

ΙΣΡΑΗΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

(Revue Israélite)

ΜΗΝΙΑΙΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΕΙΔΗΣΕΟΛΟΓΙΚΗ

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

Ἐτησίαι διὰ τὴν Ἑλλάδα ..... Δρ. 10.—
 Συνδρομὴ ὑποστηρίξεως ..... Φρ. 25.—
 Ἀγγελίαι ὁ στίχος ..... » 1.—
 Διὰ μεγάλας ἀγγελίας γίνεται ἰδιαιτέρα συμφωνία.

Γράμματα καὶ χειρόγραφα στέλλονται ὡς ἐξῆς :
 Διεύθυνσιν « Ἰσραηλιτικῆς Ἐπιθεωρήσεως » ὁδὸς
 Ἀκταίου 27 Ἀθήνας.
 Adresse : A la Direction de la «Revue Israélite»
 Rue Actaion 27 Athènes.

Τὰς ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ θὰ εὗρη ὁ ἀναγνώστης εἰς ἄλλην στίλβην.

ΠΕΡΙ ΦΑΡΙΣΑΙΩΝ
 ΤΟ ΤΑΛΜΟΥΔ—ΤΑ ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ

ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΙΣ

Ἡ ἐπιδείνωσις τῆς γενικῆς κρίσεως μετὰ τὴν ἐπιστράτευσιν καὶ λοιπὰς εἰσαγωγικὰς τοῦ ἐμπορίου δυσχερείας, μέχρι νὰ καταστῇ ὁ χάρτης δυσεῦρετος ἢ εἰς τιμὴν κατὰ 150% ἂνωτέραν, ἢ ἀραιώσις τῆς ἐκδόσεως τῶν Ἰσραηλιτικῶν περιοδικῶν τῆς Εὐρώπης, καὶ ἢ σπάνις ἐπομένως εἰδήσεων τοῦ ἑβραϊκοῦ κόσμου, ἢ ἐπιστράτευσις πλείστων συνδρομητῶν μας, ἢ στενοχωρία τῆς ὥρας λίαν ἀκαταλλήλους διὰ πνευματικὴν ἐργασίαν. μᾶς ἔκαμαν νὰ σκεφθῶμεν ἐὰν δὲν ἔπρεπε νὰ διακόψωμεν μέχρι τέλους τῆς κρίσεως τὴν ἐκδοσὶν τῆς «ΙΣΡΑΗΛΙΤΙΚΗΣ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΕΩΣ». Ἄλλ' ἀμέσως συλλογισθέντες ὅτι θὰ ἀπέβαινεν ἀργότερα δυσχερεστέρα ἢ ἐπανάληψις τοῦ περιοδικοῦ, ἀπεφασίσαμεν νὰ συνεχίσωμεν ὅπως δὴποτε ἄνευ διακοπῆς τὴν ἐκδοσὶν ἔστω καὶ ἀραιότεραν, ὑποβαλλόμενοι εἰς κόπους καὶ χρηματικὰς θυσίας. Ἐυελπιστοῦμεν ὅτι οἱ πιστοὶ φίλοι τῆς Ἰσραηλιτικῆς Ἐπιθεωρήσεως θέλουσι μᾶς συνδράμῃ ἵνα διατηρήσωμεν αὐτήν, ἐν τῇ βεβαίωτητι ὅτι ἅμα ἐπανέλθη ἢ αἰθρία εἰς τὰς σκοτεινιασμένας συνειδήσεις τῶν ἀνθρώπων καὶ ἢ «Ἰσραηλιτικὴ Ἐπιθεωρήσις» θέλει ἀνεύρη νέαν σταδιοδρομίαν ἀναπτύξεως.

Ἡ Διεύθυνσις τῆς Ἰσραηλιτικῆς Ἐπιθεωρήσεως

Εἰς τὸ περισπούδαστον ἄρθρον περὶ Ἰουδαίων Ἑλληνιστῶν ὑπάρχει (ὄρα προηγούμενον φύλλον) καὶ ἡ ἐξῆς περικοπή... «οἱ Φαρισαῖοι ἀνεξέλεγκτοι ἐρμηνευταὶ τῆς Γραφῆς, παρέφθειραν τὴν θρησκείαν καὶ ἐνόθευσαν τὰς περὶ τοῦ Μεσσίου προσδοκίας.» Νομίζομεν ὅτι ἡ λέξις «Φαρισαῖοι» ἐτέθη καὶ εἰς αὐτὴν τὴν περικοπὴν ἐκ παρεξηγήσεως. Εἰς τὸ Εὐαγγέλιον, ὅτε γίνεται περιφρονητικὴ χρῆσις τῆς λέξεως, ἡ μομφὴ ἀποτείνεται ὄχι εἰς μίαν τῶν ἑβραϊκῶν Σχολῶν (φαρισαίων, σαδουκαίων, ἔσσηνῶν) ἀλλ' εἰς τοὺς ὑποκριτὰς οἱ ὅποιοι ὑπὸ τὸ ἔνδυμα τῆς Σχολῆς, ἢ ὅποια ἀντεπροσώπευε τὴν πλειονότητα τοῦ ἔθνους ἐπεδίδοντο εἰς παντοίας καταχρήσεις. Ἀκριβῶς καθὼς σήμερον ὑπάρχουν, ἰδίᾳ ἐν Εὐρώπῃ, οἱ μεταχειριζόμενοι τὴν λέξιν «παπάδες» ὡς συνώνυμον ὑποκριτῶν καὶ ἀνθρώπων οἱ ὅποιοι μετὰ τὸ προσωπεῖον τῆς θρησκείας καλύπτουν τὰς χειρίστας τῶν διαθέσεων. Ὅχι εἴπη τις διὰ τοῦτο ὅτι ἡ τάξις τῶν ἱερέων, δὲν περιλαμβάνει, ἐν τῇ πλειονότητι μάλιστα αὐτῆς, ἀνδρας ἐναρέτους, θέντας ὡς προορισμὸν τοῦ βίου τῶν τὴν ἀγάπην καὶ τὴν αὐταπάρνησιν;

Τὸ προτέρημα, μέχρι καυχῆσιλογίας τοῦ ἀνήκειν εἰς τὴν τάξιν τῶν Φαρισαίων, ἦτο φυσικὸν νὰ προσείλκεν εἰς αὐτὴν ὡς ὀπαδοὺς χειρίστας στοιχεῖα πρὸς ἐκμετάλλευσιν τοῦ πληθίου καθὼς συμβαίνει παντοῦ εἰς ὅλας τὰς τάξεις, καὶ εἰς ὅλα τὰ κόμματα τὰ ἰσχύοντα. Ἐξ οὗ ἡ ὀνομασία «φαρισαῖοι», πρὸς ἐκδήλωσιν τοῦ ὑποκριτοῦ.

Μήπως σήμερον ἀκριβῶς, αἱ λέξεις «ἀνορθωτῆς» καὶ «φαυλοκράτης» δὲν μνημονεύονται ὑπὸ ἑννοίαν ἀντίθετον ἐκάστη τῆς λεκτι-

κῆς σημασίας των, ὑπὸ τῶν ἀντιμαχομένων πολιτικῶν μεριδίων; Ὅσα λέγομεν περὶ τῆς ἱστορικῆς καὶ κοινωνικῆς ἐννοίας τῆς λέξεως «Φαρισαῖοι» δὲν εἶναι κριτικὴ εἰκασία μας ἀλλ' ἐλέγχεται ἐξ αὐτῶν τῶν κειμένων. Διότι δὲν εἶναι μόνον τὸ Εὐαγγέλιον τὸ εἰρωνεύμενον ἢ καταδικάζον τὸν «Φαρισαϊσμόν», ἀλλὰ πλείωτερον καὶ σφοδρότερον καὶ αὐτὰ τὰ Ταλμουδικὰ κείμενα τὰ λογιζόμενα καὶ δικαίως ὡς ἔργα τῶν Φαρισαίων. Τὰ ἐν λόγῳ κείμενα ἀπαριθμοῦν ἑπτὰ τάξεις Φαρισαίων ἐξ ὧν μόνον αἱ δύο τελευταῖαι εἶναι ἡ μὲν τῶν «φοβομένων τὸν Θεόν» καὶ ἡ ἐβδόμη ἢ ἄνωτέρα τῶν «ἀγαπώντων τὸν Θεόν». Αἱ ἄλλαι πέντε εἶναι ἡ τῶν ἐπιδεικτικῶς διαφημιζόντων τὰς καλὰς πράξεις των» τῶν λεγόντων: «περιμενέ με λιγάκι ὡς νὰ τελειώσω μίαν καλὴν πράξιν» τῶν τρεχόντων ἕως νὰ κτυποῦν εἰς ἕνα τοῖχον διὰ νὰ ἀποοφύγουν δῆθεν νὰ ἰδοῦν μίαν γυναῖκα, τῶν Φαρισαίων—μάστιγξ ποῦ βαδίζουν μὲ τὸ κεφάλι κάτω καὶ τῶν λεγόντων «Ἄς ἴδω τί καλὸν πρέπει νὰ κάμω πρὸς ἀντιστάθμισιν ἐνὸς σφάλματός μου» Ὁ Ραββὶ Ἰησοῦα Μπέν Χανανιά ἐκάλει τοὺς Φαρισαίους ἀκαταστροφεῖς τοῦ κόσμου» Ἄλλ' ἔχομεν καὶ κἄτι ὁμοίωτον. Εἰς Ματθαῖον (ΚΓ' 2—7) βλέπομεν τοὺς Φαρισαίους κατακρινόμενους ὅτι δὲν πράττουν ὀρθά, ὅτι προβάλλουν ὑπεροπτικὰς ἀπαιτήσεις πρωτοκαθεδρίας κτλ. περιοριζομένους εἰς τὸ νὰ φέρωσι φυλακτήρια μακρὰ καὶ κράσπεδα. Τοιοῦτοτρόπως εἰς τὸ ταλμουδικὸν Πέσαχ Ραμπὰ ΚΒ' ἐγκαλοῦνται οἱ ὑποκριταὶ ὅτι φέρωσι μακρὰ φυλακτήρια καὶ κράσπεδα... ἐνῶ περικλείουν πονηρὰς σκέψεις εἰς τὰς καρδίας των. Οὕτως ὥστε τὰ ἐν τοῖς Εὐαγγελίοις περὶ Φαρισαίων φαίνονται ἡ ταυτολεξεῖ ἢ τῶν λεγομένων παρὰ τῶν ταλμουδικῶν κειμένων. Πρέπει λοιπὸν νὰ γίνῃ διάκρισις μεταξὺ τῶν ἀληθῶν Φαρισαίων καὶ τῶν ἐκμεταλλευομένων τὸ ὄνομα ὑποκριτικῶς. Ἄλλ' ἔχομεν εἰς τὸ ταλμουδικὸν κεφάλαιον Σοτὰ 22^β τὴν διάκρισιν γενομένην ὑπ' αὐτῶν τῶν ἀντιπάλων τῶν Φαρισαίων ὑπὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου Ἰανναίου ὁ ὁποῖος ζητεῖ νὰ προφυλάτῃ τὴν σύζυγόν της Σαλώμην, εἰς τὴν ὁποίαν ἐκληροδότησε τὸ βασίλειον, ὅχι ἐναντίον τῶν Φαρισαίων ἀλλ' ἐναντίον τῶν ὑποκριτῶν, οἱ ὁποῖοι διαπράττουν πράξεις Ζιμρί καὶ ζητοῦν ἀμοιβὴν Πινεχὰς (ἔρα ἀριθμοῦς κεφ. ΚΕ 10—14). Ἄλλὰ καὶ εἰς αὐτὰ τὰ σημερινὰ κείμενα τῶν Εὐαγγελίων διαφαίνεται ἡ διάκρισις μεταξὺ ψευδοφαρισαίων καὶ ἀληθῶν (ἔρα Ματθ. Ζ' 6 ΙΒ' 34), μεταξὺ τῶν ὁσίων τελευταίων ὑπῆρχον φίλοι τοῦ Ἰησοῦ (Λουκ. Ζ' 3 ΙΓ' 31) καὶ τῶν πρώτων χριστιανῶν (ἔρα πράξεις Ε' ΚΓ'). Ἄρα ἡ μομφή ἦτο κατὰ τῶν ὑποκριτῶν Φαρισαίων. Ἡ διάκρισις δὲ ἂν καὶ διαφαίνεται

καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν εὐαγγελικῶν κειμένων, ἐν τῇ παρελεύσει τοῦ χρόνου, ὅτε συνετάχθησαν τὰ Εὐαγγέλια δὲν διετηρήθη τόσο σαφής. Καὶ ἡ ἀσάφεια ὑπῆρξεν ἀφορμὴ τῆς παρεξηγήσεως περὶ τῆς λέξεως φαρισαίων, ἡ ὁποία μετεδόθη εἰς τὸν χριστιανικὸν κόσμον, καὶ εἰς τινὰς κύκλους τοῦ ἑβραϊκοῦ, ἐξ ἀγνοίας διὰ τὸν τελευταῖον τῆς πατρῴας ἱστορίας.

Τοιαύτη παρεξήγησις δὲν εἶναι μοναδική ἐν τῇ ἱστορίᾳ. Μήπως παρὰ τοῖς Εὐρωπαίοις καὶ τὸ χειρίστοι παρ' Ἑλλησι, ἡ παρεξήγησις δὲν ἐπεκράτησε περὶ τῆς λέξεως «Βυζαντινῶν» καὶ «Βυζαντινισμοῦ»; *

Ποῖοι ἦσαν οἱ Φαρισαῖοι.

Εἰμι Φαρισαῖος Υἱὸς Φαρισαίου. Ποῖος καυχᾶται τοιοῦτοτρόπως; Αὐτὸς οὗτος ὁ Ἀπόστολος τῶν Ἑθνῶν, «τὸ σκευὸς ἐκλογῆς» αὐτὸς ὁ Παῦλος. Ἡ λέξις ἄρα ἦτο τοιαύτη ἐν τῇ κυρίᾳ αὐτῆς σημασίᾳ ὥστε νὰ ἠδύνατο ἕκαστος ἐνάρετος Ἰουδαῖος, καὶ ἐκ τῶν μεινάντων πιστῶν εἰς τὸ ἀρχαῖον ἐθνικὸν δόγμα καὶ ἐκ τῶν μεταρρυθμιστῶν καὶ δὴ αὐτὸς οὗτος ὁ μέγας μεταρρυθμιστής, νὰ τὴν οἰκιοποιῶνται ἄνευ αἰσχύος. Καὶ ὄντως οἱ Φαρισαῖοι ὑπῆρξαν οἱ θεμελιωταὶ τοῦ νεωτέρου ἑβραϊσμοῦ, κατὰ τὴν λεπτομερῆ διοργάνωσιν, διότι κατὰ τὸ πνεῦμα ἦσαν ἐν πλείστοις οἱ συνεχισταὶ τῶν προφητῶν. Ὑπῆρξαν καὶ οἱ πρόδρομοι τοῦ νεωτέρου κοινωνικοῦ, ἐπιστημονικοῦ καὶ δημοκρατικοῦ πνεύματος. Ἡ διαφορὰ αὐτῶν πρὸς τοὺς προφήτας εἶναι ὅτι οἱ τελευταῖοι ἦσαν οἱ μεγάλοι ἰδεολόγοι, οἱ ριζοσπάσται, οἱ περιφρονηταὶ τῆς ἐξωτερικῆς λατρείας, οἱ θιασῶται τοῦ πνεύματος, τῆς καθαρᾶς ἠθικῆς οἴους πκράγει πᾶσα ἐποχὴ καθ' ἣν ἐπικρατεῖ ἡ διαφθορὰ καὶ ἡ ὑποκρισία. Οἱ Φαρισαῖοι καὶ οἱ διάδοχοι αὐτῶν Ραββῖνοι διετήρησαν τὰ ὑψηλὰ ἰδανικὰ τῶν προφητῶν λαμβάνοντες ὑπ' ὄψει ταυτοχρόνως καὶ τὴν πραγματικότητα, καὶ ἐθέσπισαν ὅλους ἐκείνους τοὺς νόμους τῆς οἰκογενειακῆς καὶ κοινωνικῆς ἀγωγῆς τῆς ὑγιεινῆς, τῆς ἀτομικῆς καὶ δημοσίας ἠθικῆς.

Τὰ μεταφυσικὰ ζητήματα — εἶναι τοῦτο προτέρημα ἢ μειονέκτημα; — ἄφησαν οἱ φαρισαῖοι μάλλον εἰς τὴν ἔρευαν τῆς φιλοσοφίας μειονοτητος. Κἄπως πλείωτερον ἀπησχόλησαν αὐτοὺς, ὅχι ὁμως μέχρι τελειωτικῆς ἀπορροφῆσεως τῆς σκέψεως ἀπὸ τὴν περιβάλλουσαν πραγματικότητα, αἱ μέλλουσαι τύχαι τῆς ἀνθρωπότητος, περὶ τῶν ὁσίων ἀσχολοῦνται οἱ προφῆται, ὅτε τὰ ἔθνη ὅλα θέλουσι ἀνέλθει εἰς τὸ ὄρος τῆς Ἱερουσαλήμ ἵνα αὐτοῦ ἀρυσθῶσι τὰ θεῖα διδάγματα.

Ἄλλ' ἐθνικόφρονες, ὡς οἱ προφῆται, τὴν ὑπερηφάνειαν διὰ τὴν μέλλουσαν ἀναγνώρισιν τῆς ἑβραϊκῆς διδασκαλίας δὲν ἠδύνατο νὰ

θεωροῦν ξένην πρὸς τὴν ἰδέαν τῆς ἐθνικῆς ἀποκαταστάσεως τοῦ Ἰσραήλ. Ἡ τοιαύτη αὐτῶν πίστις ἐστηρίζετο καὶ εἰς αὐτὰ τὰ κείμενα τῆς Γραφῆς, ἔπου οὐδαμοῦ φαίνεται προορισμένον ἵνα ὁ Ἰσραήλ ἀπορροφηθῇ ἐθνικῶς ἀπὸ τὰ ἄλλα ἔθνη ἀλλ' ἀπ' ἐναντίας, παντοῦ εἰς τὰς θείας ὑποσχέσεις εἰς τὰ προφητικὰ ὁράματα, ἀνακύπτει ἡ ἰδέα τῆς ἐπανόδου τοῦ Ἰσραήλ εἰς Σιών.

«Σηκώσου λαμπερή γιατί ἔφθασε τὸ φῶς σου, καὶ ἡ δόξα τοῦ Κυρίου γλυκοχαράζει ἐπάνω σου.

Καὶ ἐνῶ σκότος σκεπάζει τὴν γῆ καὶ ὀμίχλη τὰ ἔθνη, ἀλλ' ἐπάνω σου θὰ λάμψῃ ὁ Κύριος καὶ ἡ δόξα του θὰ φανῇ ἀπάνωθ' σου.

Καὶ οἱ λαοὶ θὰ βαδίσουν εἰς τὸ φῶς σου, καὶ οἱ βυσιληγάδες εἰς τὴν λάμπην τῆς φεγγόβουλῆς σου.

«Σῆκω γύρω τὰ μάτια σου καὶ κύττα' ὅλοι (οἱ λαοὶ) μαζεύονται καὶ ἔρχονται σὲ σένα καὶ ἔρχονται καὶ οἱ υἱοὶ σου καὶ στές ἀγκάλιας των σκωμένες ἔρχονται αἱ θυγατέρες σου. (Ἠσαῖα Ε'. 1—4).

Εἰς τὴν ἀντίληψιν αὐτῆν τῶν Γραφῶν, τοῦ ἠθικοῦ διαφωτισμοῦ τῆς ἀνθρωπότητος μὲ τὴν ἐπάνοδον τοῦ Ἰσραήλ, τῇ βοηθείᾳ μάλιστα τῶν ἐθνῶν, ἔμειναν πιστοὶ οἱ Φαρισαῖοι καὶ εἰς αὐτὴν μένουσαν πιστοὶ εἰς τοὺς αἰῶνας οἱ ἑβραῖοι, ὅσοι δὲν ἔχασαν τὸ αἴτημα τῆς ὑπερηφάνειας τῆς φυλῆς τῶν ἀρχαίων προφητῶν.

Ἡ φαρισαϊκὴ διδασκαλία.

Ἄλλ' οἱ Φαρισαῖοι, εἶναι, καθὼς ἐθέξαμεν ἀνωτέρω οἱ διοργανωταὶ τοῦ Ἰσραήλ ἐντὸς τῶν ρεκληστικῶν ὀρίων τῆς ζωῆς, τὴν ὁποίαν δὲν ἔχασαν ποτὲ ἀπὸ τὴν ὕψιν των.

Ἀφοῦ ὁ κόσμος εἶναι δημιούργημα τοῦ Θεοῦ, ἀφοῦ ὁ δημιουργὸς εὔρεν αὐτὸν λίαν καλόν, ἀφοῦ ὁ Νόμος ἐδόθη εἰς τὸν ἄνθρωπον ἵνα εἶναι εὐδαίμων εἶναι ἐπόμενον ὅτι ὁ ἀσκητικὸς βίος, ἡ περιφρόνησις τῶν ἐγχοσμίων δὲν πρέπει νὰ εἶναι ὁ προορισμὸς τοῦ ἀνθρώπου. Ἄλλ' ἡ εὐδαιμονία, εἶναι μόνον ἡ φυσικὴ συνέπεια τῆς ἀρετῆς, τῶν νομικῶν δικταξέων, τὰς ὁποίας αὐτὸς ὁ δημιουργὸς τοῦ κόσμου ἐθέσπισεν.

Ἐκ τῆς θεωρίας ταύτης προκύπτει ὅλη ἡ διδασκαλία τῶν Φαρισαίων, οἱ ὁποῖοι ἐφρμύσαντες, θὰ ἔλεγέ τις τὸ ἑλληνικὸν μέτρον, εἰς τὴν θρησκείαν, παρουσίασαν σύστημα ἐξ ἴσου ἀπέχον τῶν ἀσκητικῶν καὶ τῶν ἐπικουρεῖων ἀντιλήψεων τῆς ζωῆς, τῆς τε μεταφυσικῆς καὶ τῆς ἀγαν πραγματιστικῆς ἀντιλήψεως.

Ἀπεδείχθησαν οὕτως οἱ πρόδρομοι τῆς νεωτέρης ἀντιλήψεως τῆς ζωῆς. Ὅντως ἀγωνισθέντες κατὰ τῆς ἐν τῇ αὐτῇ οἰκογενεῖα τῶν Ἀσμοναίων συνυπάρξεως τῆς θρησκευτι-

κῆς καὶ τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας, ἀνεδείχθησαν οἱ σκαπανεῖς τῆς ἰδέας τοῦ χωρισμοῦ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Κράτους. Καὶ ὁ ἀγὼν αὐτῶν δὲν ὑπῆρξεν ἀγὼν μόνον λέξεων ἀλλ' ἀγὼν ποτισθεῖς μὲ τὸ αἷμα των. Φθάνει νὰ εἴπωμεν ὅτι ἐπὶ Βασιλέως Ἀλεξάνδρου Ἰανναίου ἐσφάγησαν ὑπὸ τῶν μισθοφόρων τοῦ Κιλικίων καὶ Πισιδῶν 6000 Φαρισαῖοι καὶ ἀργότερον εἰς ἐξαιρετὴ ἐμφύλιον πόλεμον ἔπεσαν ἄλλοι 50000 Φαρισαῖοι διὰ τὴν ἀνωτέρω ἰδέαν. Ἄλλ' ὑπῆρξαν καὶ κἄτι πλείωτερον αὐτόχρημα ἀντικληρικόφρονες κατὰ τὴν πολιτικὴν σημασίαν ἡ ὁποία δίδεται εἰς τὴν Δυτικὴν Εὐρώπην, διότι εἰργάσθησαν καὶ ἐπέτυχον, ὑπάρχοντας ἤδη τοῦ Ναοῦ τῆς Ἱερουσαλήμ, ἵνα ἀφαιρέσουν ἀπὸ τοὺς ἱερεῖς τὴν ἀποκλειστικότητα τοῦ θρησκευτικοῦ ἑβραϊκοῦ βίου, θέσαντες παραλλήλως τῶν θυσιῶν τὰς προσευχὰς ὑψώσαντες εἰς τὴν περιωπὴν τοῦ Ναοῦ τὸ σχολεῖον καὶ τὴν οἰκογένειαν, εἰς τὴν ἀριστοκρατικὴν ἀγωγὴν τῆς ἱερατικῆς τάξεως ἀντιπαραβαλόντες τὴν γενικὴν καὶ ὑποχρεωτικὴν διδασκαλίαν τῶν τάξεων τοῦ λαοῦ, ἐκήρυξαν ὅτι τὴν σωτηρίαν τῶν πόλεων δὲν ἐπιφέρουν οἱ Νχοὶ, οἱ ἱερεῖς, καὶ οἱ προσευχαὶ ἀλλὰ τὰ σχολεῖα, οἱ μαθηταὶ καὶ ἡ μάθησις. «Μία πόλις, ἡ ὁποία δὲν ἔχει σχολεῖα τοῦ λαοῦ προώρῃσαι νὰ καταστραφῇ» **Νόθος λόγιος εἶναι ἀνώτερος ἀρχιερέως τοῦ Ἰσραήλ ἀγραμμάτου.** «**Διάφορα δέμματα ὑπάρχουν τῆς Βασιλείας, Ἀρχιερωσύνης... ἀλλὰ τὸ Στέμμα τῆς Σοφίας εἶναι ἀνώτερον πάντων.**»

Ἡ ἠθικὴ των ἦτο ὑψηλὴ, κατέκριναν τὴν ὑποκρισίαν ἄφησαν γραμμένον. «Ὁ κάμων ἐλεημοσύνην μυστικὰ εἶναι ἀνώτερος τοῦ μεγάλου διδασκάλου τοῦ Ἰσραήλ, τοῦ Μωϋσῆ».

Διὰ τὴν ἀνεξίθρησκείαν των δὲν δυνάμεθα νὰ εὐρωμεν παράδειγμα εἰ μὴ ἀνατρέχοντες εἰς τὴν σημερινὴν ἐποχὴν· μάλιστα ἡ ἀνεξίθρησκεία των εἶναι ἀνωτέρα διότι δὲν περιορίζεται εἰς τὴν ἀνοχήν, ἀλλὰ φθάνει μέχρι τοῦ φιλοσοφικοῦ βιβμοῦ νὰ θεωρήσουν ὅλα τὰ ἠθικὰ δόγματα ἴσα διὰ τὴν τελειοποίησιν τοῦ ἀνθρώπου φθεγγάμενοι «**Οἱ εὐσεβεῖς τῶν ἐθνῶν μετέχουν καὶ αὐτοὶ τῆς αἰῶνας νίας μακαριότητος**» καὶ ὅχι μόνον οἱ Ἰσραηλιταί.

Καὶ καθὼς τὴν ἐκπαίδευσιν, ἀπὸ ἀριστοκρατικὴν, τὴν μετέτρεψαν εἰς δημοκρατικὴν καὶ ὑποχρεωτικὴν, οὕτω καὶ τὴν χαρὰν τῆς ζωῆς τὴν ἀντιπροσωπευομένην ἀπὸ τὴν ἱερότητα τῆς ἐργασίας καὶ τῆς σαββατικῆς ἀναπαύσεως ἀπὸ τὴν ἀλληλοβοήθειαν ἀπὸ τὰς πνευματικὰς ἀπολαύσεις εἰς εἶδος λαϊκῶν πανεπιστημίων ἢ ἀκαδημιῶν, (Ἰεσιβότ,) τὴν εὐμάρειαν ἐν γένει λέγομεν, κτῆμα ἕως τότε τῶν ἀριστοκρατικῶν τάξεων, εἰργάσθησαν νὰ τὴν κάμουν

προσιτήν κατὰ τὸ δυνατόν καὶ εἰς τὸν λαόν. Διότι καὶ αὐτοὶ οἱ ὑγιεῖνοι κανόνες τῆς τροφῆς τῆς κατοικίας διεξεδικοῦντο ὡς προνόμια τῆς ἱερατικῆς ἀριστοκρατικῆς τάξεως!

Καὶ πρόδρομοι τέλοσ ὑπῆρξαν οἱ φαρισαῖοι ταλμουδισταὶ τῆς ἐλευθέρως ἐρμηνευτικῆς καὶ συζητήσεως. Μετὰ τὴν φράσιν «ἡ Γραφή ἐπιδέχεται 70 ἐρμηνείας» προϋφύλαξαν τὸν λαόν ἀπὸ τοῦ φανατικῶς διωγμοῦ τῆς ἱερατικῆς τάξεως, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν τὸν Ἑβραϊσμὸν ἀπὸ τὴν δημιουργίαν αἰρέσεων.

Τέλος καὶ τὴν γυναῖκα ἡ φαρισαϊκὴ κοινωνία ἤθελε χειραφετημένην καὶ παραλληλίσασα τὸν Ναὸν μετὰ τὴν οἰκογενειακὴν ἐστίαν ἀπέδωκε τὸ ἱερατικὸν ταῦτης εἰς τὴν οἰκοδόσποιαν, πρὸς ἀποθέσιν τῆς ὁποίας θὰ ἐλεγεί, ὅτι καθωρίσθη καὶ ἡ οἰκογενειακὴ τελετὴ τοῦ Σαββάτου. Καὶ τῆς Φαρισαίας ἠκούσθη πολλὰ εἰς τὰς ἐβραϊκὰς Ἀκαδημίας, ἡ πλήρης ἀνθρωπίνου ἐπιεικειᾶς καὶ ἀγάπης φωνή, καθὼς ἡ τῆς γλυκειᾶς Βερούριας, καὶ ἡ καλλονὴ τοῦ σώματος καὶ τῆς ψυχῆς τῆς—ὡσεὶ γυναικεῖον ἰδεῶδες τοῦ εἰκοστοῦ αἰῶνος—ἐνέπνευσε τοὺς μεγάλους ἀνδρας τοῦ Ἰσραὴλ· οἷον τὸν Ἀκιβὰ Μπέν Ἰωσέφ, τὸν πατριώτην καὶ φιλόσοφον τὸν πολέμιον τῆς θανατικῆς ποινῆς, τοῦ ὁποίου ἡ μεγάλη ποιητικὴ διάνοια ἦντλει ἀπὸ τὸ ρητὸν καὶ ἐποίησε τὸν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα αὐτοῦ» ἀπείρους θησαυροὺς ἀγάπης διὰ πάντας τοὺς ἀνθρώπους ἀνεξαιρέτως.

M. X.

ΕΚΛΙΠΟΥΣΑΙ ΕΒΡΑΪΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Φίλε κ. Διευθυντά,

Ἡ πρωτοβουλία τοῦ κ. Κορφίνα νὰ συγκεντρώσῃ τὰς εἰς τὰς διαφόρους πόλεις διεσπαρμένους Ἑβραϊκὰς ἐπιγραφὰς μεγάλως θὰ συμβάλῃ εἰς τὴν συγγραφὴν τῆς ἱστορίας τῶν Ἑβραϊκῶν κοινοτήτων τῆς Ἑλλάδος. Ἡ πρωτοβουλία αὐτὴ καὶ ἡ δημοσιευθεῖσα ἐγκύκλιος τῆς Ἀρχ. Ἐταιρείας μὲ ἔκαμε νὰ ἐρευνησῶ τὰ τῶν κοινοτήτων.

Προσπαθῶ κατωτέρω νὰ δώσω ὀλίγας σημειώσεις περὶ τῶν Ἑβραίων Πατρῶν καὶ τὰς ὁποίας εἰς κρίνητε καταλλήλους παρακαλῶ νὰ δημοσιεύσῃτε εἰς τὸ προσεχὲς φύλλον τῆς Φίλης «Ἰσραηλιτικῆς Ἐπιθεωρήσεως».

Ἐκτὸς τῶν ὑφισταμένων καὶ νῦν Ἑβραϊκῶν κοινοτήτων ἐν Ἑλλάδι ὑπῆρχον κατὰ τὴν ἀρχαιότεραν ἐποχὴν πλείσται ἄλλαι αἱ ὁποῖαι πρὸ πολ-

λοῦ ἐξέλιπον. Οὕτω μαρτυρεῖται ἡ ὑπαρξίς Ἰουδαίων ἐν Μιστρῶ κατὰ τὸν 10ον αἰῶνα.

Ὁ δὲ Βενιαμὴν ὁ ἐκ Τουδέλης ὁ ὁποῖος περιγῆθη περὶ τὸ 1164 τὴν Ἑλλάδα εὑρεν, ἐκτὸς τῶν Ἑβραίων τῆς Χαλκίδος καὶ Χίου, οἵτινες καὶ μέχρι σήμερον ἀποτελοῦσι κοινότητα εἰς τὰ δύο ταύτας πόλεις, καὶ εἰς τὰς ἐξῆς πόλεις Ἑβραϊκὰς παροικίας. Ἐν Θήβαις ὅπου οἱ Ἰουδαῖοι ἦσαν κατὰ τὰς ἡμέρας αὐτοῦ δισχίλιοι οἱ διασημότεροι τῶν ἐν Ἑλλάδι μεταξουγενῶν καὶ κατασκευαστῶν πορφυρῶν ἐνδυμάτων.

Μετὰ τὰς Θήβας εἶπετο ὁ Ἄλμυρὸς ἔχων 400 περίπου Ἰουδαίους· ἡ Κόρινθος καὶ ἡ Σάμος μετὰ τριακοσίων περίπου ἐκάστη. Ἡ Κρίσσα, τῆς ὁποίας τὴν θέσιν ἐπέχει σήμερον τὸ χωρίον Χρυσὸ κατὰ τὴν ὁδὸν τὴν ἀπὸ Ἰτέας ἀγούσαν εἰς Δελφοὺς μετὰ 200 Ἑβραίων, οἵτινες ἦσχαλοῦντο περὶ τὴν γεωργίαν. Ἡ δὲ Ναύπακτος καὶ ἡ Ραβένικα εἶχον ἀνὰ 100 ἐκάστη αἱ Πάτραι καὶ ἡ Λαμία ἢ τὸ Ζητοῦνι ὡς ἐκαλεῖτο τότε 50 περίπου.

Εὑρε δὲ καὶ ἐν Μιτυλήνῃ Ἑβραϊκὰς κοινότητας.

Κατὰ τὸν 17ον αἰῶνα ὑπῆρχον Ἑβραϊκαὶ κοινότητες ἐν Τριπόλει καὶ Λεβαδείᾳ.

Ὀλίγα ἱστορικὰ σημειώσεις περὶ τῶν Ἑβραίων Πατρῶν.

Ἐν Πάτραις ἔνεκα τῆς ἐμπορικῆς τοποθεσίας τῆς πόλεως Ἑβραῖοι ἐξ ἀπωτάτων χρόνων μετόχισαν ἐν αὐταῖς μεταβάντες εἰς Ἀχαΐαν ἐπὶ Σελεύκου Α' Νικάνωρος (323-281 π. χ.) Βασιλέως τῆς Συρίας, τοὺς ὁποίους οἱ Ἀνατολικοὶ ἐκάλουν Ἑβραῖους Ἑλληνιστὰς. (Ἰστ. τῶν Πατρῶν ὑπὸ Σ. Θεοδοπούλου).

Ὁ δὲ περιγηθὴς τὸν 12ον αἰῶνα τὴν Β. Ἑλλάδα Βενιαμὴν ἐκ Τουδέλης εὑρεν ἐν Πάτραις ὡς ἀνωτέρω εἶπομεν, 50 Ἑβραῖους.

Κατόικουν δὲ οἱ ἐν Πάτραις Ἑβραῖοι ἐν συνοικίᾳ περικλεισθῶ καλουμένη Ἑβραϊκῇ περὶ τὸ μεσημβρινοανατολικὸν μέρος τῆς πόλεως (νῦν Μαγουλιανίτικα καὶ ἄνω). Ἡ συνοικία αὐτῶν καίτοι μεγάλη ἦτο ὅμως ἀκάθαρτος. Τὸνναντίον ἡ συναγωγὴ τῶν ἦτο ἀξιοσημείωτος κατὰ τοὺς ἀρχαιότερους χρόνους· περιγράφεται δὲ ὡς ἔχουσα μαρμαρίνους στήλας, ἐπιγραφὰς κ. τ. λ.

Ἐπὶ Βενετοκρατίας (1400) ἦτο ἀξία λόγου ἡ Ἑβραϊκὴ κοινότης Πατρῶν. Ἐν μεγάλῃ ὅμως ἀκμῇ ἔφθασεν ἡ κοινότης κατὰ τὸν 17ον αἰῶνα. Οἱ κατὰ τὸ ἔτος 1676 ἐπισκεφθέντες τὰς Πάτραις περιγηθῆται Ἰάκωβος Σπὸν καὶ Γεώργιος Οὐδέλερ ἀναφέρουν ὅτι ἡ πόλις κατῳκεῖτο τότε ὑπὸ 5000 περίπου κατοίκων ἐξ ὧν οἱ περισσότεροι ἦσαν Ἑβραῖοι ἔχοντες ἴδιον κριτήριον ἐκ γερόντων συνιστάμενον, ἵνα λύῃ τὰ μεταξὺ αὐτῶν ἀναφυομένης διαφορᾶς. Πρὸς δὲ καὶ 4 συναγωγὰς ἐξ ὧν ἡ μεγαλειτέρα ἦτο ἡ ἐν τῷ ἐνδεκάτῳ τετραγώνῳ τῆς νῦν ἄνω πόλεως κειμένη.

Εἰς τὴν κλίμακα τῆς ἀνωτέρω συναγωγῆς ὁ Rouqueville ὁ ὁποῖος ἐπισκέφθη τὴν πόλιν τῷ 1815 (Τόμ. 3ον Σελ. 500) ἀνέγνωσε τὴν ἐξῆς ἐπιγραφὴν

ΑΥΚΕ ΔΕΚΙΑΔΑΝΗΛΟΥ...

TIMO,...ΤΑΕΦΔΗ

ΠΗΙΩΤΕΝ...ΩΣΡΙΑΣ

Κατὰ τὸν 17ον αἰῶνα φαίνονται ἀμιάσαντες οἱ περιώνυμοι Ῥαββῖνοι τῶν Πατρῶν «Χαμὲ Πατράς» ὁπότε θὰ ἔλαβε χώραν καὶ τὸ μεταρρυθμιστικὸν Ἰσραηλιτικὸν συνέδριον τῶν Πατρῶν ἐξ οὗ καὶ τὰ Μεναγίμ Μεναγγέ Πατράς καθ' οὓς συνεμορφούτο καὶ ἡ κοινότης Χαλκίδος (ἴσα Ἰστορ. Ἰσραηλ. κοινότητος Χαλκίδος ὑπὸ Φόρην Ἰσραηλ. Ἐπιθ. Ἔτος Α' ἀρ. 7, 8, 9).

Τὸ δὲ νεκροταφεῖον τῶν Ἑβραίων ἐκεῖτο εἰς τὴν ὁμώνυμον θέσιν Ἑβραιομνήματα. πρὸς τὸ Β. Α. μέρος τῆς πόλεως. Ὁ Οὐδέλερ περὶ τοῦ νεκροταφείου τούτου διηγείται τὰ ἐξῆς. «Οἱ τάφοι τῶν εἶναι κατασκευασμένοι ὡς μικραὶ πέτρινα οἰκία ἔχουσαι πλάκα μαρμαρίνου ἐφ' ἧς εἶναι γεγλυμένον τὸ ὄνομα τοῦ θανόντος καὶ τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ καὶ ἡ ὁποία πλάξ φαίνεται ὡς ἡ θύρα τῶν οἰκίσκων τούτων τοῦ θανάτου. Ὀλοκλήρον δὲ τὸ νεκροταφεῖον τοῦτο ὁμοιάζει εὐρύχωρον πολίχνην εἰάν τις παρατηρήσῃ αὐτὸ ἐξ ὑψηλότερας ἀπόψεως» (ἴσα Ἰστ. τῆς πόλεως Πατρῶν ὑπὸ Σ. Θεοδοπούλου).

Ἡ παρακμὴ τῆς κοινότητος Πατρῶν ἦρχισεν ἀπὸ τοῦ ἔτους 1686—8 ἔνεκα τοῦ ἐκραγέντος τότε πολέμου μεταξὺ τῶν Τούρκων, οἵτινες κατεῖχον τὴν πόλιν καὶ τῶν Βενετῶν, ὁπότε οἱ περισσότεροι Ἑβραῖοι κάτοικοι ἀπῆλθον εἰς Θεσσαλονικίαν ὅπου μέχρι σήμερον ὑπάρχουν παροικίαι ἀναφερόμεναι εἰς τὰς Πάτραις.

Ἐτερον πλῆγμα κατὰ τῆς Ἑβραϊκῆς κοινότητος ἦτο καὶ ἡ ἐνσκήψασα κατὰ τὸ ἔτος 1756 πανόλης ἣτις ἐθέρωσε τὸ ἥμισυ τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Πελοποννήσου. Ἐθέρωσεν ὅμως κατ' ἐξοχὴν τοὺς ἑλεεινὸν βίον διάγοντας Ἑβραῖους.

Ἡ Τουρκικὴ διοίκησις εἶχε κλείσει αὐτοὺς εἰς περίβολον ἀσφαλῆ ἐνθα οἱ πλείστοι ἀπέθανον ἐκ τῆς πείνης καὶ τοῦ μολύσματος.

Ἐκ δὲ τῶν διασωθέντων ἱκανοὶ μετέβησαν εἰς Ναύπακτον. Οἱ δὲ ἐν Πάτραις μείναντες ἐπαισθητῶς ἔκτοτε μειούμενοι κατήνησαν ἐν ἔτει 1816 εἰς 73 ἀποτελοῦντας 17 οἰκογενείας (Rouqueville τόμ. Γ' σελ. 511). Ἐννοεῖται ὅτι ἡ ἐκραγεῖσα μετ' ὀλίγα ἔτη μεγάλη Ἑλληνικὴ ἐπανάστασις διεσκόρπισεν ἐντελῶς τοὺς ἀπομεινάντας Ἑβραῖους τῶν Πατρῶν.

Ἀπεδείχθη προσέτι ἡ ὑπαρξίς ἀξίας λόγου Ἰουδαϊκῆς κοινότητος κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους ἐν Αἰγίῳ, κατὰ τὰς ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ ἀνασκαφὰς τὰς διευθυνομένας ὑπὸ τοῦ Furt

wangler, ἀνευρέθη ἔδαφος ψηφιδωτῶν φέρον ἐπιγραφὴν ἐν ἣ γίνεται μνεῖα καὶ ἀρχισυναγωγίου. Πιθανώτατα δὲ τὸ ψηφιδωτῶν ἐκεῖνο ὑποδεικνύει τὴν θέσιν αὐτῆς τῆς Αἰγυπτιακῆς συναγωγῆς.

Καὶ ἐν Ἀρκαδίᾳ ὑπῆρχον Ἰουδαῖοι, ἐν παλαιοῖς τοῖςλάχιστον χρόνοις, περὶ τὸν τρίτον μ. Χρ. αἰῶνα, ὡς ἀποδεικνύεται ἐξ ἐπιγραφῆς τῆς Μαντινείας ἐκδοθείσης τῷ 1896, ἐν τῷ Δελτίῳ τῆς Ἑλληνικῆς ἀλληλογραφίας ὑπὸ τοῦ Γάλλου ἀρχαιολόγου Fougeres. (Ἀναμνήσεις τοῦ Βορῆ ὑπὸ Σπ. Λάμπρου).

Πολυάριθμοι Ἑβραῖοι ἔζων καὶ ἐν Ὑπάτῃ, ὅπου εὑρέθησαν Ἑβραϊκαὶ ἐπιγραφαί, (ἴσα Ν. Γ. Γιαννοπούλου: Ἀρχαιολογία Ὑπάτης, ἐν ἐπετηρίδι Παρνασσῶ, ἔτος 6ον σελ. 248).

Ἑβραῖοι μεταξουργοὶ ὑπῆρχον κατὰ τὸν 14ον καὶ 15ον αἰῶνα εἰς τὴν Κορώνην καὶ Μεθώνην, ὅπου εἶχον μεταβῆ ἐκδιωχθέντες ἐκ Βενετίας.

Ἐπλήρωνον μάλιστα οἱ ἐν Μεθώνῃ καὶ φέρον εἰσαγωγῆς διὰ τὰ κεφάλαιά των 2 ο]ο. (Noiret σελ. 142).

Κατὰ πολὺ ἀρχαιότερους χρόνους ὑπῆρχον Ἑβραϊκὴ παροικία ἐν Ἀργεῖ, ὅπου εὑρέθησαν καὶ Ἑβραϊκαὶ ἐπιγραφαί.

Περὶ δὲ τῶν Ἑβραίων Μήλου ἰδοὺ τί γράφει ὁ Καρολίδης εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Ἑλλάδος τοῦ Herzberg: «Εἶνε γνωστὸν ὅτι κατὰ τὸν τρίτον αἰῶνα μ. Χ. ὑπῆρχον ἐν Μήλῳ πολυπληθὴς Χριστιανικὴ κοινότης παραχθεῖσα πάντως ἐκ τῆς ἐνταῦθα Ἰουδαϊκῆς κοινότητος, ἣς τὰ ὑποχθόνια μνήματα, ἣ κατακόμβαι διατηρήθησαν ἐγγὺς τῆς ἀρχαίας πόλεως ἐν τινὶ νῦν Κλίμα καλουμένη φάραγγι, κειμένη κάτωτι τῆς δυτικῆς ἀκρας τῆς κόμης Τρουπητῆς), εἰς 300—400 βημάτων πρὸς ἀνατολὰς ἀπὸ τοῦ θεάτρου ἀπόστασιν».

Μαρτυρεῖται ἐν τέλει ἡ ὑπαρξίς Ἑβραϊκῆς κοινότητος κατὰ τὸν 18ον αἰῶνα ἐν Ἀργινίῳ.

Ἀρκεταὶ δὲ πόλεις ὀνομάζοντο ἐν Ἑλλάδι Ἑβραϊόκαστρα. Οὕτω ἡ Ραμνοῦς ὄχυρον φρούριον ἐν τῇ ΒΑ παραλίᾳ τῆς Ἀττικῆς, ὀνομάζετο Ἑβραϊόκαστρον. Ἡ πόλις Ἀσπληθῶν, ἐν τῷ νομῷ Βοιωτίας καὶ δύο ἄλλαι πλησίον τῆς Κορίνθου καὶ Ναυπάκτου.

Περὶ τὰ τέλη τοῦ 16ου αἰῶνος (1580) ὑπῆρχον ἐν Πάτραις 4 συναγωγαί, ὧν ἡ μία ἐλέγετο Ἑλληνικῇ, ἠγκμασαν δὲ τότε καὶ διάσημοι ραββῖνοι ὧν ἀναφερόμεν τοὺς Ἰωσήφ Φιρόν, Μωσῆ καὶ Χασδαὶ Γκαμπάη, Σαδὶκ Φιρόν, ὁ ὁποῖος μετέφρασεν εἰς ἰσπανικὴν γλῶσσαν τὸ «Χοβὰθ ἀλεβαβὸθ» καὶ ὁ Μαῖρ Σεμτὸβ Μελαμέδ, ὁ ὁποῖος συνέγραψε τὸ «Μισπάτ-σέδεκ» («Διβρὸ Γιεμὲ Γισραὴλ Μπετογαριά» τόμ. 3).

Οἱ Ἑβραῖοι Πατρῶν μετήρχοντο τὸ ἐμπόριον τῆς μεταξῆς, τοῦ λινοῦ, τοῦ μέλιτος, τοῦ

κηρού και του τυρού. (Descrizione Storico—geografica dell' arcipelago e suoi littorali. Venezia 1770 σελ. 18).

ΟΙ ΕΒΡΑΙΟΙ ΤΗΣ ΝΑΥΠΑΚΤΟΥ

Ἐν Ναυπάκτῳ ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων εἶχον ἐγκατασταθῆ Ἑβραῖοι. Ὁ Χέρτσεργ ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς Ἑλλάδος ἀναφέρει ὅτι ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ Φίλωνος καὶ Καλιγόλα (40 μ. Χ.) ὑπῆρχεν Ἰουδαϊκὴ κοινότης ἐν Αἰτωλίᾳ.

Ὁ Βενιαμὴν ὁ ἐκ Τουδέλης ὁ ὁποῖος ἐπεσκέφθη τὴν πόλιν κατὰ τὸ 1147 εὑρεν ἐν αὐτῇ 100 Ἑβραῖους.

Ἡ κοινότης Ναυπάκτου φαίνεται ἀκμάζουσα κυρίως κατὰ τὸν 17ον αἰῶνα διότι βλέπομεν ἐν αὐτῇ τρεῖς συναγωγάς, καὶ διασημοὺς ραββίνους μεταξὺ τῶν ὁποίων ἀναφέρονται τὸς Μαῦσῃ Μπάρ Σολωμὼν Σέμας, Ριβι Γκακίρ μπέν Σαμπεταί Κοέν καὶ Ἰακώβ Μπάρ Γιοσέφ Φιρμάν.

Οἱ ἐν Ναυπάκτῳ Ἑβραῖοι ἐώρταζον ἰδιαιτέρην ἐορτὴν «Πουρίμ τῆς Ναυπάκτου,» εἰς ἀνάμνησιν τῆς σωτηρίας των μετὰ τὸν πόλεμον Βενετίας καὶ Τουρκίας. Μετὰ δηλ. τὴν ἐν Ναυπάκτῳ νίκην τῶν Ἑνετῶν κατὰ τῶν Τούρκων συμβῆσαν ἐν ἔτει 1571, ἡ Ἑνετικὴ πολιτεία θέλουσα νὰ δεῖξῃ τὴν εὐγνωμοσύνην πρὸς τὸν Χριστόν, εὑρεν ὡς καλλίτερον μέσον νὰ ἐκδιώξῃ τοὺς Ἑβραῖους ἐξ ὅλου τοῦ Ἑνετικοῦ κράτους. Φαίνεται ὅτι δὲν συμπεριελήφθησαν οἱ Ἑβραῖοι τῆς Ναυπάκτου εἰς τὴν ἐκδίωξιν, δι' ὃ οὗτοι ἐώρταζον εἰς ἀνάμνησιν τῆς σωτηρίας των.

Ἡ ἀνάκλησις τοῦ διατάγματος τῆς ἐξώσεως τῶν ἐν Ναυπάκτῳ Ἑβραίων ὤφειλετο (ὡς ἐξάγομεν ἐκ τῆς ἱστορίας τῶν Ἑβραίων τῆς Τουρκίας ὑπὸ Μ. Φράγκου) εἰς τὴν ἐπέμβασιν τοῦ διασήμου ἱατροῦ καὶ διπλωμάτου τῆς Τουρκικῆς αὐλῆς Σολωμῶντος Ἐσκιναζῆ. Οὗτος εἶχεν ἀποσταλῆ τότε ἐπὶ τῆς βασιλείας Σελίμ τοῦ δευτέρου (1561—1574) εἰς Ἑνετίαν ἵνα συζητήσῃ τοὺς ὄρους τῆς εἰρήνης μεταξὺ τῆς Πύλης καὶ τῆς Ἑνετίας.

Γνωρίζων δὲ τὴν προγραφὴν τῶν Ἑβραίων τοῦ Ἑνετικοῦ κράτους παρεκάλεσε τὸν τότε πρῶτον τῆς Ἑνετίας Σοράντζο τὸν ὁποῖον εἶχεν εὐεργετήσῃ, νὰ ἐπέμβῃ παρὰ τῆ συγκλήτῳ ὑπὲρ τῶν Ἑβραίων, πολλοὶ τῶν ὁποίων ἦσαν ἔτοιμοι πρὸς ἀναχώρησιν.

Ὁ Σοράντζο ἔφερεν ἐν τῇ Συγκλήτῳ ὡς ἐπιχείρημα ὅτι οἱ Ἑβραῖοι ἐκδιωκόμενοι θὰ κτερέψουν εἰς τὴν Τουρκίαν ὅπου θὰ μετέφερον καὶ τὴν τέχνην τῆς κατασκευῆς ὅπλων καὶ κανονίων. Ἡ δὲ σύγκλητος καὶ ὁ Δουξ πεισθέντες ἀνεκάλεσαν τὸ διάταγμα τῆς Ἑ-

ξώσεως. Ἐπὶ Τουρκοκρατίας οἱ Ἑβρ. Ναυπάκτου εἰσέπραττον τοὺς φόρους τοῦ κράτους.

Οἱ περιηγηθέντες τὴν Ἑλλάδα κατὰ τὸ 1671 ὁ Ἰάκωβος Σπὸν καὶ Γεώργιος Οὐέλερ ἀναφέρουν ὅτι ἐν Ναυπάκτῳ κατέλυσαν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Ἑβραίου Σαμουὴλ Σολωμῶν Ὀγλ ὑποπροξένου τῆς Γαλλίας, Βενετίας καὶ Ἀγγλίας ὅτι ὑπῆρχον ἐν τῇ πόλει τρεῖς Ἑβραϊκαὶ συναγωγαὶ καὶ ὅτι ὁ καλλίτερος ἱατρός τῆς πόλεως ἦτο Ἑβραῖος.

Ἀπὸ τὰς ἀρχὰς ἔμως τοῦ 18ου αἰῶνος ἤρχισεν ἡ παρακμὴ τῆς Ναυπάκτου καὶ μετ' αὐτῆς ἡ παρακμὴ τῆς ἐν τῇ πόλει Ἑβραϊκῆς κοινότητος. Οὕτω ὁ Rouqueville ὁ ὁποῖος διήλθεν ἐκ Ναυπάκτου τῷ 1817 ἀναγράφει (τόμ. III) ὅτι οἱ Ἰουδαῖοι οἵτινες ἦσαν ἄλλοτε πσλαριθμοὶ ἔφυγον τὴν ἐρημωθεῖσαν ταύτην γῆν, αἱ δὲ συναγωγαὶ των ἐγκατελείφθησαν δι' ἔλλειψιν τοῦ ἀπαιτουμένου ἀριθμοῦ τῶν ἐκκλησιαζομένων.

Ἀθήναι Ὀκτώβριος 1915.

Χ. Ἀλχανάτης.

ΤΟ ΚΑΘΗΚΟΝ ΤΗΣ ΠΑΡΟΥΣΗΣ ΩΡΑΣ

Ὁ Μὰξ Νορδάου, ὁ ἠθικὸς ἀρχηγὸς τοῦ Σιωνισμοῦ, ἔστειλεν εἰς τὴν ἐφημερίδα τῆς Νέας Ὑόρκης «Menorah Journal», τὴν ἐξῆς ἐκκλησίαν ἐκ Μαδρίτης, ὅπου διαμένει λόγῳ τοῦ πολέμου. Ὁ Μὰξ Νορδάου συνοδεύει τὸ περιοπούδατον ἄρθρον του μετὰ τὴν ἐξῆς ἐπιτολήν :

«Θὰ ἐπεθύμουν τὰ λόγια μου νὰ μὴ ἐπιπτον εἰς ὄτια μὴ ἀκούοντιν. Σεῖς δύνασθε πολλὰ νὰ κάμειτε ὥστε νὰ εἰσέλθουν εἰς τὴν γῆν καὶ τὴν συνειδηθῶν τῶν ἰθύνοντων τὰς τάξεις των ἐν Ἀμερικῇ Ἑβραίων».

Ἡ ἐκκλησίαις τοῦ Μὰξ Νορδάου

Εἴμεθα ὁ λαὸς τοῦ Μεσσίου. Αἰσθανόμεθα, σκεπτόμεθα μεσοινακά. Εἰς ὅλας τὰς περιστάσεις τοῦ βίου, καὶ ἰδίᾳ εἰς τὰς κρίσεις, ἐπιζομεν εἰς θαυματουργὸν γεγονὸς, τὸ ὁποῖον νὰ ἐκπληρώσῃ ὅλους τοὺς πόθους μας, καὶ μετὰ τὴν ἐπιτολήν νομίζομεν ἑαυτοὺς ἀπληλαγμένους ἀπὸ τὸ ἀνδρικὸν καθῆκον νὰ ἐργασθῶμεν διὰ τὴν πραγμάτωσιν τῶν ἰδανικῶν μας, νὰ παρασκευάσωμεν τὴν σωτηρίαν μας διὰ τῶν ἰδίων προσπαθειῶν μας.

Κατὰ τὴν παρουσίαν στιγμὴν μεγάλη μερὶς τοῦ Ἰσραὴλ ὀνειρεύεται μίαν ἀκόμη φορὰν, ἐν ὅλῳ ἰδιαιτέρως ζωηρὸν μεσοινακὸν ὄνειρον. Ἑκατοντάδες χιλιάδων, ἑκατομμύρια Ἑβραίων, πράγματι, παρεδόθησαν εἰς τὴν ἐπιτολήν, ὅτι κατὰ τὴν συνομιλίωσιν τῆς εἰρήνης, ἡ ὁποία

θὰ θέσῃ τέρμα εἰς τὸν παγκόσμιον πόλεμον, ἡ τύχη τοῦ Ἑβραϊκοῦ λαοῦ θὰ λάβῃ θαυματουργὸν τροπὴν. «Οἱ πληρεξούσιοι τῶν ἐμπολέμων Κρατῶν θὰ συνέλθουν εἰς Σύσκεψιν ἢ Συνέδριον, ἵνα διαπραγματευθοῦν τοὺς ὄρους τῆς εἰρήνης. Οἱ κατακτηταὶ θέλουν ἀπαιτήσῃ ἀπὸ τοὺς νικηθέντας τὸ ἰσότημον τῶν ἰθυσίων των καὶ θὰ ἐπανέλθουν εἰς τὰ ἴδια μετὰ τὰ λάφυρά των ἐν μορφῇ ἐδαφικῶν κτήσεων καὶ ἀποζημιώσεων. Κατὰ τὰς διαπραγματεύσεις ταύτας θὰ συμβῇ τὸ θαῦμα ἐν μερίδιον νὰ χορηγηθῇ εἰς αὐτὸν τὸν Ἑβραϊκὸν λαόν. Ἡ Παλαιστίνη θὰ δοθῇ εἰς αὐτούς, εἴτε ὡς ἔδαφος πρὸς ἀποικισμόν, ἢ ἀκόμη καλλίτερα, ὡς ἀπόλυτος ἰδιοκτησία ὑπὸ τὴν προστασίαν μᾶς μεγάλης Δυνάμεως. Ἐπίσης θὰ τοῖς δοθῇ πλήρης ἰσπολιτεία ἐν Ρωσσίᾳ καὶ Ρουμανίᾳ.»

Ἡ βᾶσις τῶν Ἑβραϊκῶν ἐλπίδων. — Τὸ συμφέρον αὐτῶν τῶν Δυνάμεων

Δυνάμεθα νὰ ἐπικαλεσθῶμεν λόγους ἢ προφάσεις διὰ τὴν ἐμμονὴν μας εἰς τὸ ὄνειρον τοῦτο. Δηλώσεις τῶν ἰθύνουσῶν προσωπικοτήτων τῶν Μεγάλων Δυνάμεων, αἱ ὁποῖαι θὰ ἀντιπροσωπεύονται εἰς τὸ Συνέδριον τῆς εἰρήνης, ἐγνώσθησαν δημοσίᾳ· αὐταὶ δὲ ἐπιτρέπουν τὸ συμπέρασμα χωρὶς σκοπὸν νὰ γελᾶσωμεν ἑαυτοὺς ὅτι Κυβερνήσεις τινὲς ἐπὶ τέλους, ἐὰν ὄχι ὅλοι, ἀσχολοῦνται σοβαρῶς μετὰ τὸ Ἑβραϊκὸν πρόβλημα καὶ ἐξετάζουν ἐὰν δὲν ἤξιζε νὰ δοκιμασθῇ ἡ ἐγκαθίδρυσις τῶν εἰς ἀναζήτησιν πατρίδος Ἑβραίων εἰς Παλαιστίνην ὑπὸ διεθνή καὶ ἐπιτόπιον δίκαιον, χορηγοῦν αὐτοῖς τὴν ἐλευθερίαν οἰκονομικῆς, πνευματικῆς καὶ ἠθικῆς προαγωγῆς.

Ἀφ' ἑτέρου εἶνε ἀναμφίβολον ὅτι ἡ κατάστασις τῶν ἑκατομμυρίων Ρώσων Ἑβραίων ἔχει κάποιαν θέσιν εἰς τὰς σκέψεις καὶ τὰς φροντίδας τῶν Κυβερνήσεων. Μερικαὶ χώραὶ ἔχουν συμφέρον νὰ ἀπομακρύνουν ἀπὸ τὰ σύνορά των τὸ ὁσημέριον πλειότερον αὐξάνον ρεῦμα τῆς Ἑβραϊκῆς μεταναστεύσεως, καὶ νὰ ἐπιτύχουν τοῦτο κατὰ τρόπον διάφορον τῆς κτηνώδους μεθόδου τοῦ νὰ κλείουν τὰ σύνορά των ἢ θέτοντες ἀστυνομικὴν φρουρὰν ἐμπροσθέν των. Ἄλλοι ἔχουν κατὰ νοῦν τὴν εὐημερίαν τῆς Ρωσσίας. Αὐτοὶ ἐννοοῦν, ὅτι οἱ πόνοι καὶ ἡ ἀπελπισία τῶν ἑκατομμυρίων Ἑβραίων των εἶνε πηγὴ τρομερῶν κακῶν καὶ ὅτι ἡ χειραφέτησις τοῦ πληθυσμοῦ τούτου τοῦ τοσοῦτον ἐξόχως ἐργατικοῦ καὶ πεπρωτισμένου μετὰ τὸσον ἀνώτερα χαρίσματα, θὰ ἐπιφέρει τὴν ὑλικὴν εὐημερίαν, τὴν γενικὴν πρόοδον καὶ τὴν ἀληθῆ ἐνίσχυσιν τῆς Ρωσσίας. Ἄλλοι δὲ χώρα, τῶν ὁποίων οἱ πολιτικοὶ ἄνδρες εἶνε πλέον προνοητικοὶ τῶν λοιπῶν, καὶ ἔχουν φθάσει εἰς τὴν ἀντίληψιν μᾶς παγκοσμίου πολιτικῆς ὑγιεινῆς,

ἐννοοῦν ὅτι τὸ συστηματικῶς τυραννεῖν ἕξ ἑκατομμύρια πληθυσμοῦ, πολλὸ προηγμένου εἰς τὴν μόρφωσιν καὶ τὸ ἀίσθημα, ἐὰν ἀχθῇ μέχρι σημείου ἀπελπισίας, δύναται νὰ δημιουργήσῃ κέντρον καλλιέργειας τῶν πλέον ἐπικινδύνων ἀναρχικῶν καὶ ἐπαναστατικῶν ἐπιδημιῶν, ἢ ἐπέκτασις τῶν ὁποίων δὲν δύναται εὐκόλως νὰ περιορισθῇ εἰς τὸ κέντρον τῆς καταγωγῆς των.

Τέλος καὶ οἱ πλέον ἀπαισιόδοξοι θὰ παραδεχθῶν ἐν τέλει τὴν πιθανότητα ὅτι αἱ Κυβερνήσεις δὲν θὰ εἶνε ὅλως ἀπρόσιτοι εἰς τὰ ἄπλως ἀνθρώπινα αἰσθήματα οἴκτου καὶ δικαιοσύνης, καὶ δύναται νὰ θεωρήσουν τὴν συμπεριφορὰν πρὸς τοὺς Ἑβραῖους τῆς Ρωσσίας καὶ τῆς Ρουμανίας ὡς προσβολὴ ἐναντίον τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς κυριαρχούσης θρησκείας τῆς λευκῆς ἀνθρωπότητος.

Τὸ προηγούμενον τοῦ 1878

Ἡ ἐλπίς, ὅτι τὸ Συνέδριον τῆς εἰρήνης θὰ συντελέσῃ εἰς μεγάλα ἀποτελέσματα διὰ τὸν Ἑβραϊκὸν λαόν, δύναται προσεῖν νὰ ἐνισχυθῇ ἐξ ἱστορικοῦ γεγονότος. Τὸ Συνέδριον τοῦ 1878, τὸ ὁποῖον ἐσημείωσε τὸ τέρμα τοῦ Ρωσοτουρκικοῦ πολέμου, ἐδημιούργησε τὸ Βουλγαρικὸν κράτος, ἀνύψωσε τὴν Ρουμανίαν εἰς τὴν τάξιν ἀνεξαρτήτου Βασιλείου, καὶ ἔδωκε τὴν Βοσνίαν καὶ Ἑρζεγοβίνην εἰς τὴν Αὐστρίαν, εὑρε καρὸν νὰ ἀσχολῆται μετὰ Ἑβραϊκὴν ὑπόθεσιν καὶ νὰ περιλάβῃ εἰς τὴν Συνθήκην τὴν ἀποκρυσταλλώνουσαν τὰς ἀποφάσεις τὸ γνωστὸν ἄρθρον, τὸ ὑποχρεῶν τὸ νέον βασίλειον τῆς Ρουμανίας νὰ χορηγῇ εἰς τοὺς Ἑβραῖους τὴν πολιτικὴν ἰσότητα. Δὲν πταίει δὲ τὸ Συνέδριον τοῦ Βερολίνου, ἐὰν τὸ ἄρθρον τοῦτο ἔμεινε μέχρι σήμερον νεκρὸν γράμμα. Ἡ περίπτωσις ὁποσοδήποτε εἶνε φύσεως νὰ ἐνθαρρύνῃ τὴν Ἑβραϊκὴν ἀισιοδοξίαν ἐναντίον τῶν σκεπτικιστῶν ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι λέγουσιν μετὰ σαρκασμοῦ :

«Ἐν διπλωματικῶν συνέδριον δὲν μοιράζει δῶρα· ἡ εὐμένεια καὶ ἡ γενναιοδωρία δὲν ἔχουν μέρος ἐν αὐτῷ· ὑπάρχουν μόνον συμφέροντα τὰ ὁποῖα ὑποστηρίζει νικηφόρος στρατὸς ἢ τοῦλάχιστον στρατὸς ὁ ὁποῖος ἐμπνέει ἀκόμη φόβον».

Καλὰ, ἀλλὰ καὶ τὸ 1878, ἐπίσης, ὁ Ἑβραϊκὸς λαὸς δὲν εἶχε οὔτε χώραν, οὔτε στρατόν, οὔτε κυβερνήσιν, οὔτε πληρεξούσιους πρεσβευτάς· καὶ ὁμως δύο ἐκ τῶν μᾶλλον ἰσχυρότων μελῶν τοῦ Συνεδρίου τοῦ Βερολίνου, ὁ ἀντιπρόσωπος τῆς Μεγάλης Βρετανίας κόμης Βήκονσφιλδ καὶ ὁ τῆς Γαλλίας, ὁ Οὐάσιγκτων, ὑπῆρξαν πρόθυμοι νὰ ἀναδειχθῶν συνήγοροι τῆς Ἑβραϊκῆς ὑποθέσεως, καὶ ὁ πρόεδρος τοῦ Συνεδρίου, ὁ πρίγκηψ Βίσμार्κ, πασιφανῶς ὑπεστήριξε τὸ ἔργον των.

Ἄγνοοῦμεν ἀξιόλογον μάθημα

Ἄναφέρω πᾶν ὅτι δικαιολογεῖ τὰς προσδοκίας μὲ τὰς ὁποίας πλείστοι Ἑβραῖοι προσβλέπουν εἰς τὸ μέλλον συνέδριον τῆς εἰρήνης. Ἄλλὰ δὲν βλέπω ὁ ἑβραϊκὸς λαὸς νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν τὰ μαθήματα τὰ ὁποία ἐδιδάχθη ἀπὸ τὸ ἱστορικὸν παράδειγμα τοῦ 1878. Ὁ Βήκονσφελδ καὶ ὁ Οὐάσιγκτων δὲν συνηγόρησαν ὑπὲρ τῶν Ρουμούνων Ἑβραίων εἰς τὸ Συνέδριον τοῦ Βερολίνου ἐξ ἰδίας ἐμπνεύσεως ἢ συνεπείᾳ αἰφνιδίας ἐμπνεύσεως ἄνωθεν.

Ὁ ἐν Παρισίοις Παγκόσμιος Ἰσραηλιτικὸς Σύνδεσμος, ὁ ἐν Λονδίῳ Ἀγγλοεβραϊκὸς Σύνδεσμος, ὁ ἐν Βερολίῳ Σύνδεσμος τῶν Γερμανῶν—Ἑβραίων, εἶχον κάμει σοβαρὰν καὶ ἀποτελεσματικὴν προπαρασκευαστικὴν ἐργασίαν, εἶχον ἀποτείνει ὑπομνήματα ταῖς οἰκείαις κυβερνήσεσι, τὰς ἐπληροφόρησαν περὶ τῶν πραγμάτων, ἐζήτησαν τὴν ἐπέμβασίν των. Ὁφείλεται εἰς τὰς προσπαθείας τῶν ὅτι ἡ θέσις τῶν ἐν Ρουμανίᾳ Ἑβραίων ἐλήφθη ὑπ' ὄψιν εἰς τὸ Συνέδριον τοῦ Βερολίνου. Οἱ ἄνω Ἑβραῖοι ἔδειξαν τὸν δρόμον τὸν ὁποῖον ὁ Ἑβραϊκὸς λαὸς ὀφείλει νὰ ἀκολουθήσῃ ἐὰν θέλῃ νὰ ἐπιτύχῃ τι ἀπὸ Κράτη τὰ ὁποία εὑρίσκονται ἐν συνέδριῳ. Τί περιμένει ὁ ἑβραϊκὸς λαὸς διὰ νὰ κάμῃ σήμερον ὅτι οἱ πατέρες του ἔκαμον πρὸ τριάκοντα ἐπτὰ ἐτῶν;

Ὁ πόλεμος μαίνεται εἰς ἑκατὸν πεδία μάχης, ἄπειροι ἥρωες χύνουν τὸ αἷμά των διὰ τὸ μέλλον τοῦ ἔθνους των. Ἑβραῖοι στρατιῶται ἀγωνίζονται καὶ πίπτουν εἰς τὸ πλευρὸν τῶν μὴ Ἑβραίων συμπατριωτῶν καὶ συντρόφων των. Ἄλλ' αἱ ἡρωϊκαὶ θυσαί των παραμένουν ὅλως ἀνωφελεῖς διὰ τὸν ἴδιον τὸν λαὸν των. Εἰς κάθε χώραν, καὶ ἐν αὐτῇ τῇ Ρωσίᾳ ἢ στρατιωτικῇ ἀξίᾳ, ὁ πατριωτισμὸς, ἢ περιφρόνησις τοῦ κινδύνου καὶ τοῦ θανάτου τῶν Ἑβραίων στρατιωτῶν θὰ ἀνταμφιθοῦν μᾶλλον ἢ ἦττον πλουσίως καὶ ἐλευθερίως μὲ διακρίσεις καὶ προβιβασμούς. ἄλλ' ἡ πείρα μᾶς διδάσκει ὅτι ἡ ἐνδοξὸς διαγωγή των λησμονεῖται γρήγορα μετὰ τὸν πόλεμον ἀπὸ ὅλους ἐκτὸς τοῦ ἑαυτοῦ των καὶ τῶν ἀδελφῶν των, καὶ ὅτι τοῦτο δὲν μεταβάλλει οὐδὲ κατ' ἐλάχιστον τὴν θέσιν τοῦ ἑβραϊκοῦ λαοῦ μετὰ τῶν ἔθνων. Ὅπωςδήποτε ἢ σκέψις τῶν προτερημάτων καὶ τῶν στρατιωτικῶν ἀρετῶν τῶν Ἑβραίων δὲν θὰ κεντήσῃ αὐτὴ κατ' ἑαυτὴν τὴν ἐνεργεῖαν τῶν διπλωματῶν εἰς τὸ Συνέδριον τῆς εἰρήνης, ἐὰν δὲν ἀνακαλέσωμεν αὐτὴν ἐπιμῶνος εἰς τὴν μνήμην των. Πάντα ταῦτα ἀπαιτοῦν προπαρασκευὴν καὶ συστηματοποίησιν, τῶν ὁποίων μέχρι τοῦδε σχεδὸν δὲν φαίνεται οὐδὲν ἔργον.

Ποῖος δύναται νὰ δεχθῇ τὴν Παλαιστίνην διὰ τοὺς Ἑβραίους;

Ἴδου δ. ὑστερον σημεῖον εἰς τὸ ὁποῖον πρέπει

νὰ διευθύνωμεν τὴν προσοχὴν. Ἄς δεχθῶμεν ἐπὶ στιγμῇ τὴν εὐνοϊκωτέραν περίπτωσιν. Τὸ συνέδριον θέλει πραγματικῶς χορηγήσῃ τὴν Παλαιστίνην εἰς τὸν Ἑβραϊκὸν λαὸν πρὸς ἀποικισμὸν μὲ αὐτοδιοίκησιν καὶ αὐτόνομα ἐντόπια καθιδρύματα. Εἰς ποῖον θὰ δυνηθῇ νὰ κάμῃ τοιαύτην παραχώρησιν; Εἰς ποῖον θέλει δώσει τὴν Παλαιστίνην; Ὁ ἑβραϊκὸς λαὸς εἶναι μία ἀντίληψις, ἀλλὰ δὲν εἶναι μία πολιτικὴ καὶ διαχειριστικὴ προσωποποίησις, δὲν εἶναι σῶμα μὲ κεφαλὴν καὶ ζωτικὰ ὄργανα. Δὲν ὑπάχει σήμερον οὐδὲ εἰς ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος νὰ δύναται νὰ παρουσιασθῇ εἰς τὰς κυβερνήσεις τὰς συναρχομένους εἰς Συνέδριον καὶ νὰ λάβῃ τὴν Παλαιστίνην ἀπὸ τὰς χεῖράς των καὶ νὰ δώσῃ εἰς αὐτὰς τὴν ἐγγύησιν ὅτι θὰ ὀδηγήσῃ εἰς τὴν χώραν τῶν προγόνων των τοὺς ἑβραίους ἐκείνους οἱ ὁποῖοι ζητοῦν νέαν πατρίδα καὶ εὐνικήν ζωὴν εἰς χώραν ἱστορικὴν καὶ ὁ ὁποῖος νὰ ἀναλαμβάνῃ τὴν ἐγκαθίδρυσιν ἐκεῖ τῆς νεωτέρας παιδεύσεως, τὴν τήρησιν τῆς τάξεως καὶ τὴν οικονομικὴν ἀνάπτυξιν τοῦ τόπου. Μία προσφορὰ ἐκ μέρους τοῦ Συνεδρίου θὰ ἐπιπτεν εἰς τὸ κενόν, διότι οὐδεὶς ἔχει τὸ ἠθικὸν δικαίωμα καὶ τὴν πραγματικὴν ἀρμοδιότητα νὰ τὴν δεχθῇ ἐν ὀνόματι καὶ χάριν τοῦ ἑβραϊκοῦ λαοῦ.

Τὸ ὄνειρον ἃς ὑποχωρήσῃ εἰς τὴν ὀργάνωσιν. Τὸ ἔργον τοῦ ἀμερικανικοῦ ἑβραϊσμοῦ.

Πάντα ταῦτα καταλήγουν εἰς τὴν ἀνάγκην μιᾶς ἀνταξίας προπαρασκευῆς διὰ τὰ μέλλοντα νὰ διαδραματισθοῦν. Τὸ μεσσιανικὸν ὄνειρον δὲν εἶναι ἀρκετόν. Μόνον πόλοι καὶ ἐλπίδες εἶναι τι μάταιον, πρέπει νὰ ὀργανισθῶμεν χωρὶς νὰ χάνωμεν περισσύτερον καιρὸν. Πρέπει νὰ δημιουργήσωμεν νομικὸν πρόσωπον ἔχον εἰς τὴν ἐμπροσθοφυλακὴν ἄνδρας ἐπιβολῆς καὶ τὰς ζωτικὰς δυνάμεις τοῦ ἑβραϊκοῦ λαοῦ, ἢ τοῦλάχιστον ἀρκετὸν μέρος αὐτῶν, εἰς τὴν ὀπισθοφυλακὴν. Αἱ δυνάμεις καὶ οἱ ἄνδρες ὑπάρχουν. Δὲν λείπει παρὰ νὰ συναθροισθοῦν, νὰ ἐνωθοῦν καὶ νὰ ἀποτελοῦν ἐν τι ὀργανικόν.

Ποῖος πρέπει νὰ ἀναλάβῃ τὸ ὀργανικὸν τοῦτο ἔργον; Ἡ ἀπάντησις μου ἄνευ ἐνδοιασμῶ, εἶναι ἡ ἐξῆς: Ὁ ἀμερικανικὸς ἑβραϊσμός. Θὰ ἤμην εὐτυχὴς ἐὰν ἠδυνάμην νὰ εἶπω: Ἴδου ἔργον δράσεως, διὰ τὴν Σιωνικὴν ὀργάνωσιν ἢ ὁποῖα εἶναι παρασκευασμένη διὰ ἔργον αὐτοῦ τοῦ εἶδους, καὶ ἡ ὁποῖα θὰ θεωρήσῃ τὴν διεξαγωγὴν αὐτοῦ ὡς φυσικὴν λειτουργίαν τῆς, ἀλλ' ἀποφεύγω νὰ δώσω τὴν φυσικὴν ταύτην ἀπάντησιν. Πολλοὶ ἔξεχοντες καὶ μεγάλης ἐπιροῆς ἑβραῖοι περὶ τῶν καλῶν ἑβραϊκῶν αἰσθημάτων τῶν ὁποίων οὐδεὶς ἔχει δικαίωμα νὰ ἀμφιβάλλῃ, ἐπιμένουν θεωροῦντες τὸν Σιωνισμὸν

ὡς ἀντιπροσωπεύοντα κομματικὴν τινὰ τάσιν κατὰ τῆς ὁποίας ἐγειροῦν ἀντιρροήσεις. Ἡ δὲ ἀντιπροσωπεία τοῦ ἑβραϊκοῦ λαοῦ ἐνώπιον τῶν Κυβερνήσεων πρέπει νὰ μὴ εἶναι ἢ ὑπόθεσις ἐνὸς κόμματος ἀλλὰ πρέπει νὰ εἶναι ἢ ὑπόθεσις ὁλοκλήρου τοῦ λαοῦ καὶ πρέπει νὰ συμπεριλάβῃ ὅλα τὰ μέρη αὐτοῦ. Ἡ πρόκλησις πρέπει νὰ γίνῃ ἀπὸ προσωπικότητας αἱ ὁποῖαι νὰ μὴ ἀπομακρύνουν κανένα μὲ τὸν κομματικὸν χρωματισμὸν των· πρέπει κατ' ἀνάγκην νὰ ἀνήκουν εἰς οὐδετέραν χώραν διὰ νὰ μὴ παρέχουν ἐνδύσιμον εἰς τὸ ἐπιχείρημα ὅτι σύμφωνα μὲ τὸν πολιτικὸν ὅρον τῆς στιγμῆς εἶναι ἐχθροὶ ἢ δὲ συνεργασίᾳ μετ' αὐτῶν θὰ ἐσθμῶναι ἀπιστίαν πρὸς τὰς οἰκείας χώρας. Μόνον ἐπὶ τῇ περιπτώσει ἢ ὁποῖα ἐλπίζω ὅτι δὲν θέλῃ πραγματοποιηθῇ, κατ' ἦν δηλαδή αἱ Ἠνωμέναι Πολιτεῖαι ἤθελον ριφθῇ εἰς τὸν στρόβιλον τοῦ πολέμου, θὰ ἦσαν ἠναγκασμένοι νὰ μεταφέρουν τὴν δράσιν των μετὰ τοῦ Ἑλβετικοῦ ἢ τοῦ Ὀλλανδικοῦ ἑβραϊσμοῦ.

Ἡ πρώτη ἐργασία τῶν ἰδρυτῶν τοῦ ἐκλεγμένου τούτου νομικοῦ ἑβραϊκοῦ προσώπου εἶναι ἢ πρόκλησις τῶν ὑπαρχουσῶν ἑβραϊκῶν ὀργανώσεων πάσης χώρας ἵνα ἐκλέξουν ἀντιπροσώπους μὲ ἀποστολὴν ἀντιπροσώπων ἢ μὲ μόνιμον Ἐπιτροπὴν. Ἐὰν ἀπεποιούντο θὰ ἦτο ἀξιολύπητον ἀλλὰ τοῦτο δὲν θὰ ἦτο λόγος νὰ ἀποθαρρυνθοῦν ἢ νὰ μὴ ἐξακολουθήσουν περαιτέρω τὴν δράσιν των. Κατὰ τὴν περίπτωσιν ταύτην οἱ ἰδρυταὶ δὲν ἔχουν ἄλλο τι νὰ κάμουν ἢ νὰ ἀρχίσουν τὸ ἔργον των ἐκ θεμελίων καὶ νὰ δοκιμάσουν νὰ ἀποτείνωνται εἰς στοιχεῖα τὰ ὁποῖα σήμερον μένουν μακρὰν, ἢ σκοπίμως ἀπέχουν ἐκ τῶν ὑπαρχουσῶν ὀργανώσεων. Θὰ εἶναι ἔργον τῆς διαρκοῦς ἐπιτροπῆς νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν οικονομικὴν συνεργασίαν τῆς ὁποίας θὰ γίνῃ ἀνάγκη ἐν δεδομέναις περιστάσεσι, καὶ νὰ ὠθήσῃ τοὺς ἔξεχοντας Ἑβραίους ἐκάστης χώρας νὰ ἐργωνταί εἰς ἐπαφὴν μὲ τὰς Κυβερνήσεις των, νὰ ὑποβάλουν εἰς αὐτὰς ἐν καιρῷ τοὺς πόθους τοῦ Ἑβραϊκοῦ λαοῦ καὶ νὰ ἐπιτύχουν τὴν ἐπιδοκιμασίαν καὶ τὴς συμπαθείας των δι' αὐτόν.

Δὲν πρέπει οὐδὲ στιγμὴν νὰ χάνωμεν ἐὰν θέλωμεν νὰ εἴμεθα ἐτοιμοί.

Ἐκ τῆς εἰρήνης ἢ ὁποῖα θὰ ἀκολουθήσῃ τὸν παρόντα φοβερὸν πόλεμον μία νέα Εὐρώπη, ἕνας νέος κόσμος θὰ λάβουν ἀρχήν. Ἐξοριᾶται ἀπὸ ἡμῶς εἰς τὸν νέον τοῦτον κόσμον νὰ ὑπάρξῃ μία θέσις «μὴ θέσις ὑπὸ τὸν ἥλιον» διὰ τὸν ἑβραϊκὸν λαόν. Δὲν ἔχουμεν οὐδὲ στιγμὴν νὰ χάνωμεν ἐὰν θέλωμεν νὰ ἐτοιμασθῶμεν διὰ τὴν μεγάλην εὐκαιρίαν. Ἐὰν ἀφήσωμεν νὰ παρέλθῃ αὐτὴ ἡ εὐκαιρία, πρέπει νὰ παραιτηθῶμεν ὅλων τῶν ἐθνικῶν μας ἐλπίδων,

φοβοῦμαι διὰ πολὺ μακρὸν χρόνον ἀκόμη, ἐὰν ὄχι διὰ πάντοτε. Δυνάμεθα φυσικὰ νὰ ἐξακολουθήσωμεν ὄνειρευόμενοι τὸ μεσσιανικὸν μας ὄνειρον, ἀλλὰ τοῦτο θὰ μείνῃ πάντοτε ὄνειρον, ἕως ὅτου ὁ ὄνειρευόμενος λείψῃ καὶ μετ' αὐτοῦ τὸ ὄνειρόν του.

Μὰξ Νορδᾶου.

**Ἡ ΤΕΧΝΗ
ΚΑΙ Ἡ ΑΝΤΙΛΗΨΙΣ ΤΟΥ ΩΡΑΙΟΥ
ΠΑΡ' ΕΒΡΑΙΟΙΣ**

Β'.

Τὸ ὄρατον δὲν εἶναι μόνον τὸ ἀναπαριστάνομενον διὰ τῶν πλαστικῶν τεχνῶν, ἵνα συμπεράνωμεν ὅτι οἱ ἀρχαῖοι Ἑβραῖοι καὶ οἱ σημερινοὶ οἱ ζῶντες μακρὰν τῶν ἔρων τοῦ νεωτέρου βίου στεροῦνται αὐτοῦ. Περὶ τῆς ἀκμῆς εἰς τὴν ὁποῖαν ἔφθασεν παρ' αὐτοῖς ἢ ποιήσις καὶ ἢ μουσικὴ, ἐγράψαμεν εἰς τὸ προηγούμενον φύλλον. Εἶδόμεν ἐπίσης ὅτι παρ' ἑβραίοις ἢ ἔλλειψις τῆς ζωγραφικῆς καὶ τῆς γλυπτικῆς, ὑπῆρξεν προῖον ἀντιδράσεως διότι ἐθεωρήθησαν ὡς παράγοντες ἰσχυροὶ διὰ τὴν ἐπικράτησιν τῆς εἰδωλολατρίας. Ἀλλὰ, καθὼς ἐλέχθη ὅτι κατὰ τοὺς ζοφεροὺς χρόνους τοῦ Μεσαίωνος, ἢ στερήσις των τοῦ μεγάλου κοινωνικοῦ καὶ πολιτικοῦ βίου, συνεχέντρωσεν ὅλον τὸ αἰσθηματικὸν ἐνδιαφέρον τοῦ ἑβραίου, ἐντὸς τῶν τοιχῶν τῆς οἰκογενείας καὶ τῆς Κοινοῦτος, οὕτω τὸ πλεονάζον αἰσθημα τοῦ ὄρατου ἐλλείψει ἐξωτερικεύσεως διὰ τῶν τεχνῶν κατέλαβε ὁλόκληρον τὴν ψυχὴν καὶ τὴν καρδίαν τοῦ Ἑβραίου, πλημμυρίσαν εἰς ὅλας τὰς ἐκφάνσεις τοῦ θρησκευτικοῦ καὶ ἐν γένει βίου του. Δὲν γνωρίζομεν ἐὰν τις παρετήρησεν, λαμβάνων κατ' ἰδίαν ἐκάστην ἐβραϊκὴν ἐορτήν, ἐκάστην τελετὴν, ἐκάστην πράξιν, ἐνέχουσαν τι τὸ θρησκευτικὸν καὶ τὸ ἀγαθοεργόν, ὅπως αὐταὶ ἐμπνέονται καὶ πλαισιοῦνται ἀπὸ μίαν ἰδέαν ὄρασιότητος, ἢ ὁποῖα εἶναι καὶ ἢ εὐγενεσττέρα διότι δὲν ὑπάρχει ὄρατον μὴ ἀπορρέον ἐκ τῆς ψυχῆς. Ψυχικῆς ὄρασιότητος καὶ οἰοῖται γραφικῆς ὡσεὶ θελαύσης νὰ ἀναπληρώσῃ διὰ ζωντανῆς παραστάσεως τὴν ὑστεροῦσαν τεχνικὴν ἐκδήλωσιν.

Θὰ ἐξηγήσωμεν ὅσον δυνατὸν σαφέστερον τὴν ἀντίληψίν μας ἢ ὁποῖα θὰ ἀποδείξῃ καὶ ἐμμέσως διὰ τοῦ παραδείγματός τοῦ ἑβραϊκοῦ λαοῦ, ὅτι πρὸς θρησκευτικὴν ὑποβολὴν δὲν εἶναι διόλου ἀπαραίτητοι αἱ πλαστικαὶ τέχναι.

Θέλετε μίαν εἰκόνα ὄχι ζωγραφικοῦ κάλλους ἀλλὰ ζωντανοῦ καὶ ψυχικοῦ κάλλους;

Ἰδοὺ ἡ τῆς δεξιόσεως τοῦ Σαββάτου
«Καμπαλάτ Σαμπάθ.»

* *

Ἐγράφη πολλάκις ἡ παρατήρησις ὅτι ἐ-
χρηιάσθησαν τρισχίλια πεντακόσια ὀλόκληρα
ἔτη ἵνα ὁ νεώτερος νομοθέτης φθάσῃ ὅπου ὁ
μέγας Μωϋσῆς ὁ θεοπίστας τὴν ἑβδομαδιαίαν ἀ-
νάπαυσιν. Ἡ παρατήρησις εἶναι σωστὴ μόνον
διὰ τὴν ἐξωτερικὴν ἔκφασιν ἀλλ' ὄχι διὰ
τὴν οὐσίαν τοῦ θεσπίσματος. Διότι διὰ τὸν
νεώτερον νομοθέτην πρόκειται περὶ ἡμέρας
ἀργίας, ἐνῶ διὰ τὸν ἀρχαῖον νομοθέτην τοῦ
Ἰσραὴλ πρόκειται περὶ ἀναπαύσεως ἐν ἡμέρᾳ
ἀγία. Ἡ ἡμέρα τοῦ Σαββάτου δὲν χορηγεῖ μόνον
τὴν ἀργίαν ἢ μᾶλλον τὴν ἀναστολήν τῆς ἑβδο-
μαδιαίας ἐργασίας, ἀλλὰ καθιεροῖ ἀποτελεσ-
ματικῶς τὴν ἀνακούφισιν τοῦ σώματος καὶ τὴν
ἐποικοδόμισιν τοῦ πνεύματος. Ἐν αὐτῇ κανο-
νίζεται ἡ ἀνάγνωσις καὶ ἡ ἐρμηνεία τοῦ ὑψη-
λοτέρου κειμένου τῆς ἀνθρωπότητος, τῆς Γρα-
φῆς πρὸς πρόληψιν δὲ τῶν καταχρήσεων καὶ
τῶν ἐγκλημάτων τῆς ὑπερβολικῆς φαγοπο-
σίας αἱ ὁποῖαι εἶναι παρ' ἄλλοις λαοῖς ὁ
κλῆρος μιᾶς ἡμέρας ἑορτῆς ἰδίᾳ εἰς τὰς τά-
ξεις τὰς ἐργατικὰς, κανονίζονται καὶ αὐτὰ
τὰ συμπόσια τοῦ Σαββάτου ἐν συνδιασμῶ
μὲ ἄσματα καὶ ποιητικὰ τεμάχια καὶ ἄλλα
τοιαῦτα διδασκτικά. Τὸ Σάββατον ἀφιερῶ-
νται εἰς τὸν οικογενειακὸν βίον, εἰς τὴν προ-
σέγγισιν τῶν μελῶν τῆς οικογενείας, τὰ ὁ-
ποῖα χωρίζει πολλάκις ἡ ἐργασία τῆς ἑβδομά-
δος, εἰς τὴν διδαχὴν πρωθιεραρχοῦντος οὕτως
εἰπεῖν τοῦ γεροντοτέρου μέλους, πατρός ἢ προ-
πάτορος. Παρόστητε ποτὲ εἰς τὴν σκηνὴν τῆς
εἰσόδου τοῦ Σαββάτου, ἐν ἑβραϊκῇ οικογενείᾳ;
Ὅτε μετὰ τὸν χαιρετισμὸν πρὸς τοὺς ἀγγέ-
λους τοὺς συμβολικῶς παρισταμένους ἐν τῷ
μέσῳ τῆς οικογενειακῆς ἀγάπης, ὅτε μετὰ
τοὺς σαββατικούς ὕμνους καὶ τῆς ἐν ρυθμῶ ἀ-
παγγελίας τοῦ ἀριστουργήματος τῶν αἰώνων,
τῆς «ἰσχυρᾶς γυναικὸς» τοῦ Σολομῶντος, ἀφιε-
ρωμένου εἰς τὴν οἰκοκυράν, ὅτε μετὰ τὴν ἐπὶ
τοῦ οἴνου ἄρτου καὶ εὐλογίαν, οἱ γονεῖς, οἱ
προπάτορες, δέχονται προσερχομένους γύρω
των τοὺς ἀπογόνους των καὶ εὐλογοῦσι κατὰ
σειρὰν εἰς στάσιν καὶ γλώσσαν πατριαρχικὴν;

Πρὸς διατήρησιν ἀκριβῶς τῆς οικογενειακῆς
χρῆστος τοῦ Σαββάτου, ἐθεσπίσθησαν ὁδεῖπνος
τῆς νυκτός, μὲ ἀπαγόρευσιν ἐξόδου, μὲ τὴν ὡ-
ραίαν δικαιολογίαν νὰ μὴ ἐγκαταλειφῶσι μόν-
νοι οἱ ἄγγελοι τοῦ σπιτιοῦ (εἰς πεζὴν γλώσ-
σαν: ἵνα μὴ διακοπῇ ἡ ἀγία ἀρμονία τῆς οικο-
γενειακῆς συναναστροφῆς) καὶ τὰ τρία ὑπο-
χρεωτικὰ γεύματα τῆς ἡμέρας: ἵνα τοῦτο μὲν
προληφθῇ ἡ ἄμετρος φαγοποσία δι' ἐνὸς πα-
ραταταμένου γεύματος τοῦτο δὲ ἵνα καθίστα-

ται ὑποχρεωτικὴ ἡ παραμονὴ ἐντὸς τῆς οἰκο-
γενειακῆς στέγης.

* *

Τὸ Σάββατον ἡμέραν σωματικῆς ἀνακου-
φίσεως καὶ ἀναγεννήσεως καὶ ψυχικῆς ἀνυψώ-
σεως καὶ λεπτύνσεως, ὕμνησαν οἱ μεγαλειτε-
ροι ποιηταὶ τοῦ ἑβραϊκοῦ γένους, ἀπὸ τὸν
Μωϋσῆ ὁ ὁποῖος καθιέρωσεν αὐτὸ μέχρι τοῦ
Ἰουδαῖ Ἀλεβῆ καὶ αὐτοῦ τοῦ Ἑρρίκου Χάινε
τοῦ παριστάνοντος εἰς τὸ Prinzessin Sabbath,
τὸν πτωχότερον ἑβραῖον μὴ ἀνταλάσσοντα
ἑαυτὸν κατὰ τὸ Σάββατον μὲ τὸν ὑψηλότερον
ἄρχοντα.

* *

Ὡς ἐκ τούτου τὸ Σάββατον, ἐνέχει ἐν τῇ
ἑβραϊκῇ φαντασίᾳ τόπον ὁάσεως, τόπον στα-
δίου ἀναψυχῆς κατὰ τὴν ἀλγεινὴν ἀνθρωπίνην
βιοπάλην. Εἶναι ἡ ἡμέρα καθ' ἣν ἡ ψυχὴ γί-
νεται «εὐρυτέρη» (Νεσαμά: Ἰετερά.) * Τὸ Σάβ-
βατον συμβολίζει τὸν χρυσοῦν αἰῶνα τὸν ὁ-
ποῖον ὁ ἑβραϊσμός θέτει ὄχι εἰς τὴν ἀρχὴν,
ἀλλ' εἰς τὸ τέλος τῆς ἀνθρωπότητος, τῆς ἐ-
ποχῆς ὅτε ὁ ἀνθρώπινος πόνος καὶ ἡ ἀμαρτία
δὲν θὰ ὑπάρχουν πλέον, ὅτε θὰ θριαμβεύσῃ ἡ
ἀγάπη καὶ ἡ εὐτυχία. Ἡ ἡμέρα ἡ ἑβδόμη, τε-
λευταία κατὰ τὴν δημιουργίαν ὑπῆρξε, κατὰ
τὸν ποιητὴν, ἡ πρώτη ἐν τῇ σκέψει τοῦ Δημι-
ουργοῦ. Καὶ ὁ ποιητὴς ἐν τῇ συμβολικῇ του
ἀντιλήψει, παριστάνει τὴν ἡμέραν αὐτὴν «τὴν
Σαμπάθ» * * ὡς νυμφίαν τὴν ὁποίαν ἀνυπομό-
νωσ περιμένει ὁ Νυμφίος, ὁ λαὸς τοῦ Ἰσραὴλ

Καὶ ἰδοὺ ἐπανερχόμεθα εἰς ὅσα ἐθίζαμεν
ἀνωτέρω περὶ τῆς δεξιόσεως τῆς Σαμπάθ.
«Καμπαλάτ Σαμπάθ» ὅπως γίνεται αὕτη εἰς
χώρᾳ τῆς Ἀνατολῆς, εἰς τὴν πολυπόθητον ἰδίᾳ
Παλαιστίνην τῶν ἑβραϊκῶν ὄνειρων. Ἐκεῖ εἰς
τὰ ὄνειρῶδη βασιλέμματα ἐπὶ τῶν πέριξ ὑψο-
μάτων οἱ εὐτεβεῖς ἰσραηλιταὶ ἀναβάνουν πρὸς
ὑποδοχὴν τῆς ἱεράς ἑορτῆς ἡ ὁποία ἀρχίζει πρὸς
τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου. Οἱ εὐτεβεῖς καὶ οἱ ραββῖνοι
ἐκεῖ ἐν ἐπισήμῳ περιβολῇ καὶ ἐν χορῶ ψάλλουν
τὸν ὕμνον τοῦ Ραββὶ Σελωμὼ μπὲν Ἀδρέ:
«Ἐλθέ, ἀγαπητέ, εἰς συνάντησιν τῆς Νυμφίας

* Τὴν ψυχικὴν εὐμαρίαν τοῦ Σαββάτου λέγουσιν οἱ
Ραββῖνοι ἐν τῇ παραστατικῇ των γλώσσῃ, ὁφείλεται εἰς
τὸ ὅτι κατὰ Σάββατον ὁ ἑβραῖος ἔχει μίαν Νεσαμά
Ἰετερά «πλεονάζουσαν ψυχὴν». Πόσοι ἐκ τῶν νεωτέ-
ρων ἠμοδῶν μας δὲν θὰ ἐγέλασαν μὲ τὴν ἰδέαν ταύ-
την. Καὶ ὅμως τί ψυχολογικότερον; Ὁ μέγας Θεόφιλος
Γκωτιέ, δὲν ἔγραψεν ὅτι τὴν Κυριακὴν συνιστά-
νετο πλεότερον τὴν ὡραιότητα τῆς φύσεως, ἐνὸς το-
πίου ὅτι ἐν γένει τὴν ζωὴν τὴν συνηθάνετο πλεό-
τερον ὡσεὶ εἶχε μίαν ἄλλην μίαν διπλὴν ψυχὴν. Δὲν
σὰς φαίνεται ὅτι ποιητὴς τῆς Γαλλίας παρεδέχθητο
διὰ τὸ χριστιανικὸν τοῦ Σαββάτου τὴν Νεσαμά Ἰε-
τερὰ τῶν Ραββῖνων;

* * Σαμπάθ (Σάββατον) εἶναι γένος θηλυκοῦ ἐν τῇ
ἑβραϊκῇ.

Ἐλθέ εἰς τὴν ὑποδοχὴν τῆς Σαμπάθ.» «Ἐλ-
θετε ἀδελφοί εἰς προὔπαντησιν τῆς Σαμπάθ,
εἶναι αὕτη ἡ πηγὴ τῆς εὐλογίας, ἀπ' ἀρχῆς
ἀνέκαθεν προορισμένη· τελευταία εἰς τὴν δη-
μιουργίαν πρώτη εἰς τὴν σκέψιν».

Ἰδοὺ πῶς τὸ ἑβραϊκὸν συναίσθημα ὑφῄσται εἰς
ἀπράμιλλον κάλλος, ψυχικὸν καὶ αἰσθητικόν.
Ἐκ μιᾶς ἡμέρας ἀργίας ἠδυνήθη νὰ δη-
μιουργήσῃ μίαν ἡμέραν εὐμαρείας φυσικῆς
καὶ ψυχικῆς ἀνυψώσεως, πλαισιουμένων, ἐν-
τὸς γραφικῶν ζωντανῶν εἰκόνων ἐν τῷ κόλπῳ
τῆς οἰκογενείας καὶ τῆς φύσεως. Ἄν τοῦτο
δὲν εἶναι καλλιτεχνικὴ ἀντίληψις, ἂν τοῦτο δὲν
εἶναι συναίσθημα τοῦ ὠραίου, τί ἄλλο θὰ
εἶναι τοῦτο ἄρα γε;

(ἔπεται συνεχεῖα)

ΟΙ ΕΛΛΗΝΙΣΤΑΙ ΙΟΥΔΑΙΟΙ ΤΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ

ΥΠΟ

Χρυσστόμου Α. Παπαδοπούλου

Ἀρχιμανδρίτου

("Ὁρα προηγούμενον φύλλον).

Ἐν τοιαύτῃ φιλολογικῇ κινήσει τῶν Ἰου-
δαίων οὐδὲν εἶνε παράδοξον, ὅτι οὗτοι ἔσ-
τρεψαν τὴν προσοχὴν αὐτῶν καὶ εἰς τὴν ἑλλη-
νικὴν φιλοσοφίαν. Εἶχον ἀνάγκην οἱ Ἰουδαῖοι
νὰ παραστήσωσι πρὸ τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν
ἐξελληνισμένων λαῶν τὰς ἰδέας αὐτῶν καὶ τὰ
δόγματα, ἤθελον ἐπὶ πλέον νὰ ἐκλύσωσι τὸν
εἰδωλολάττην κόσμον, περὶ τοῦ ἐκυτῶν ἔθνους
πεποίθησιν ἔχοντες ὅτι ἦτο «ἔθνων τὸ θεοφι-
λέστατον», προνομιούχον καὶ ἐκλεκτόν. Ὁ
Μωϋσῆς καὶ οἱ Προφῆται, οὓς ἀνεγίνωσκεν
ἡδὴ ἐν Ἑλληνικῇ γλώσσῃ ὁ Ἑλληνικός καὶ ὁ
ἐξελληνισμένος κόσμος, ἔπρεπε νὰ ἐπιβληθῶσι
διὰ τῶν ἰδεῶν αὐτῶν, ἐν ἐποχῇ μάλιστα κρι-
σιμωτάτῃ ἐκ πάσης ἐπόψεως, ἐπαισθητῇ γενο-
μένη ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, ἔνθα συνεκεντροῦτο ἡ
ὅλη φιλοσοφικὴ καὶ πνευματικὴ καθόλου κίνη-
σις. Τῆς κινήσεως ταύτης συμμετασχῶν καὶ ὁ
Ἀλεξανδρινὸς Ἰουδαϊσμός, ὠδηγήθη πρὸς τὴν
ἑλληνικὴν φιλοσοφίαν. Ἄλλως τε κατὰ τὴν
ἐποχὴν ἐκείνην ἡ φιλοσοφία ἐχρησιμοποιεῖτο
πρὸς θρησκευτικὰ σκοποὺς, μετασχηματιζο-
μένη εἰς θεοσοφίαν, πρὸς ἐπίλυσιν τῶν μεγά-
λων προβλημάτων τῆς θεολογίας, τῆς κόσμο-
γονίας, καὶ τῆς ἀνθρωπολογίας. Οἱ Ἑλληνι-
σταὶ Ἰουδαῖοι ἐξέλαβον σχεδὸν ὡς αὐταπόδει-
κτον τὸ γεγονός ὅτι πᾶσαι αἱ ἀλήθειαι τῆς
ἑλληνικῆς φιλοσοφίας ἐλήφθησαν ἐκ τῆς ἀγίας
Γραφῆς, ἡδὴ δὲ διαπρεπεστάτος λόγιος Ἰου-
δαῖος καὶ φιλόσοφος, ὁ Ἀριστόβουλος, περὶ τὸ

160 π. Χ. ἐπὶ Πτολεμαίου στ' Φιλομήτορος
(181 — 146), προσεπάθει νὰ ἀποδείξῃ ὅτι οἱ
Ἕλληνες ποιηταὶ καὶ φιλόσοφοι ἐγίνωσκον τὴν
διδασκαλίαν τοῦ Μωϋσέως ἐκ παλαιᾶς μετα-
φράσεως τῆς Γραφῆς.

Ἀλλὰ τὸ μέγα κόμημα τοῦ ἐξελληνισθέν-
τος καὶ φιλοσοφησαντος Ἰουδαϊσμοῦ τῆς Ἀλε-
ξανδρείας ὑπῆρξεν ὁ Φίλων, γεννηθεὶς κατὰ
τὸ 20—10 π. Χ. καὶ ἀποθανὼν κατὰ τὸ 50
—60 μ. Χ., ἀδελφὸς τοῦ μεγάλως ἰσχύσαντος
ἐν τῇ Αὐλῇ τῶν τελευταίων Πτολεμαίων καὶ
Ἐθναρχοῦ τῶν Ἰουδαίων τῆς Ἀλεξανδρείας,
Ἀλεξάνδρου Λυσιμάχου. Ὁ Φίλων προσωπι-
κότης συμπαθεστάτη, τύπος Ἰουδαίου Ἑλ-
ληνιστοῦ καὶ Ἀλεξανδρινοῦ ἐκλεκτικοῦ φιλο-
σόφου, διέκρινεν ἑαυτὸν ἀπὸ τῶν Ἑβραίων.
Ἐκαλοῦντο δὲ Ἑβραῖοι κυρίως οἱ μὴ ἐξελλη-
νισμένοι Ἰουδαῖοι, φανατικῶς ἐμμένοντες εἰς
τοὺς τύπους τοῦ φρισαϊκοῦ Ἰουδαϊσμοῦ καὶ ἀντι-
κείμενοι πρὸς τοὺς ἐλευθερόφρονας Ἑλληνιστάς.
Θέλων ὅμως ὁ Φίλων νὰ εἶνε Ἕλληνα φιλόσο-
φος, δὲν ἀπεμακρύνετο τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ, ζητῶν
τὴν συνένωσιν τοῦ ἰδεώδους Πλατωνισμοῦ μετὰ
τῆς Μωσαϊκῆς διδασκαλίας. Ἀπόστολος τοῦ
Ἰουδαϊσμοῦ διὰ τῶν πολυαριθμῶν συγγραμῶν
αὐτοῦ γενόμενος, ἐπεδίωξε τὴν συνένωσιν
ταύτην ἐπὶ φιλοσοφικοῦ ἐδάφους. Κατὰ βῆθος
δὲ φανατικὸς ὢν Ἰουδαῖος, ἀδιάλλακτος πρό-
μαχος τῶν δικαίων τοῦ ἔθνους του, κήρυξ δια-
πύστιος τῶν παλαιῶν παραδόσεων καὶ τῶν προ-
σδοκιῶν, περιεβλήθη, οὐχ ἤτιον τὴν τήβεννον
τοῦ Ἑλληνικοῦ φιλοσόφου, ἵνα διαλλάξῃ θεωρη-
τικῶς Ἰουδαϊσμόν καὶ Ἑλληνισμόν. Θυμασ-
στῆς τῆς Ἑλληνικῆς ποιήσεως καὶ φιλοσοφίας,
ἐνεβάθυνεν ἰδιαζήντως εἰς τὸ φιλοσοφικὸν σύ-
στημα τοῦ Πλάτωνος, ἐκλεκτικῶς συναμιείξας
μετὰ τῶν Πλατωνικῶν ἰδέας τῶν Στωϊκῶν,
Πυθαγορείων καὶ Ἀριστοτελικῶν, ἀποκρούσας
μόνον τοὺς Ἐπικουρείους. Εἰς τὸν Ὀμήρον
καὶ Εὐριπίδην καὶ λοιποὺς Ἕλληνας ποιητάς
συνεχῶς παραπέμπει, ὁ δὲ Πλάτων, ὁ Περμε-
νίδης, Ἐμπεδοκλῆς, Ζήνων, Κλεάνθης καὶ οἱ
λοιποὶ «θεῖοι» φιλόσοφοι γεραίρονται ὑπ' αὐ-
τοῦ καὶ συναπαρτίζουσι παρ' αὐτῷ «ἱερώτα-
τον θίασον». Ὡς νιοπυθαγόρειος φιλόσοφος,
παρίστα τὸν Θεὸν ὡς ἡγεμόνα καὶ ἄρχοντα
ἀπάντων, ὡς ἕνα αἰεὶ ὄντα, μόνιμον, ἀκίνη-
τον, αὐτὸν αὐτῷ ὅμοιον, ἕτερον τῶν ἄλλων,
τὸν δὲ κόσμον, εἰς ὃν εἰσέρχεται ὁ ἄνθρωπος,
ὡς θαυμασιωτάταις χορείαις ἐν τάξεσιν ἡρμο-
σμένον καὶ ἀριθμῶν ἀναλογίας καὶ περιόδων
συμφωνίας τέλος τὸν οὐρανὸν ὡς αἰεὶ μελωδοῦντα
κατὰ τὰς κινήσεις τῶν ὄντων ἐν αὐτῷ τὴν πάμ-
μουσον ἀρμονίαν. Ἀλλὰ καὶ ὡς Στωϊκὸς φιλόσο-
φος ἐκάλει τὸν Θεὸν ἄλυπον, ἀνόδυνον, εὐδαιμο-
νίας ἀκράτου μεσίον. Κατ' ἐξοχὴν ὅμως ὑπῆρξε
Πλατωνικός φιλόσοφος, καὶ ἐπὶ τοσαύτον ἐν-
ταῖς ἰδέαις αὐτοῦ ἀπετύπωσε τὸν Πλάτωνα,

ὡστ' ἐλέχθη ὑπὸ τῶν συγχρόνων αὐτοῦ ἢ Πλάτων φιλονίζει ἢ Φίλων πλατωνίζει!.

Ζητήσας δὲ ὁ Φίλων νὰ συμβιβάσῃ τὴν Ἰουδαϊκὴν θρησκείαν μετὰ τῆς Ἑλληνικῆς φιλοσοφίας, ἐξωλίθησε λεληθώς ἐκ τῶν καθαρῶς Ἰουδαϊκῶν εἰς ἑλληνικὰς ἰδέας καὶ παραστάσεις, ἀλληγορικὴν μεταχειρισθεὶς μέθωδον πρὸς ἐρμηνείαν τῆς Γραφῆς. Καθ' ὃν τρόπον ὁ Πλάτων ἀλληγορικῶς ἑρμήνευσε τοὺς ἀρχαίους ἑλληνικοὺς μύθους, οὕτω καὶ ὁ Φίλων τὰ γεγονότα τῆς Μωσαϊκῆς κοσμογονίας μετ' ἐπιμάρτυσιν εἰς ἀπλᾶς ἰδέας, ἀπομακρύνων ἀπ' αὐτῶν πᾶσαν ἱστορικὴν βᾶσιν. Καὶ αὐτὰ τὰ πρόσωπα τῆς Π. Διαθήκης ἐκδέχεται ἀλληγορικῶς, ὡς σύμβολα ἀρετῶν καὶ σημαντικὰ διαφόρων ἐνοιῶν. «Σχεδὸν τὰ πάντα ἢ τὰ πλεῖστα τῆς νομοθεσίας ἀλληγορεῖται». ἔλεγε, καὶ «τὰ πλεῖστα τῶν ἐν νόμοις σύμβολα φανερὰ ἀφανῶν καὶ ρητὰ ἀρρήτων». Δὲ τυμμηροτάτων ὀρθολογιστικῶν ὑποθέσεων ἐξηφάνισε καὶ αὐτῆς τῆς Μωσαϊκῆς νομοθεσίας τὴν ἱστορικὴν βᾶσιν. Ἐν τῇ πραγματείᾳ περὶ τοῦ Ἀβραάμ, ὃν θεωρεῖ σύμβολον καὶ τύπον ἐκαστικοῦ νόου, λέγει «τοὺς τεθέντας νόμους μηδὲν ἄλλ' ἢ ὑπομνήματα εἶναι βίου τῶν παλαιῶν ἀρχαιολογουμένων ἔργα καὶ λόγους, οἳς ἐχρήσαντο». Εἶχε δὲ τοσαύτην πεποιθήσιν εἰς τὴν ὀρθότητα τῶν ὑποθέσεων του, ὡστ' ἐν τῇ αὐτῇ πραγματείᾳ προσειάζει ἑαυτὸν ὡς ἄνωθεν ἐμπνεόμενον. Παρὰδεχόμενος ὅτι οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες νομοθετοῦν καὶ φιλόσοφοι μετέγραψαν ἐκ τῶν ἱερωτάτων Μωσαϊκῶν στηλῶν», διὰ βεβαιωμένων ἐρμηνειῶν παρέστησε τὸ φιλοσοφικὸν αὐτοῦ σύστημα κατὰ τρόπον τοιοῦτον ὡστε ἐν τῇ διδασκαλίᾳ αὐτοῦ μᾶλλον ὁ Ἑλληνισμὸς προσῆγε καὶ ἀφωμοίον πρὸς ἑαυτὸν τὸν Ἰουδαϊσμόν. Ἡ φιλοσοφία τοῦ Φίλωνος εἶνε μᾶλλον ἑλληνικὴ, καὶ ὡς τοιαύτη ἀποελεῖ συνέχειαν τῆς ἱστορίας τῆς ἑλληνικῆς φιλοσοφίας.

Οὕτω δὲ, κατὰ πλατωνικὴν ἔννοιαν, παρὰ τὸν ἕνα Θεὸν παρεδέχθη ὁ Φίλων ὡς δευτέρου ἀυθιπόστατον ἀρχὴν τὴν ὕλην, ἀντίθετον πρὸς τὴν τοῦ Θεοῦ. Τοῦτον θεώρει ἀνώτερον παντός περιορισμοῦ, ἀποιοῦν, ἀτρεπτον, ἀμετάβλητον, μὴ δυνάμενον νὰ γνωσθῇ κατὰ τὴν οὐσίαν αὐτοῦ, ἀλλὰ κατὰ τὴν ὑπαρξίν καὶ ἐνεργειαν. Ὑφιστάμενος καθ' ἑαυτὸν ὁ Θεός, ὡς φύσις ἀπλή, ἀνεπιδεής, οὐδενὸς χηρῶν, ἀταρκέστατος ἐκυτῶ, εἶνε, κατὰ τὸν Φίλωνα τὸ ὄντως ὄν, τὸ ἀγνόον, τὸ φῶς. Ὡς τοιοῦτος ὁ Θεός εἶνε «ἡ ἀρχὴ τοῦ ὄντος», τὸ «δραστήριον αἴτιον» καὶ ὁ δημιουργὸς τοῦ κόσμου. Ὅπως δὲ τὸ πῦρ ἀδιαπαύστως καίει, οὕτω καὶ ὁ Θεός ἀδιαπαύστως δρᾷ, μὴ δυνάμενος νὰ νοηθῇ ἐκτὸς ἐνεργείας, ἐν ἡσυχίᾳ. Εἶνε «ποιητὴς» καὶ «πατήρ», ἀλλ' ὡς καθυρὸς καὶ ἅγιος δὲν ἠδύνατο νὰ ἐπικοινωνῆσθαι πρὸς τὴν πεπερασμένην ὕλην. Ἄμεσος σχέσις μεταξὺ

αὐτοῦ καὶ τῆς ὕλης εἶναι ἀδύνατος. Ἀλλὰ μεταξὺ Θεοῦ καὶ ὕλης, «τῶν ἀντιπάλων φύσεων», ὑπάρχουσιν αἱ μέσαι «δυνάμεις» ἢ «λόγοι σπερματικοὶ» καὶ «λόγοι ἐνδιάθειτοι». Αἱ δυνάμεις αὗται παρίστανται ὑπὸ τοῦ Φίλωνος ὁμοίαι ἐν μέρει μὲν πρὸς τοὺς Ἀγγέλους τῆς Π. Διαθήκης, ἐν μέρει δὲ πρὸς τὰς ἰδέας τοῦ Πλάτωνος, ὡς «ἀσώματοι δυνάμεις» τοῦ Θεοῦ, ὡς «ψυχαὶ κατὰ τὸν ἀέρα πετόμεναι». Ὁ Θεός δ' ἐνεργεῖ, κατὰ τὸν Φίλωνα, διὰ τῶν μέσων τούτων δυνάμεων, ὡς μεσιτῶν, ὡς ἀντιπροσώπων αὐτοῦ καὶ ὑπηρετῶν. Διὰ τοῦ συνόλου αὐτῶν αἱ δυνάμεις αὗται ἀποτελοῦσιν ἀναλαμβάνη φωτεινὴν, ἐκπεμπομένην ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, καθ' ὃν τρόπον ἐκ τοῦ ἡλίου αἱ ἀκτίνες, καὶ πάλιν εἰς τὸν Θεὸν ἐπαναστρέφουσι καὶ πληροῦσι τὸν νοητὸν τῶν ἰδεῶν κόσμον. Πρὸ παντός ὁ Θεός ἐδημιούργησε τὸν κόσμον τοῦτον τῶν ἰδεῶν, διότι αἱ ἰδέαι ὑπῆρξαν τὰ πρότυπα τῶν ὑστερον δημιουργηθέντων πραγμάτων. Ἄλλ' αἱ ἰδέαι αὗται εἰσι δυνάμεις, ὅτε μὲν ἐν τῷ Θεῷ, ὅτε δ' ἐκτὸς αὐτοῦ περισταμέναι καὶ συγκεντροῦνται περὶ τὴν «κατ' ἐξοχὴν δύναμιν» τὸν «κατ' ἐξοχὴν λόγον», ὅστις ὑπὸ τοῦ Φίλωνος συνταυτίζεται πρὸς τὸν νοῦν τοῦ Θεοῦ, ὡς λόγος ἐνδιάθετος. Ὁ λόγος οὗτος αἴρει τὴν μεταξὺ Θεοῦ καὶ ὕλης ἀντίθεσιν, ἀλλὰ παρίσταται μᾶλλον ὡς κίνησις πρὸς τὸν Θεόν, ὡς κοσμικὴ φυσικὴ δύναμις, οὐδέποτε ὡς ἀυθιπόστατος ἀρχή, ταυτοχρόνως δὲ ὡς «ῥῆμα ᾧ Θεὸς πάντα ποιεῖ», διότι «ὁ Θεὸς λέγων ἅμα ποιεῖ μηδὲν μεταξὺ ἀμφοῖν τιθεὶς» καὶ «ὅσα ἂν λέγῃ ὁ Θεὸς οὐ ῥήματά ἐστιν, ἀλλ' ἔργα ἅπερ ὀφθαλμοὶ πρὸ ὧτων διορίζουσι. ἅμα γὰρ πάντα δεῖν εἶδος Θεὸν οὐ προσείηται μόνον ἀλλὰ καὶ διανοοῦμενον», ἐντεῦθεν «ὁ θεὸς λόγος εἰς ὄρατὴν οὐκ ἦλθεν ἰδέαν, ἅτε μηδενὶ τῶν κατ' αἰσθησιν ἐμφεῖς ὢν, ἀλλ' αὐτὸς εἰκὼν ὑπάρχων Θεοῦ, τῶν νοητῶν ἅπασι ἀπάντων ὁ πρεσβύτατος, ὁ ἐγγυιάτω, μηδενὸς ὄντος μεθορίου διαστήματος, τοῦ μόνου, ὃ ἐστὶν ἀψευδῶς ἐφιδουμένος». Ἐκ τούτων συνάγεται ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ παρὰ τῷ Φίλωνι εἶνε ἀφρημένη ἰδέα, ἡμιστὰ σαφῶς καὶ μάλιστα ἀντιφατικῶς παρισταμένη ὑπὸ τοῦ Ἰουδαίου φιλοσόφου.

Οἱ Ἀγγελοι, οἱ δαίμονες, αἱ ψυχαί, κατ' αὐτόν, εἰσὶ διάφοροι ὀνομασίαι τῶν αὐτῶν ὄντων τοῦ νοητοῦ κόσμου. Εἶνε δὲ ἀπειρος ὁ ἀριθμὸς τῶν ὄντων τούτων, ἀλλὰ δὲν ἐμφανίζονται πάντα εἰς τὸν αἰσθητὸν κόσμον. Μῆρος αὐτῶν ἐνοῦται ἐκάστοτε μετ' ἀνθρωπίνων σωμάτων καὶ γίνονται ψυχαί, ὧν αἱ μὲν ἐναρέτως ζῶσιν ἀνέρονται, μετὰ τὸν θάνατον τῶν σωμάτων, εἰς τοὺς οὐρανοὺς, αἱ δὲ κακαὶ ἐξαφανίζονται. Συνωδὰ τούτοις καὶ τὸν ἄνθρωπον διακρίνει ὁ Φίλων εἰς ὑπεράνθρωπον, οὕτως εἰπεῖν, ἰδεώδη, συμφυῶς ἀποτελούμε-

νον ἐξ ἀνδρὸς καὶ γυναικός, ἀθάνατον, δημιουργηθέντα κατ' εἰκόνα Θεοῦ, καὶ εἰς τὸν ἱστορικὸν ἄνθρωπον, τὸν ἐκ τοῦ χοῦς πλασθέντα. Ὁ γήινος ἄνθρωπος ἦτο κατ' ἀρχὰς τέλειος τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν, ὅμοιος πρὸς τὸν ἰδεώδη ἄνθρωπον, ἀλλ' ἐξέπεσεν ἐκ τῆς τελειότητος αὐτοῦ ὑπέστη τὰς συνεπείας τῆς εἰς τὴν γυναῖκα ὀφειλομένης ἀμαρτίας καὶ αἰσθάνεται νῦν τὸ μεταξὺ τῆς σαρκὸς αὐτοῦ καὶ τῆς ψυχῆς διηνεκῆ πόλεμον τοῦ κακοῦ. Πρὸς ἀπαλλαγὴν ἀπὸ τοῦ κακοῦ ἀπαιτεῖται πλήρης ἐξαφάνισις τῆς αἰσθητικότητος ἐν τῷ ἀνθρώπῳ, διὰ τῆς τελείας ἀποφυγῆς τῶν ἡδονῶν καὶ τῆς καταπνίξεως τῶν ὀρμῶν. Ἐκτὸς δὲ τοῦ ἀσκητικμοῦ ἀπαιτεῖται ἡ μόρφωσις καὶ ἡ ἐξευγενίζουσα τὸν ἄνθρωπον σοφία. Οὕτως ἔξων, κατὰ τὸν Φίλωνα, ἐάν τῷ ὄντι εἰς αὐτὸν ἀνήκει τὸ σύγγραμμα «Περὶ βίου θεωρητικοῦ» ἢ «ἐκτεῶν ἀρετῶν», οὐ μακρὰν τῆς Ἀλεξανδρείας, παρὰ τὴν Μαρεώτιδα λίμνην, οἱ οὕτω καλούμενοι «Θεραπευταί», ἀπομεμακρυσμένοι παντός σχέσιν ἔχοντες πρὸς τὴν αἰσθητικότητα καὶ πρὸς τὸν κόσμον, μυστικτικῶς βυθιζόμενοι εἰς τὴν θεωρίαν τοῦ Θεοῦ. Τὸ ὄλον αὐτοῦ ἠθικὸν σύστημα ἐστήριζεν ὁ Φίλων ἐπὶ τῆς ἠθικῆς τῶν Στωϊκῶν, καὶ ὑπελάμβανε μὲν, δι' ὅσων ἐδίδασκεν, ὅτι ὁ Ἰουδαϊσμός προσῆγε καὶ ἀφωμοίον πρὸς ἑαυτὸν τὸν Ἑλληνισμόν, πράγματι ὅμως ὁ Ἑλληνισμὸς προσῆγε καὶ ἀφωμοίον πρὸς ἑαυτὸν τὸν Ἰουδαϊσμόν.

Οἰκοθεν δ' ἐννοεῖται, ὅτι ἡ διδασκαλία αὐτοῦ καὶ ἡ καθόλου φιλολογικὴ καὶ φιλοσοφικὴ δράσις, δι' ἧς ἐγένετο ἀρχηγέτης τῆς Ἀλεξανδρινῆς Ἰουδαϊκῆς Σχολῆς, ἤσκησε μεγάλην ἐπιρροὴν ἐπὶ τοῦ ἐθνικοῦ κόσμου καὶ ὑπῆρξε σπουδαιότατος παράγων θρησκευτικῆς προόδου. Ἡ ἀπάθεια καὶ ἡ ψυχρὰ ἀδιαφορία, ὑφ' ἧς κατεῖχοντο οἱ ἐθνικοὶ προυκλήθησαν εἰς ἐξέγερσιν διὰ τῆς φιλοσοφίας τοῦ Φίλωνος. Ἡ ἀπόγνωσις τοῦ θρησκευτικοῦ σκεπτικισμοῦ διελύετο διὰ τοῦ μονοθεϊστικοῦ κηρύγματος αὐτοῦ, διανοίξαντος νέους φαινοὺς ὀρίζοντας καὶ προπαρασκευάσαντος τὴν ἐπικράτησιν τοῦ Χριστιανισμοῦ. Καθόλου δὲ ὁ ἐξελληνισθεὶς Ἰουδαϊσμός διὰ τῆς διαδόσεως τῆς ἑλληνικῆς μεταφράσεως τῶν Γραφῶν καὶ τῶν ἰδεῶν αὐτοῦ συνετέλεσεν εἰς τοιαύτην προπαρασκευήν.

Ὅπως δ' ἐν ἄλλαις χώραις τῆς Ἰουδαϊκῆς διασποράς, οὕτω καὶ ἐν Αἰγύπτῳ πολυαριθμῶτατοι ὑπῆρξαν οἱ προσήλυτοι τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ διακρούμενοι εἰς δύο τάξεις, εἰς τὴν τῶν τηρούντων ἀπλῶς διατάξεις τινὰς τοῦ Μωσαϊκοῦ νόμου καὶ εἰς τοὺς ἀποδεχομένους καὶ τὴν περιτομήν. Ἐνῶς δὲ παραδείγματα Ἰουδαίων ἀπαρνούμενων τὸ πάτριον θρησκεῦμα δὲν ὑπάρχουσι, τούναντίον πολλοὶ τῶν Ἑλλήνων, ἔγραψεν ὁ Ἰώσηπος ὁ Ἰουδαῖος, εἰς τοὺς ἡμετέ-

ρους νόμους συνέβησαν εἰσελθεῖν, καὶ τινες μὲν ἐνέμειναν, εἰσὶ δὲ οἱ τὴν καρτερίαν οὐχ ὑπομείναντες πάλιν ἀπέστησαν. Τὰ Ἰουδαϊκὰ ἤθη καὶ ἔθιμα καὶ αὐτῆ ἐτι ἡ ἀργία τοῦ Σαββάτου ἤρξαντο πνευματικῶς τηρούμενα «καὶ πλήθει ἡδὴ, λέγει ὁ αὐτὸς συγγραφεὺς, πολλὸς ζήλος γέγονεν ἐκ μακροῦ τῆς ἡμετέρας εὐσεβείας, οὐδ' ἔστιν οὐ πόλις Ἑλλήνων οὐδ' ἠτισοῦν οὐδὲ βάρβαρος οὐδὲ ἐν ἔθνος, ἐνθα μὴ τὸ τῆς ἐβδομάδος, ἦν ἀργοῦμεν ἡμεῖς, τὸ ἔθος δὲ διαπεφοίτηκε καὶ αἱ νησιεῖαι καὶ λύχων ἀνακαύσεις καὶ πολλὰ τῶν εἰς βροσῶν ἡμῶν οὐ νενομισμένων παρατετήρηται».

Οὐδόλως δὲ παράδοξον ὅτι καὶ τῶν Ἰουδαϊκῶν ἑορτῶν συμμετεῖχον καὶ οἱ Ἕλληνες τῆς Ἀλεξανδρείας. Ὁ Φίλων, περιγράφων τὴν ἐτησίαν ἑορτὴν ἐπὶ τῇ με ἀφράσει τῆς Γραφῆς, λέγει «Μέχρι τοῦ νῦν ἀνὰ πᾶν ἔτος ἑορτὴ καὶ πανήγυρις ἄγεται κατὰ τὴν Φάρον νῆσον, εἰς ἣν οὐκ Ἰουδαῖοι μόνον, ἀλλὰ καὶ παμπληθεῖς, ἕτεροι διαπλέουσι, τό τε χωρίον σεμνύνοντες, ἐν ᾧ πρῶτον τὸ τῆς ἐρμηνείας ἐξέλαμψε, καὶ παλαιαῖς ἐνεκα εὐεργεσίας εὐχαριστήσοιτες τῷ Θεῷ. Μετὰ δὲ τὰς εὐχὰς καὶ εὐχαριστίας οἱ μὲν πηξάμενοι σκηρὰς ἐπὶ τοῦ αἰγιαλοῦ, οἱ δὲ ἐπὶ τῆς αἰγιαλτιδος ψάμμου κατακλίναντες ἐν ὑπαίθρῳ μετ' οἰκείων καὶ φίλων ἐστιῶνται». (Ἐπεταὶ συνέχεια).

(Ἐκ τοῦ Ἑκκλ. Φάρου)

X. P. ΧΑΓΙΕΣ

ΕΝ ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗ

(ἰδὲ προηγούμενον φύλλον)

Ὁ νεώτερος βίος τοῦ ὁποῖου τὸν σφυγμὸν αἰσθάνεται τις καὶ εἰς τὸν ἐβραϊσμόν τῆς Μητροπόλεως, χρονολογεῖται ἀπὸ ὀλίγα μόνον ἔτη. Μέχρι πρό τινων δεκαετηρίδων δὲν ἔξων ἐκεῖ ἐκτὸς τῆς μικρᾶς καὶ ἀρχαιοτάτης Ἰσπανικῆς Κοινότητος, παρὰ οἱ ὀλίγοι ἐβραῖοι γέροντες καὶ ἀσθενεῖς, οἱ ὅποιοι ἤρχοντο ἵνα τερματίσωσι τὰς ἡμέρας των ἐν τοῖς ἁγίοις τόποις καὶ ἵνα προσεύχωνται διὰ τοὺς ἀδελφούς τοὺς διεσπαρμένους εἰς ὅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου. Ὁ ἐβραϊσμός ὁ παραγωγικὸς καὶ ζωντανός, εἶναι μόνον ἀποτέλεσμα τῆς ἐργασίας μας τῶν τελευταίων ἐτῶν. Εἰς τὴν ἀφύπνισιν ταύτην μετέσχε λαμπρῶς ἡ σχολικὴ δράσις τῶν μεγάλων ἐβραϊκῶν καθιθρυμμάτων τῆς Εὐρώπης ἀλλ' ἡ ἰδέα ὀφείλεται εἰς τὸ ἐθνικὸν κίνημα τὸ ὅποιον τείνει νὰ μεταβάλλῃ μορφήν εἰς ὅλην τὴν χώραν τοῦ Ἰσραήλ, καὶ τὸ ὅποιον δὲν ἠδύνατο νὰ μὴ δείξῃ ἐνδιαφέρον διὰ τὴν ἱστορικὴν πρωτεύουσάν. Εἰς

όλα τὰ κέντρα τὰ πνευματικά, τὰ ἐμπορικά καὶ καλλιτεχνικά, γίνεται ὁσημέραι ἰσχυρότερα ἢ τάσις νὰ καταστήσουν τὴν Ἱερουσαλήμ τὸ φυσικὸν κέντρον πάσης δράσεως.

Τὸ ἑβραϊκὸν στοιχεῖον εἶναι κατ' ἀριθμὸν κατοίκων (60000 ἐπὶ 90000) ὁ ἐπικρατέστερος ἐν Ἱερουσαλήμ, ἀλλ' ἵνα ἀποκτήσῃ καὶ εἰς τὸν δημόσιον καὶ κανονικὸν βίον τὴν θέσιν ἢ ὅποια τῆς ἀνήκει, πρέπει νὰ γίνῃ ἐνέργεια διὰ τὸν σχηματισμὸν μιᾶς μοναδικῆς κοινότητος.

Ἐξαιρετικῆς σημασίας διὰ τὸ ἑβραϊκὸν μέλλον τῆς Παλαιστίνης θὰ εἶναι ἡ ἴδρυσις τοῦ Πανεπιστημίου. Τὸ πνευματικὸν ἔδαφος εἶναι ἀρκετὰ παρασκευασμένον διὰ τὸ μέλλον πανδιδακτήριον. Ἐκτός τῶν πολυπληθῶν σχολείων δημοτικῆς καὶ μέσης ἐκπαιδεύσεως (νηπιαγωγείων, δημοτικῆς ἐπαγγελματικῆς σχολῆς δύο ἐμπορικῶν σχολῶν δύο διδασκαλείων καὶ ἐνός Γυμνασίου) ὑπάρχει καὶ ἐν Ὁρδεῖον καὶ ἀπαρχῇ Ἀκκδημίας ὠραίων τεχνῶν. Προσέτι τὸ Διεθνὲς Ἰδρυμα Ὑγιεινῆς προσεῖλκυσε ἰατροὺς μεγάλης ἀξίας, οἱ ὅποιοι καθίδρυσαν ἀξιόλογα ἐργαστήρια. Εὐτυχῶς ἀρχίζουσι νὰ ἐνδιαφέρονται καὶ οἱ ἑβραῖοι διὰ τὴν ἀρχαιολογίαν εἰς τὴν ὁποίαν ἔδωσαν μεγάλην ὠθησιν αἱ ἀνασκαφαὶ τοῦ λοχαγοῦ Βέιλ ἐν τολῆ τοῦ Βαρώνου Ἐδμόνδου Ρότσιλδ ἐκ Παρισίων, ἀνασκαφαὶ εἰς τὰς ὁποίας ὀφείλομεν ὅτι δυναμεθα κάπως ἀσφαλῶς νὰ καθορίσωμεν τὴν τοποθεσίαν τῆς ἀρχαίας Σιών· λέγουσι ὅτι ὁ μέγας ἑβραῖος Μακίηνας σκοπεύει νὰ ἰδρῦσῃ τελείαν ἀρχαιολογικὴν Σχολὴν ἢ ὁποία ἀργότερα θὰ ἐνωθῇ μετὰ τὸ Πανεπιστήμιον.

Δὲν πρέπει νὰ λησμονηθῇ ἡ μικρὰ γλωσσικὴ Ἀκκδημία ἢ ὁποία ἔχει σκοπὸν νὰ πλουτίσῃ μετὰ νέου ὕρου τὴν γλωσσάν μας διὰ τὰς πρακτικὰς καὶ διδασκαλικὰς ἀνάγκας. Ταύτης εἶναι ψυχὴ ὁ Ἐλιέζερ Μπέν Ἰεουδὰ ὁ ὁποῖος πρῶτος πρὸ τριακονταετίας ἔλαβεν τὴν ἀπόφασιν νὰ εἰσαγάγῃ τὴν ἑβραϊκὴν ὡς ὀμιλουμένην γλῶσσαν εἰς τὴν οἰκογενεῖάν του καὶ μετ' ἐνεργείας μοναδικῆς ἐπέτυχεν νὰ φέρῃ εἰς πέρας τὴν σκέψιν του καὶ νὰ εὕρῃ προσέτι ἐνθουσιώδεις μιμητάς. Ἐὰν σήμερον ἐν Παλαιστίνῃ ἢ ἑβραϊκὴ γλῶσσα κυριαρχεῖ, ἕμωι πρὸ τινων μολὶς ἐτῶν ἢ ἑβραϊκὴ ὡς γλῶσσα τῆς οἰκογενείας, τοῦ Σχολείου καὶ τῆς καθημερινῆς χρήσεως ἐθεωρεῖτο καὶ εἰς αὐτὴν τὴν Ἱερουσαλήμ ὡς ἀξιοπεριεργὸς οὐτοπία.

* *

Ἀπὸ τὴν Ἱερουσαλήμ ἐκινήσαμεν ἐφ' ἀμάξης δι' ἀλησμόνητον περιοδείαν εἰς Ἱεριχώ, εἰς τὸν Ἰορδάνην καὶ εἰς τὴν Νεκρὰν Θάλασσαν, καὶ ἅμα ἐπανελθόντες ἐκ τῆς ἐκδρομῆς ταύτης, ἢ ὅποια μᾶς ἐπέτρεψεν μίξιν ἔστω καὶ σύντομον ἐπίσκεψιν εἰς τὴν ἀρχαίαν πόλιν

τῶν φοινίκων, τὴν ὁποίαν ἀνεκάλυψεν ὁ Σελλὴν ἠτοιμάσθημεν μετὰ λύπης διὰ τὴν ἀναχώρησίν μας ἐκ τῆς ἀγαπητῆς Γῆς. Ἐπανελθόντες εἰς Ἰάφφον, ἵνα ἐπιβιβασθῶμεν εἰς τὸ ἀτμόπλοιον ἐλάβομεν τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἐπισκεφθῶμεν χωρὶς τινὰ τὰ ὅποια δὲν ἐπροφθάσαμεν νὰ ἴδωμεν κατὰ τὴν ἀνοδὸν. Ἐπεράσαμεν τὸ Σάββατον εἰς τὸ ὠραῖον Ρεχοβότ, τὸ ὅποσον διὰ τῆς γλυκύτητος τοῦ κλίματος μέλλει νὰ γίνῃ κλιματολογικὸς σταθμὸς καὶ τόπος παραθερίσεως, καὶ τὴν Δευτέραν εἰσήλθομεν ἐκ νέου εἰς τὴν θάλασσαν μας.»

Τέλος.

ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ ΑΡΕΙΟΥ ΠΑΓΟΥ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Ἀριθ. 31 (1915) Τμ. Α'

Εἰσηγητὴς ὁ ἀεροπαγίτης κ. Σ. ΠΑΓΑΝΕΛΗΣ
Ἰσραηλιτικὰ σχολεῖα. διευθυντὴς ὁρθόδοξος.

Ἐπειδὴ ἅμα τῇ προσαρτήσῃ τῆς Θεσσαλίας καὶ τμημάτων τῆς Ἠπείρου, ἢ Ἐπικράτεια προνοοῦσα περὶ τῆς ἐν τῇ ἰδίᾳ γλώσσῃ καὶ θρησκείᾳ ἀλλὰ καὶ εἰς πολίτας Ἕλληνας μορφώσεως τῶν τέκνων τῶν Τούρκων καὶ Ἰσραηλιτῶν, οἵτινες τῶς ὀθωμανοὶ ὑπήκοοι, διὰ τῆς ἀθρόας πολιτογραφήσεως, καθίσταντο Ἕλληνες πολῖται, συνέστησε μὲν διὰ τοῦ νόμου ΑΙΓ' τῆς 21 Ἰουνίου 1882 τουρκικὰ καὶ Ἰσραηλιτικὰ παιδευτήρια, ἀφῆκε δὲ τῇ ἐκτελεστικῇ ἐξουσίᾳ ὅπως διὰ Β. Διατάγματος, ὀρίσῃ τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν τὸν χρόνον τῆς συστάσεως τὸν τόπον καὶ τὸν βαθμὸν αὐτῶν, τὰ προσόντα τῶν διδασκάλων καὶ πᾶσαν ἄλλην λεπτομέρειαν, ἐκ τῆς εἰρημένης δὲ προνοίας τοῦ νόμου τούτου διὰ μὲν τοῦ Διατάγματος τῆς 2^{ης} Ὀκτωβρίου 1882 ὀρίσθησαν τὰ περὶ τουρκικῶν σχολείων, συμφώνως δὲ καὶ πρὸς τὸ ἄρθρ. 16 αὐτοῦ, δι' ἰδίου Διατάγματος τῆς 9 Ἰουνίου 1883 ἐρρυθμίσθησαν τὰ περὶ Ἰσραηλιτικῶν, κατὰ τὰ ἄρθρα 5, 6 καὶ 7 τοῦ ὁποίου, ἐν τοῖς Ἰσραηλιτικοῖς σχολείοις, ἀφομοιούμενοι τοῖς δημοτικοῖς διορίζονται (ἄρθ. 5) α') εἰς πρωτοβάθμιος δημοδιδάσκαλος Ἕλληνας ἐκ τῶν νέων διδασκασκείων, ὡς διευθυντῆς μετὰ, ἂν παραστῇ ἀνάγκη, βοηθῶν, β') εἰς διδασκαλὸς Ἰσραηλιτῆς, προστιθεμένου καὶ δευτέρου ἢ καὶ ἄλλου τοιοῦτου ὡς βοηθοῦ, κατὰ τὰς περιστάσεις, καὶ γ') εἰς ἐπιστάτης Ἰσραηλιτῆς, ὡσαύτως ὀρίζονται τὰ προσόντα τῶν Ἰσραηλιτῶν διδασκάλων (ἄρθρ. 6) καὶ πρὸς τούτοις (ἄρθρ. 7) διατάσσεται ὅτι τὰ Ἰσραηλιτικὰ δημοτικὰ

σχολεῖα ἀργοῦσι κατὰ πᾶν Σάββατον, κατὰ δὲ τὰς Κυριακὰς ἀργοῦσι μόνον οἱ Ἕλληνες διδασκαλοὶ.

Ἐπειδὴ ἐκ τῆς διατάξεως τοῦ ἄρθρου 3 τοῦ Συντάγματος, ὡς εἶχε κατὰ τὴν ἔκδοσιν τοῦ εἰρημένου Νόμου καὶ τῶν Διαταγμάτων, καθ' ἣν μόνον πολῖται Ἕλληνες εἰσὶ δεκτοὶ εἰς πάσας τὰς δημοσίας λειτουργίας, προδήλου ὄντος ὅτι καὶ ὁ διορισθόμενος Ἰσραηλιτῆς διδασκαλὸς ἔδει ὅπως ἢ Ἕλληνας τὴν ἰθαγένειαν. ἔπεται, ἐκ τῶν ἁμοῦ λαμβανόμενων καὶ παρατιθεμένων ἀνωτέρω ἄρθρων τοῦ Διατάγματος, ἢ ἔννοια ὅτι διὰ τῆς διατάξεως καθ' ἣν διευθυντῆς καὶ βοηθὸς αὐτοῦ ἐν τῷ Ἰσραηλιτικῷ σχολεῖῳ διορίζονται Ἕλληνες σκοπεῖται ἢ κατὰ τὸ ἄρθρ. 1 τοῦ Συντάγματος ἐπικρατοῦσα θρησκεία καὶ οὐχὶ ἢ ἑλληνικὴ ἰθαγένεια, ἢν ἐκτινῆται ὡσαύτως ὁ διορισθόμενος διδασκαλὸς, ἀλλ' Ἰσραηλιτῆς τὸ θρήσκευμα, διὰ τοῦτο δὲ καὶ διὰ τοῦ ἄρθρου 7 τοῦ Διατάγματος ὀρίσθη ὅτι κατὰ τὰς Κυριακὰς ἀργοῦσι μόνον οἱ Ἕλληνες διδασκαλοὶ, τούτεστιν οἱ χριστιανοί, ἐν ᾧ τὰ σχολεῖα ἀργοῦσι κατὰ Σάββατον, ἡμέραν ἀργίας τῶν Ἰσραηλιτῶν, ὑπὸ τὴν αὐτὴν ἐκδοχὴν καὶ ἀπαρχλατικῶς, ὡς ἐν ἄρθρῳ 12 τοῦ διὰ τὰ τουρκικὰ σχολεῖα μνησθέντος ἀνωτέρω Διατάγματος τῆς 2 Ὀκτωβρίου 1882, καθ' ὃ τὰ ὀθωμανικὰ σχολεῖα ἀργοῦσι κατὰ πᾶσαν Παρασκευὴν, τὴν ἡμέραν δηλονότι ἀργίας τῶν μωαμεθανῶν, κατὰ δὲ τὰς Κυριακὰς ἀργοῦσι μόνον οἱ Ἕλληνες διδασκαλοὶ, οἱ χριστιανοὶ τὸ θρήσκευμα τούτεστιν.

Ἐπειδὴ κατὰ ταῦτα ἢ προσβαλλομένη ἀπόφασιν, κρίνουσα, ὡς ἐκ ταύτης ἀποδεικνύεται, ὅτι οὗτε εἰρημένους Νόμος ΑΙΓ' τοῦ ἔτους 1882, περὶ τῶν Ἰσραηλιτικῶν σχολείων, ἀπαιτοῦσι διὰ τὸν διορισμὸν διευθυντοῦ ἢ διδασκάλου παρ' Ἰσραηλιτικῷ σχολεῖῳ, ὅπως ὁ διοριζόμενος ἢ χριστιανὸς Ἕλληνας, ἀλλ' Ἕλληνας τὴν ἰθαγένειαν, καὶ ἐκ τούτου, καίτοι οὐδαμοῦ δέχεται ὅτι ὁ ἀναρρεσίβλητος, ἢν διορισμένος διδασκαλὸς καὶ οὐχὶ διευθυντῆς τοῦ ἐν Λαρίσῃ Ἰσραηλιτικοῦ σχολείου, κρίνασα βᾶσιμον τὴν ἀγωγὴν, ἀξιοῦσαν τοὺς μισθοὺς αὐτοῦ, ὡς παρανόμως ἀπολυθέντος ἀπὸ τῆς ἣν κατεῖχε θέσεως ἐν τῷ εἰρημένῳ σχολεῖῳ, εἰσὶν ἀναίρετέα, κατὰ τὸ ἄρθρον 807 § 17 τῆς Πολ. Δικ. (Ν. ΓΨΘΘ') καὶ τὸν ὑποβαλλόμενον λόγον ἀναίρεσεως, ὡς ψευδῶς ἐρμηνεύσασα τὸν τε ΑΙΓ' Νόμον καὶ τὸ πρὸς ἐκτέλεσιν αὐτοῦ Διατάγμα, ἐπιχειρήματα μάλιστα ἀναζητήσασα καὶ ἐκ τοῦ ἄρθρου 3 τοῦ Συντάγματος ὡς ἔχει σήμερον, καθ' ὃ ἐξαιρετικῶς, ἐπιτρέπεται δι' εἰδικῶν νόμων, ὁ διορισμὸς εἰς δημοσίας λειτουργίας, καὶ μὴ ἑλλήνων πολιτῶν καὶ οὐχὶ ὡς εἶχεν κατὰ τὴν ἔκδοσιν τοῦ Νόμου καὶ τοῦ Διατάγματος καὶ κατὰ τὸν χρόνον ἔτι τοῦ διορισμοῦ καὶ τῆς παύσεως τοῦ ἀναρρεσίβλητου,

καθ' ὃ ὡς ἐρρήθη, μόνον πολῖται Ἕλληνες εἰσὶ δεκτοὶ εἰς πάσας τὰς δημοσίας λειτουργίας.

(Ἐκ τῆς «Θέμιδος»).

Σ.Ι.Ε. Εἰς τὴν ἄνω εἰσήγησιν ἢ σύνταξις τῆς Θέμιδος δημοσιεύει τὰ κάτωθι σχόλια :

Ἀναίρεται ἢ ἐν σελ. 328 ΚΒ' 102 Ε. Α. κατὰ τὸν τρόπον ἀνέλπιστον. Ὅταν ἀνεγράφομεν οὐτόθι τὴν ἐκπληξὴν ἡμῶν καὶ διὰ τὴν ὑπαρξίν κἂν μειοψηφίας ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου, δὲν ἠδυνάμεθα νὰ προῖδαμεν ὅτι ἐπέπρωτο νὰ ἐπικρατήσῃ ἢ τερατώδης ἐκδοχὴ, ἢ ὅποια μᾶς καταβιβάζει εἰς τὴν γραμμὴν τῶν αὐστραλῶν καὶ νεοζηλανθῶν, οἱ ὅποιοι μετὰ τὰ σχολαῖα εἰς τὰ αὐτὰ τῶν καὶ ταῖς μύταις των, μετεκλήθησαν νὰ διαρρυθμίσωσι τὸν εὐρωπαϊκὸν πολιτισμὸν. Διὰ τῆς ἐκδοχῆς ταύτης τίποτε πλείοτερον τίποτε ὀλιγώτερον, τὸ Κράτος, τὸ ὅποσον καυχᾶται διὰ τὰ Συντάγματά του καὶ τὰς ἐλευθερίας τῆς συνειδήσεως καὶ ἔχει ρητὴν ἀπαγόρευσιν κατὰ τοῦ προσηλυτισμοῦ, ἀναλαμβάνει αὐτὸ ἐπίσημως, παρωδοῦν τὸν στίχον τοῦ ποιητοῦ :

Εἶναι ἐλεύθερος ὁ τύπος
φθάνει μόνον νὰ μὴ γράφῃ,

νὰ προσηλυτίσῃ τοὺς Ἰουδαίους κατὰ τὸν ἐλεεινότερον τρόπον ποῦ ἠδυνάτο τις νὰ φαντασθῇ, δι' ἰδρύσεως Ἰουδαϊκῶν μὲν σχολείων (ἢ ἐπίφασιν τῆς ἐλευθερίας τῆς συνειδήσεως), ἀλλ' ἐν τοῖς ὁποίοις, ἀκούσατε ἐκεῖ ἐρμηνευτικὴν ἐπίνοιαν, ὁ διευθυντῆς πρέπει νὰ εἶναι οὐδὲ κἂν χριστιανός, ἀλλὰ μόνον τῆς ἐπικρατοῦσης ὀρθοδόξου ἑλληνικῆς ἐκκλησίας. Πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι ἀνεγνώσαμεν δις καὶ τρις τὴν ἀπόφασιν, διὰ νὰ πεισθῶμεν ὅτι πράγματι εἶναι ἀνεγεγραμμένη ἐν ἑλληνικῇ ἀποφάσει ἢ βλασφημία αὕτη κατὰ τῆς ἐλευθερωτικῆς ἰδέας, ἢ ὅποια ἐγαλοῦχησε καὶ ἐνεψύχασε καὶ ἐσαβάνωσε καὶ ἐφωτοστεφάνωσε τοὺς ἠρωϊκοὺς προμάχους τῆς πατρίδος κατὰ τοὺς ἀπ' αἰῶνος ἑλληνικοὺς ἀγῶνας. Καὶ θάλπει ἢ ἐκδοχὴ καὶ περιουλλέγονται, διὰ νὰ μὴ χαθῇ τίποτε ἀπὸ τὴν πολυτιμον ὑστερικὴν ὑπόστασιν τῆς, τὰ πενιχρὰ ἴχνη τῆς μετὰ σταγονόμετρον διὰ γραμματικῆς καὶ λογικῆς ἐρμηνείας, ἢ ὅποια, ἀρχομένη ἀπὸ τοῦ κειμένου τῶν ἐκτελεστικῶν τοῦ Νόμου ΑΙΓ' Διαταγμάτων καὶ τοῦ Συντάγματος, καταλήγει εἰς ὀλόφυχον ἐγκρισιν τῶν διδασκάλων καὶ τῶν ὑποβαλλόμενων λόγων ἀναίρεσεως, ὡς ψευδῶς ἐρμηνεύσασα τὸν τε ΑΙΓ' Νόμον καὶ τὸ πρὸς ἐκτέλεσιν αὐτοῦ Διατάγμα, ἐπιχειρήματα μάλιστα ἀναζητήσασα καὶ ἐκ τοῦ ἄρθρου 3 τοῦ Συντάγματος ὡς ἔχει σήμερον, καθ' ὃ ἐξαιρετικῶς, ἐπιτρέπεται δι' εἰδικῶν νόμων, ὁ διορισμὸς εἰς δημοσίας λειτουργίας, καὶ μὴ ἑλλήνων πολιτῶν καὶ οὐχὶ ὡς εἶχεν κατὰ τὴν ἔκδοσιν τοῦ Νόμου καὶ τοῦ Διατάγματος καὶ κατὰ τὸν χρόνον ἔτι τοῦ διορισμοῦ καὶ τῆς παύσεως τοῦ ἀναρρεσίβλητου,

έννοιαν εἰς τὴν περιτολογίαν καὶ ἀκριβολογίαν τοῦ Διατάγματος, ἀπέδωκεν εἰς τὴν ἐπίσημον Ἑλλάδα μίαν ἀναξίαν δόξαν ὅτι ὁ τίμιος ὄρος Ἑλλην δύναται ἐν τῇ ἐπίσημῃ γλώσσῃ νὰ σημαίῃ καὶ μόνον τοὺς ὀρθοδόξους, κατ' ἀντίθεσιν ἀπαξιάτων τῶν ἑτεροδόξων, χριστιανῶν ἢ μὴ. Καὶ πρὸς τὸ συμπέρασμα τοῦτο κατέφυγεν εἰς ἀντιδιαστολήν, ἀρυσθεῖσα ταύτην ἐκ τῆς ἀκριβολογίας τῶν Διαταγμάτων, τὰ ὅποια συντάσσει ὁ προχειρότερος ἐμπειρισμός. Παραθέτομεν ἐν παρέργῳ ὡς ὑπόδειγμα τῆς διαταγματικῆς ταύτης ἀκριβολογίας, τὸ περὶ κανονισμοῦ ὑπηρεσίας τῶν γυναικῶν νοσοκόμων, τὸ ὅποιον ἐν ἄρθρῳ 3 αὐτοῦ ἀναγράφει μακαρίως τὴν ἐξῆς ἀμίμητον διάταξιν: «αἱ νοσοκόμοι δέον νὰ ὦσιν ἑλληνίδες τὴν ὑπηρεσίαν, ἀλλ' ἢ τῆς προεστειμένης, ἥτις δύναται νὰ ἴσῃ καὶ ἀλλοδαπή, ἀλλὰ κεκτημένην τὴν ἑλληνικὴν ἰθαγένειαν!» Δὲν γνωρίζομεν ἐὰν πρέπη νὰ λυπηθῶμεν, διότι δὲν ἐδόθη εἰσέτι περιστάσις τῇ ἐρημνευτικῇ τοῦ Ἀρείου Πάγου διὰ νὰ ἐξαγάγῃ τὰ συμπεράσματα τῆς ἐξ τῆς ἐν τῷ Διατάγματι τούτῳ μεταξὺ τῆς ἑλληνικῆς ὑπηρετικότητος καὶ τῆς ἑλληνικῆς ἰθαγενείας ἀντιθέσεως καὶ τῆς πιθανῆς ἐκ τῆς θεολογίας ἐξηγήσεώς της. Ἄλλ' ἄς ἐξακολουθήσωμεν τὸ θέμα μας. Τὸ ἐρημνευτικὸν σταγονόμετρον εὐρίσκει καὶ ἄλλα ἐπιχειρήματα ἐν τῇ προνοίᾳ τοῦ Διατάγματος περὶ τῆς κυριακῆς ἀργίας τῶν ἐν τοῖς ἰσραηλιτικοῖς σχολείοις ἑλλήνων διδασκάλων. Καὶ ὑποθέτομεν ὅτι ἐπιδεικνύει τὰς συλλεγείας ἐρημνευτικὰς σταγόνας, ἀφ' ἐνὸς μὲν διὰ νὰ βασιῆσιν τὴν σκέψιν ὅτι ἡ διάταξις δὲν δύναται νὰ ἀφορᾷ εἰμὴ εἰς τοὺς διευθυντάς, ἀφ' οὗ οἱ ἄλλοι διδάσκαλοι ἀναγράφονται ὡς ἰσραηλίται, ἐὰν δὲ καὶ οἱ διευθυνταὶ ἴσαν ἰσραηλίται, δὲν θὰ ὑπέρχε περιστάσις ἐφαρμογῆς τῆς προβλεπομένης κυριακῆς ἀργίας. Ἀφ' ἑτέρου δὲ ὅπως θριαμβευτικῶς πλέον καταδείξῃ ὅτι ὁ διὰ τὴν θέσιν τοῦ διευθυντοῦ χαρακτηρισμός Ἑλλην εἶναι οὐχὶ διὰ τὴν ἰθαγένειαν, οὐχὶ τοῦλάχιστον διὰ τὴν γλῶσσαν, ὡς ἐνδεικνύει ἡ προσθήκη ἐκ τῶν νέων διδασκαλείων, ἀλλ', ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ἄρθ. 1 τοῦ Συντάγματος διὰ τὴν ὀρθοδοξίαν. Ἐν τῇ χωλότῃ τῶν ἐξ ἀντιθέσεων καὶ ἀντιδιαστολῶν τῶν ἐπιχειρημάτων, ἀρυσμένων μάλιστα ἐκ τῆς ἀκριβολογίας ἐν τοῖς ὑπουργικοῖς προθαλάμοις καταρτιζομένων Διαταγμάτων, ἡ ἄνω ἀπόφασις ἐλησμώνησεν, ἐν τῇ στενότητι τῆς ἐρημνευτικῆς της, τρία κυριώτατα σημεῖα. Τὸ πρῶτον ἐξ αὐτῶν εἶναι ὅτι ἐν τῇ λογικῇ τραμπάλα, τῇ γνωστῇ ὑπὸ τὸ ὄνομα ἀντιδιαστολή, κατὰ τὴν ὅποιαν, ὡς ἐν τῇ παιδικῇ συναδέλφῳ της, καταβιβάζεται ἡ μία ἄκρα διὰ νὰ ὑψωθῇ ἡ ἑτέρα, ἀπαιτοῦνται δύο ἀντίθετοι ἀντιθέτως τοποθετημένοι ἔννοιαι, τοιαῦται δὲ δὲν δύναται νὰ εἶναι ἡ ἰθαγένεια καὶ τὸ θρησκειον, ὥστε ὅταν δὲν ἐννοῇ κανεὶς τὴν πρώτην, νὰ ἐννοῇ τὸ δεύτερον, διότι μὴ εὐρισκόμεναι ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ λογικοῦ ἐπιπέδου δὲν ἐναλλάσσονται ἀλλήλαις. Τοιαύτη ἀντίθετος ἔννοια τῇ ἰθαγενείᾳ θὰ ἴητο ἡ γλῶσσα, ἡ ὅποια, συνδέουσα ἐν τῷ αὐτῷ ἔθνικῳ δεσμῷ τοὺς λαλοῦντας αὐτήν, ἔστω καὶ κατὰ τὴν ἰδίαν συνείδησιν διαφόρως πεστεύοντας, δύναται νὰ ἐναλλαχθῇ πρὸς ἐκείνην. Περὶ ταύ-

της καὶ μόνης ἡδύνατο τὸ πολὺ νὰ ἐννοηθῇ, ἐν ὑψηλόφρονι ἐρημνευτικῇ, ὅτι ὠμίλησε διὰ τοῦ ὄρου Ἑλλην τὸ Διάταγμα, ἀφ' οὗ μάλιστα ἐπρόκειτο περὶ σχολείων, τὸ δὲ κείμενον αὐτοῦ παρὰ τὸν ὄρον Ἑλλην προστίθειον ἐκ τῶν νέων διδασκαλείων, ἐκ τῶν ὁποίων δὲν γνωρίζομεν διάταξιν ἀποκλείουσαν τοὺς ἑτεροδόξους. Εἰς τὴν πρόδηλον ταύτην ἔννοιαν δὲν παρέχει τὸ παραμικρὸν κώλυμα ἡ περαιτέρω ἀντίθεσις πρὸς τὴν ἰσραηλιτικὴν ιδιότητα ἐν τῷ ἄρθρῳ 16 τοῦ Διατάγματος τοῦ 1883 ὡς καὶ τὴν μοαμεθανικὴν ἐν τῷ παραλλήλῳ περὶ ὀθωμανικῶν σχολείων ἐκτελεστικῷ Διατάγματι τῆς 2 Ὀκτωβρ. 1882. Διότι τὸ ὅτι αἱ ἔννοιαι τοῦ μοαμεθανισμοῦ καὶ ἰσραηλιτισμοῦ συμπίπτουσιν ἐν τῇ ἐννοίᾳ τῆς ἰθαγενείας ἐν ταῖς δύο ταύταις κατ' ἐξοχὴν θεοκρατικαῖς πολιτείαις, δὲν ἴητο λόγος νὰ διεκδικηθῇ τοιαύτη δόξα ὑπὲρ τοῦ ἑλληνικοῦ κοσμοπολιτισμοῦ, τοῦ ὁποίου ἀπλή ἐμφανίσις εἶναι ἡ διὰ τοῦ Συντάγματος ἀσφαλισθεῖσα ἀνεξίθρησκεία. Τὸ ἕτερον λησμονηθέν, ἀλληλέδεται πρὸς τὸ πρῶτον, εἶναι ὅτι δὲν προσβλήθη ἀξίωσις ὅτι ὁ διευθυντὴς τοῦ σχολείου πρέπει νὰ ἴσῃ πάντως ἰσραηλίτης τὸ θρησκειον, ὅπερ θὰ ἔφερον εἰς ἀντίθετον ἄτοπον ἀποτέλεσμα τῆς ἰδρύσεως ἐνὸς εἶδους κράτους ἐν κράτει, ὥστε ἐκ τούτου νὰ ὑπάρχῃ καὶ περὶ τῶν ἐφαρμογῆς τῆς περὶ κυριακῆς ἀργίας προνοίας τοῦ Διατάγματος καὶ τοῦ ἐκ ταύτης ἐπιχειρήματος τῆς ἀποφάσεως, μολονότι καὶ περιττὴ ἔστω προνοία δὲν ἡδύνατο νὰ ἀναστηλώσῃ ὀλόκληρον βουλὴν ἀτόπου. Ἐκείνο τὸ ὅποιον ἠξιώθη εἶναι ὅτι δὲν ἀποκλείεται ὁ διορισμός διευθυντοῦ ἰσραηλίτου τὸ θρησκειον, ὁ καθόλου ἀντιθέτως ἐνδεικνυόμενος ἐκ τῆς ἀνάγκης ἰδρύσεως ἰσραηλιτικῶν σχολείων, τερατώδεια εἰς τὴν ὅποιαν κατέληξεν ἡ ἀπόφασις τοῦ Ἀρείου Πάγου ἀποκλείουσα τὸν ἐνάγοντα τῆς θέσεως τοῦ διευθυντοῦ ὡς ἰσραηλίτην καὶ δὴσα τὸ ἐνδόσιμον νὰ πιστευθῇ ὅτι ἐν τῇ χώρα, ἐν ἣ κατ' ἐξοχὴν ἐδιδάχθη ὅτι οὐκ ἐν Ἑλλήνῃ ἢ Ἰουδαίῳ, καὶ ἐν τῇ ὅποια καλοῦνται νὰ ζήσωσιν ἐν εὐνομίᾳ ἐργατικῇ καὶ τίμοι πολῖται, ἀνεξαρτήτως θρησκευτικῶν δοξασιῶν καὶ πεποιθήσεων, ὑπάρχει ἰδιαιτέρα τάξις θαλαπομένων Ἑλλήνων, ἀνηκόντων, κατ' ἀντίθεσιν τῶν ἑτεροδόξων, χριστιανῶν ἢ μὴ, εἰς τὴν ἐπικρατοῦσαν ὀρθόδοξον ἀντικληρικὴν ἐκκλησίαν, οἱ ὅποιοι θὰ ἀναλαμβάνωσι καὶ τὸν εἰς δημοσίον λειτουργημα ἀναθνήσκοντα προσηλυτισμὸν τῶν ἐκτὸς τῆς μάνδρας τῆς ὀρθοδοξίας διατελούντων. Καὶ οὕτω ἀκολουθεῖ τὸ τρίτον λησμονηθέν ἐν τῇ συνδυασμένῃ ἀφετηρίᾳ τῶν Διαταγμάτων καὶ τοῦ Συντάγματος. Ἡ ἀπόφασις, φερομένη ἀπὸ τὴν ἐκδοχὴν ὅτι ὁ ὄρος Ἑλλην σημαίνει τὸ θρησκειον, εὐρεθεῖσα δὲ ἐν *embarras de choix* διὰ τὴν ἑλλειψιν οἰουδήποτε τοιοῦτου προσδιορισμοῦ, κατέφυγε εἰς τὸ ἐν Ἑλλάδι ἐπικρατοῦν τῆς ὀρθοδοξίας, διὰ τῆς ὁποίας συνεπλήρωσε τὴν συνταγματολογίαν της, ἀλλὰ χωρὶς νὰ τὸ κατανοήσῃ, ἀπέκλεισε τοῦ λειτουργήματος τοῦ διευθυντοῦ τῶν ἰσραηλιτικῶν σχολείων, ὅλους τοὺς ἐκτὸς τῆς ὀρθοδοξίας εὐρισκόμενους, μεταξὺ τῶν ὁποίων ὄλαι αἱ χριστιανικαὶ παραλλαγαί, καὶ μὲ περισσὴν προχειρότητα ἐπεχειρήσε

νὰ ἀναστηλώσῃ τὸ κρημνισθὲν ψεῦδος τῆς θρησκείας τοῦ Κράτους. Καὶ τοῦτο τὸ γε νῦν ἔχον, διότι πιστὴ εἰς τὴν ἐκδοχὴν της καὶ συνεπῆς ἑαυτῇ, πρέπει νὰ τὴν ἐφαρμόσῃ εἰς πλείστας ἄλλας περιπτώσεις, καθ' ἃς οἱ νόμοι περιττολόγως ἀναγράφουσι μεταξὺ τῶν προσόντων τὴν ιδιότητα τοῦ Ἑλλήνος, ἡ ὅποια ἀπλή μὲν ἐν τῷ Συντάγματι πρέπει νὰ περιλαμβάνῃ πάντας τοὺς πολῖτας Ἑλληνας, ἐπαναλαμβάνομένη δὲ ὡς ἀπαιτούμενον ἐν μεταγενεστέραις νόμοις, πρέπει νὰ σημαίῃ τοὺς ὀρθοδόξους τοιοῦτους. Ἐκ τούτων πάντων προάγεται τὸ πενθιμότερον, ὅπερ ἀποτελεῖ ἡ καθυστέρησις τῆς λογικῆς ἐρημνεύσεως. Διότι καὶ ἐν ἡ περιπτώσει ἠθέλει θεωρηθῆ ὅτι τὸ ἐκτελεστικὸν Διάταγμα ἔσχε τόσῳ μικρὸν ἀντίληψιν τοῦ πράγματος, ἡ λογικὴ ἐρημνεύσα ἔσχε νὰ διδάξῃ ὅτι δὲν ἡδύνατο νὰ κατισχύσῃ, διότι οὐδέποτε ἡδύνατο νὰ κριθῇ ὅτι ἔλαβεν ἐντολήν παρὰ τοῦ εἰς αὐτὸ ἀναδέξαντος τὸν κανονισμὸν τῶν προσόντων τῶν διδασκάλων νόμου, ὁ ὁποῖος οὐδ' αὐτὸς ἡδύνατο νὰ τὸ κάμῃ, νὰ περιλάβῃ διατάξεις ἀντικειμενικὰς εἰς τόσῳ θεμελιώδη ἔθνη δόγματα, κερῶντα ὑπὸ τῶν Συνταγμάτων, τῆς ἰσότητος ἧτοι τῶν Ἑλλήνων ἐν τῇ ἀπομονῇ τῶν δημοσίων λειτουργημάτων, ἀνεξαρτήτως θρησκευτικῆς καὶ τῆς ἀπαγορεύσεως τοῦ προσηλυτισμοῦ, ὁ ὁποῖος αὐθαδῶς ἐγκαθιδρύεται διὰ τῆς ἐν τοῖς ἰσραηλιτικοῖς σχολείοις ἀναγκαστικῆς, κατ' ἀποκλεισμὸν τῶν ἰσραηλιτῶν ἑλλήνων, ἐπιβολῆς ὀρθοδόξων μόνον Ἑλλήνων. Τοῦτο δὲν θὰ διέφερε τῆς ἐν τοῖς χριστιανικοῖς σχολείοις ἐγκαθιδρύσεως ἰσραηλιτῶν διευθυντῶν δι' ὅλους τοὺς δυναμένους ἀγῶνος ν' ἀτενίσωσι κατὰ πρόσωπον εἰς τὸ δόγμα τῆς ἀνεξίθρησκείας καὶ μὴ πιστεύοντας ὅτι αὐτὸ εἶναι ἀλήθεια μὲν ὑπὲρ τῶν πολλῶν, ψεῦδος δὲ διὰ τοὺς ὀλίγους, καὶ ἀντιθέτως πιστεύοντας ὅτι εἶναι ψεῦδος ὅτι ἡ Πολιτεία, προνοοῦσα περὶ τῆς εἰς Ἑλληνας πολῖτας μορφώσεως τῶν τέκνων τῶν Τούρκων καὶ τῶν ἰσραηλιτῶν, ἐν τῇ ἰδίᾳ γλώσσῃ καὶ θρησκείᾳ, συνέστησε σχολεῖα μὲ διευθυντάς ἀποκλειστικῶς ὀρθοδόξους καὶ τοῦτο ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἀπροσέκτου συντάξεως τοῦ Διατάγματος διὰ τοὺς ἰσραηλίτας οὐχὶ δὲ καὶ διὰ τοὺς ὀθωμανοὺς διὰ τοὺς ὁποίους τὸ σχετικὸν Διάταγμα τῆς 3 Ὀκτωβρίου 1882 δὲν δύναται νὰ δώσῃ ἐνδόσιμον εἰς τοιαύτην ἐρημνεύσαν. Ὀλίγον ἀκόμη ἡ ἀπόφασις θὰ ἴητο ἔτοιμη νὰ δεχθῇ ὅτι διὰ τὴν τοιαύτην ἐν τῇ ἰδίᾳ θρησκείᾳ μὲρῶσιν τῶν ἑλλήνων ἰσραηλιτῶν καὶ αὐτὴ ἡ ἰσραηλιτικὴ λειτουργία πρέπει νὰ τελεῖται ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τοῦ Μητροπολίτου.

Ἐπιστολὴ τοῦ κ. Κωνσταντίνου τῆς Ἰσραηλιτικῆς Κοινότητος εἰς τὴν «Θέμιδα»

Ἀξιότιμοι Κύριοι,

Εὐχαριστῶ πολὺ διὰ τὴν ἀποστολὴν τοῦ φύλλου σας ἀναγράφοντος τὰ τῆς ἀποφάσεως

περὶ Ἰσραηλιτικῶν σχολείων τοῦ ἀνωτάτου Δικαστηρίου.

Εἰμαι εὐτυχῆς ἀναγνωρίζων εἰς τὴν ἐμβριθῆ σκηνὴν σχολίαν τῆς ἀναίρεσεως, παρὰ τὴν ἀτέλειαν νόμων καὶ διαταγμάτων, τὴν ὑψηλοτέραν Ἑλληνικὴν ἀντίληψιν τοῦ δόγματος τῆς ἀνεξίθρησκείας ὅπερ ἀποτελεῖ τὸ ὠρσιότερον κῶσμημα τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς.

Ἐφ' ὅσον αἱ διαφοροὶ — σπάνιοι εὐτυχῶς — πρὸς τὸ φιλελεύθερον καὶ ἀνεξίθρησκον δόγμα τοῦ Ἑλληνισμοῦ παρουσιαζόμεναι ὑπὸ τῆς δικαιοσύνης δι' ἀποφάσεων, τῆς διοικήσεως διὰ Β. Δ., καὶ τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας δι' ἀτελῶν νόμων ἀντιμετωπίζουσι ἐπικριτὰς τῆς ἀξίας σας, ἔχω πεποιθῆσιν ὅτι διὰ τοῦ γρόνου θὰ ἐκλείψουσι ἀποδεικνυόμενου ὅτι ἡ Ἑλλάς διὰ μέσου τῶν αἰώνων διετήρησε τὸν πολιτισμὸν της ἀμείωτον μὲ δύναμιν καὶ ἐπιβολὴν ἐξ οὗ ἄλλα λεγόμενα προηγμένα ἔθνη θὰ ἡδύνατο νὰ λάβωσιν διδάγματα.

Μετὰ φιλίας καὶ ἐκτιμῆσεως

Ἰ. Ὑμέτερος

Α. Κωνσταντίνος

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΙΣΡΑΗΛΙΤΙΚΗΣ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΕΩΣ

Ἀναδημοσιεύομεν ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ 24 ε. ε. τοῦ ἐγκρίτου νομικοῦ περιοδικοῦ «Θέμις» τὴν τοῦ Ἀρείου Πάγου εἰσήγησιν τὴν ἀναίρουσαν τὴν ἀπόφασιν τοῦ Ἐφετείου ἡ ὅποια ἐδέχετο τὴν κατὰ τοῦ δημοσίου ἀγωγὴν ἐνὸς δημοδιδασκάλου ἰσραηλίτου ὁ ὁποῖος ὦν διευθυντὴς τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ ἐν Λαρίσση δημοτικοῦ σχολείου ἐπαύθη ἐπειδὴ ἴητο Ἰσραηλίτης !!! Μαζὺ μὲ τὴν ἐκθεσιν τοῦ εισηγητοῦ ἀρεοπαγίτου ἀναδημοσιεύομεν καὶ τὰς παρατηρήσεις τοῦ περιοδικοῦ, παρατηρήσεις αἱ ὅποια, δὲν ἀμφιβάλλομεν, διεριμνεύουσι τὰς σκέψεις καὶ τὰ αἰσθηματα ὅλου τοῦ δικηγορικοῦ καὶ δικαστικοῦ κόσμου τῆς Ἑλλάδος, μὴδὲ τοῦ Ἀρείου Πάγου μὴδὲ τοῦ ἐν λόγῳ εισηγητοῦ ἐξαίρουμένου. Λέγομεν δὲ τοῦτο διότι πάντοτε καθὼς ἐν τῇ τελευταίᾳ συνεδρίᾳ τῆς Βουλῆς, ὁ ἑλληνικὸς λαὸς εὐρέθη πάντοτε σύμφωνος εἰς τὸ νὰ ἐξαίρῃ τοὺς φιλελευθέρους καὶ τῆς ἰσοπολιτείας ἀρχάς, αὐτὸς δὲ ὁ Ἀρείος Πάγος, ἀνέδειξε **πρῶτον** ἐν προσφάτῳ διαγωνισμῷ παρεδρῶν, ἕνα ἰσραηλίτην ἀκριβῶς ἐκ Λαρίσσης, εἰς τὸν ὅποιον μάλιστα μετ' ἰδιαιτέρας χαρᾶς καὶ ἐνθουσιωδῶς σχεδὸν ἐνεπιστεύθη τὰ συμφέροντα ὅχι πλέον ὀμοδόξων του τοῦ ἀλλὰ πολιτῶν ἐν γένει Ἑλλήνων. Γνωρίζομεν

δὲ τοῦτο διότι ὅτε ὁ Ἰσραηλίτης δικηγόρος μετέβη μετὰ τὴν ἐπιτυχίαν του νὰ χαιρετήσῃ τὴν ἐπιτροπὴν τῶν Ἀρειοπαγιτῶν, οὗτοι ἐξέφρασαν αὐτῷ μὲ τὰ συγχαρητήριά των καὶ τὴν χαρὰν των διὰ τὴν ἐπιτυχίαν του διὰ νὰ ἀποδειχθῇ ὅτι ἐν Ἑλλάδι λογαριάζεται μόνον ἡ ἀξία καὶ ὄχι ἡ καταγωγὴ καὶ ὄχι ἡ θρησκεία τοῦ ἀτόμου. Πῶς ὁμοίως ἠδυνήθη νὰ διατυπωθῇ μία τοιαύτη ὡς ἡ ἀνωτέρω ἀπόφασις ἐξαιρουσα ἐκ τῆς διευθύνσεως Ἰσραηλιτικοῦ Σχολείου ἀκριβῶς ἓνα Ἰσραηλίτην;

Ποῖος πταίει; Ὁ ἐμβροίης συντάκτης τῆς «Θέμιδος» διαβλέπει εἰς τὸ ἐν λόγῳ ὀλίσιθμα ὡς αἴτιον τὸν τρόπον τὸν ἀνεπιστημονικὸν καὶ sans façon μὲ τὸν ὁποῖον συντάσσονται τὰ νομοθετικά ἐγγράφα ὑπὸ τῶν ὑπαλλήλων τῶν Ὑπουργείων. Ἐπὶ τοῦ προκειμένου, μίᾳ φράσει θὰ ἀπετέλει τὸ σῶμα τοῦ ἐγγλήματος ἡ ἀναγράφουσα ὅτι τὴν Κυριακὴν ἀργουσίνοιο Ἑλλήνες διδάσκαλοι. Δὲν ἐλογίσθη ὁ ἀρειοπαγίτης εἰσηγητὴς ὅτι πάντα τὰ Σχολεῖα τὰ δημόσια θὰ ἀκολουθήσουν εἰς τὸ γενικὸν αὐτῶν πρόγραμμα τὸ ἐφορτολόγιον τοῦ Κράτους, καὶ πάντες οἱ Ἑλλήνες δημοδιδάσκαλοι θὰ ἐφορτάσων τὴν ἐπίσημον ἐφορτήν, ὡς λειτουργοὶ τοῦ Κράτους ἀνεξαρτήτως τοῦ δόγματος εἰς τὸ ὁποῖον ἀνήκουν;

Ὅντως τὸ Κράτος καὶ διὰ φιλελεύθερον ὡς τὸ ἑλληνικὸν ὀφείλει νὰ ἀγνοῇ προκειμένου περὶ ὑπουργημάτων διὰ τὴν διεξαγωγὴν τῶν ὁποίων τὸ πρεσβευόμενον δόγμα, εἶναι ἀδιάφορον, ὁποῖον εἶναι τὸ δόγμα τῶν ὑπαλλήλων. Τοιαύτη δὲ εἶναι καὶ ἡ παρούσα περίπτωσις διδασκαλίας δηλαδὴ ἐγκυκλοπαιδικῶν μαθημάτων*.

Καθ' ἡμᾶς, ἡ ἐσφαλμένη ἀντίληψις τοῦ εἰσηγητοῦ προήλθεν ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι πρόκειται περὶ Σχολείου τὸ ὁποῖον παρουσιάζει δύο ὄψεις. Μίαν γενικὴν καὶ τὴν ἑτέραν μερικὴν. Πρόκειται δηλαδὴ περὶ δημοτικοῦ Σχολείου περιελείοντος δύο σχολεῖα ἢ ἂν θέλετε δύο προγράμματα α') τὸ γενικὸν τῶν δημοτικῶν σχολείων μείον τὰ θρησκευτικὰ τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ β') ἐν ἰδιαίτερον πρόγραμμα περιλαμβάνον τὰ Ἰσραηλιτικὰ θρησκευτικὰ

* Προσθέτομεν ἐν προκειμένοις ὅτι ἡ Βασίλισσα Γουλιελμίνη ὀφείλουσα νὰ ἐκλέξῃ διδασκάλισσαν διὰ τὴν βασιλικὴν πριγκίπισσαν ἐξέλεξε παιδαγωγὸν ἑβραϊαν τὴν... ἐπιφωτισμένη ὡς εἶπεν ἡ Βασίλισσα, νὰ τὴν διδάξῃ ἢ ἰδίᾳ θρησκευτικὰ ὅταν ἡ πριγκίπισσα μεγαλώσῃ. Πῶς λοιπὸν ὁ ἀρειοπαγίτης εἰσηγητὴς ἐνόμισεν ὅτι δὲν δύναται ἑβραῖος νὰ διδάξῃ ἱστορίαν ἀριθμητικὴν κτλ. τοῦλάχιστον εἰς ἑβραϊοπαιδίας.

προσέτι δὲ ἑβραϊκὴν γλῶσσαν ἐν τῇ εὐρείᾳ κλίμακι εἰς τὴν ὁποῖαν διδάσκονται τὰ μαθήματα ταῦτα εἰς τὰ καθαρῶς ἑβραϊκὰ σχολεῖα. Καὶ ὀφείλομεν νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι τὸ ἐν λόγῳ Β. Διάταγμα τὸ κανονίζον τὰ τῶν Ἰσραηλιτικῶν Σχολείων, γενόμενον δὲ ἐπὶ πρωθυπουργὸν Τρικουπῆ, ἐν τῶν φωτεινότερων πνευμάτων τοῦ παρελθόντος αἰῶνος, καθόρισεν ὀρθῶς τὰς δύο ὄψεις.

Α' ΟΨΙΣ Η ΜΕΡΙΚΗ

Ἑβραϊκὴ Θρησκεία καὶ ἐρμηνευτικὴ Τὸ Κράτος δὲν ἠδύνατο νὰ ἀναθέσῃ τὰ μαθήματα ταῦτα εἰμὴ εἰς διδασκάλους πρεσβευόμενος τὸ δόγμα τῶν μαθητῶν ἦτοι τὸ Ἰσραηλιτικὸν δόγμα. Ἐπειδὴ δὲ σπανίζον δυστυχῶς ἐν Ἑλλάδι Ἰσραηλίται Ἑλλήνες εἰς θέσιν νὰ διδάξωσιν, τὸ διάταγμα ὀρίζει μόνον νὰ εἶναι Ἰσραηλίται Ἀπόδειξις δὲ ὅτι μέχρι σήμερον διδάσκαλοι τῆς ἑβραϊκῆς καὶ ἑβραϊνοὶ ἦσαν οἱ πλείστοι ἄλλοδαποί. Σήμερον μετὰ τὴν ἐλευθέρωσιν τῆς Θεσσαλονίκης, θὰ ἦτο ὀρθὸν ἀναθεωρημένον τοῦ Διατάγματος, νὰ καθορισθῇ προκειμένου περὶ τῶν ἄνω δημοσίων ὑπαλλήλων καὶ ἡ ἰδιότης τοῦ Ἑλλήνος. Προσέτι ἔπειδὴ ἡ ἑβραϊκὴ γλῶσσα, εἶναι δυσκολωτάτη, μάλιστα μὲ τὴν μέθοδον καθ' ἣν διδάσκονται αἱ ἀρχαῖαι γλῶσσαι παρ' ἡμῖν (ἔστω παράδειγμα ἡ ἀρχαία ἑλληνικὴ ἦτις μὲ ὅλην τὴν ὁμοιότητα πρὸς τὴν ὁμιλουμένην καὶ τὴν γραφομένην δὲν εἶναι προσίτη εἰς τοὺς Ἕλληνας καὶ μετὰ δίωρον καθ' ἑκάστην διδασκαλίαν ἐπὶ ἑπταετίαν!) καὶ μόνον ἵνα μὴ ζημιωθῇ καιρίως τὸ γενικὸν πρόγραμμα καθωρίσθη νὰ ἐργάζωνται οἱ Ἰσραηλίται οὗτοι διδάσκαλοι καὶ τὴν Κυριακὴν διότι ἄλλως θὰ ἀφαιροῦντο ὅρα ἀπὸ τὸ γενικὸν ὄρολόγιον περισσότεραι, θὰ εἴχομεν δὲ καὶ τὸ ἄτοπον διὰ τοὺς μαθητὰς δύο συνεχῶν ἡμερῶν ἀργίας. Πρόκειται λοιπὸν περὶ τῆς ἐκ τῶν ἐνόνητων ἐξοικονομίσεως τῶν πραγμάτων.

Η Β' ΟΨΙΣ Η ΓΕΝΙΚΗ

Περὶ γενικῶν μαθημάτων. Τί ἀπαιτεῖται διὰ τὰ μαθήματα ταῦτα; Πρωτίστως μεθοδικότης καὶ αἱ σχετικαὶ γνώσεις. Καὶ εὐλόγως ὁ συντάξας τὸ διάταγμα θέλει ὁ διδάσκων ταῦτα νὰ γείνη δημοδιδάσκαλος τῶν νέων διδασκαλείων. Εἶναι ἀνάγκη νὰ ἦναι Ἰσραηλίτης καθὼς διὰ τὴν Α'. ὄψιν ἔστω καὶ προκειμένου περὶ Ἑβραίων μαθητῶν; Παντάσῃ. Θὰ ἦτο γελοῖον νὰ τὸ φαντάζεσται τις.

Τὸ Διάταγμα λέγει μόνον ὅτι ὁ δημοδιδάσκαλος πρέπει νὰ εἶναι Ἕλλην. Καὶ εὐλόγως. Ἀφοῦ πρόκειται περὶ δημοσίου ὑπουργήματος διὰ τὸ ὁποῖον ἀντιστρόφως τῆς μερικῆς περιπτώσεως τὸ δόγμα δὲν ἔχει κανὲν μέρος καὶ δεδομένου

ὅτι δημοδιδάσκαλοι ἔχοντες τὴν ἑλληνικὴν ἰθαγένειαν δὲν σπανίζον καθὼς οἱ τῆς ἑβραϊκῆς διδάσκαλοι ἀλλ' ἀπεναντίας πλεονάζουν.

Δεδομένου δὲ τοῦ ψυχολογικοῦ νόμου περὶ εἰρμοῦ ἰδεῶν, δυνάμεθα νὰ προσθέσωμεν ὅτι ὁ γράψας τὸ Διάταγμα, οὐδὲ κἂν ἐσκέφθη περίπτωσιν θρησκευτικὴν διότι ἄλλως δὲν θὰ τοῦ διέφευγε αὕτη μετὰ τὸν καθορισμὸν τῆς θρησκείας τοῦ διδάσκοντος τὰ ἑβραϊκὰ Δυνάμει τοῦ ἄνω νόμου καὶ τοῦ τῆς ἀντιθέσεως θὰ ἐγραφεν ἀναντιρρήτως ἂν τοιοῦτόν τι ἐφρόνει, **δημοδιδάσκαλος χριστιανός.** Καὶ ὡς διευθυντὴς προσέτι πρέπει νὰ εἶναι δημοδιδάσκαλος καὶ Ἕλλην, διότι εἰς νεώτερον Κράτος δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἀνατεθῇ διευθύνσις Σχολείου εἰς μὴ διδαχθέντα παιδαγωγικά καὶ διὰ ἄλλοδαπὸν.

Ὁ εἰσηγητὴς ἀρειοπαγίτης ἐσύγχυσε τὰς δύο περιπτώσεις. Τὰ τῆς μερικῆς, ὅπου ὁ διδάσκων τὴν Ἰσραηλιτικὴν θρησκείαν πρέπει νὰ εἶναι Ἰσραηλίτης, **μεταφέρει** εἰς τὰ τῆς γενικῆς, ὅπου οὔτε συνταγματικῶς οὔτε θρησκευτικῶς οὔτε νεοτεριστικῶς οὔτε κἂν ἡ λέξις τοῦ Συντάγματος παρέχει δικαιολογίαν ὥστε ὁ διδάσκων ἀριθμητικὴν, φυσικὴν, ἱστορίαν κλπ. νὰ εἶναι χριστιανός ἀποκλείων οὕτω θεωρητικῶς ἀπὸ τὰ μαθήματα ταῦτα καὶ ἓνα Σράβωνα καὶ ἓνα Ἀρχιμήδην καὶ ἓνα Θουκυδίδην ἐὰν δὲν ἀνήκωσι εἰς δόγμα ὀρισμένον τὸ ὁποῖον ἐπαναλέγομεν οὐδὲ κἂν ἀναφέρει τὸ Διάταγμα. Ἄλλ' ἀπόδειξις ὅτι πρόκειται περὶ ἀκουσίου ὀλισθήματος τοῦ ἀρειοπαγίτου εἰσηγητοῦ εἶναι τὸ ψυχικὸν φαινόμενον ὅτι τοῦ ἐνὸς ἀτόπου δεχομένου ἀκολουθοῦν καὶ ἕτερα διότι ἐὰν **Ἕλληνας**, ἠρμηνεύετο ἄπλως **χριστιανός**, θὰ ἐπηρεαζοῦντο τὰ ἄτοπον, ὅτι διευθυντὴς Ἰσραηλιτικοῦ σχολείου δὲν ἠδύνατο μὲν νὰ εἶναι **Ἰσραηλίτης** ἠδύνατο ὅμως νὰ εἶναι δυτικὸς ἢ διαμαρτυρούμενος! πρὸς ἐπανόρθωσιν τοῦ δευτέρου λοιπὸν τούτου ἀτόπου, ὁ εἰσηγητὴς ἐδιώρθωσε ἀναντιρρήτως μίαν πρώτην σκέψιν τοῦ ἐρμηνεύσας τὴν λέξιν «Ἕλληνας» ὡς **χριστιανός ὀρθόδοξος!** Ὁ γράψας τὴν σημείωσιν τῆς «Θέμιδος» διαβλέπει εἰς τοῦτο ἀφορμὴν κατηγορίας ἐπὶ προσηλυτισμῷ. Ἄλλ' οὐδὲ πόρρωθεν μία τοιαύτη κατηγορία θὰ ἐλάμβανε ὑπόστασιν. Διότι τότε ἔπρεπε νὰ ἀνατεθῇ ἡ διδασκαλία τῶν μαθημάτων ἀντιστρόφως. Ἡ ἑβραϊοθρησκευτικὴ εἰς χριστιανὸν καὶ ἡ ἐγκυκλοπαιδικὴ εἰς Ἰσραηλίτην! Ἄλλὰ πάντα ταῦτα εἶναι ἄτοπα. Ἡ ἀλήθεια εἶναι μία καὶ μόνη, ἡ στηριζομένη εἰς τὴν λογικὴν καὶ τὸ Σύνταγμα δηλαδὴ ἡ ἐξῆς:

Ἰσραηλίτης πρέπει νὰ εἶναι ὁ διδάσκων τὴν Ἰσραηλιτικὴν θρησκείαν καὶ ἐρμηνευτικὴν **Ἕλληνας δημοδιδάσκαλος** ἀνεξαρτήτως θρησκευμάτων ὁ διευθύνων καὶ διδάσκων τοῦ γενικοῦ προγράμματος τὰ ἐγκυκλοπαιδικὰ μα-

θήματα. Καὶ διευθυντὴς ἐπίσης πρέπει νὰ εἶναι παιδαγωγὸς κεκτημένος τὴν ἑλληνικὴν ἰθαγένειαν ἦτοι **Ἕλληνας δημοδιδάσκαλος.**

M. X.

ΑΠΟ ΤΟΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΝ ΠΟΛΕΜΟΝ

Γαλλία. Προήχθη εἰς συνταγματάρχην ὁ διοικητὴς λόχου κ. Ουέιλλερ. Ἀνεγράφη διὰ τὸν ἡρωϊσμόν του εἰς τὴν ἡμερησίαν διάταξιν.

— Προήχθη εἰς λοχαγὸν ὁ κ. Μπεντατά.

— Ὁ ἰατρὸς πρώτης τάξεως Ἐδουάρδος Λεὺ ἀνεγράφη εἰς τὴν ἡμερησίαν διάταξιν διὰ πολλοὺς τίτλους ἀφοσιώσεως καὶ ζήλου.

— Προήχθη μὲ προσωρινὸν τίτλον διοικητοῦ λόχου ὁ λοχαγὸς Δενερύ.

— Ὁ Ραββίνος Χέρτσ ἀνεγράφη εἰς τὴν ἡμερησίαν διάταξιν λαβὼν καὶ τὸ στρατιωτικὸν μεταλλεῖον.

— Δύο ραββίνοι ἀποτελοῦν μέρος τῶν γαλλικῶν στρατευμάτων τῶν σταλέντων εἰς Σερβίαν.

— Ὁ Σύλλογος τῶν πρώην μαθητῶν τῆς Κεντρικῆς Σχολῆς (πολυτεχνικῆς Σχολῆς) ἐτέλεσε μνημόσυνον διὰ τοὺς πεσόντας συναδέλφους εἰς τὸ πεδίον τῆς μάχης εἰς τὴν Συναγωγὴν τῆς ὁδοῦ ντε λα Βικτωάρ.

— Ἰδρύθη ἔργον φιλοanthρωπικὸν ὑπὲρ τῶν ὀρφανῶν Ἰσραηλιτοπαίδων τοῦ πολέμου, τοῦ ὁποῖου ἀποτελοῦν μέρος οἱ ἐξέχοντες τῶν Γαλλῶν Ἰσραηλιτῶν, μεταξὺ τῶν ὁποίων οἱ Ρότσιλδ καὶ ὁ Ἐρρίκος Μπέργκσον μέλος τῆς Γαλλικῆς Ἀκαδημίας.

— Εἰς τὸν δῆμον Φιλλέρικεν ἐγίνε πρότινος ἡ διανομὴ βραβείων εἰς τοὺς μαθητὰς. Ἡ Φιλλέρικεν εἶναι ἀλσατικὴ πολίτην ἐπανελευθέρωσιν εἰς τὴν Γαλλίαν. Παρέστη καὶ ὁ ραββίνος Μεγέρ.

— Συνεστήθη ἐν Ἀγγλίᾳ ὑπὸ τῶν ἐκεῖ Ἰσραηλιτῶν ἐπιτροπὴ περιθάλψεως τῶν ῥώσων ἑβραίων θυμάτων τοῦ πολέμου. Τῆς ἐπιτροπῆς ἀποτελοῦν μέρος οἱ ἐξέχοντες τῶν Ἑβραίων Ἀγγλίας, μεταξὺ τῶν ὁποίων συγκαταλέγονται οἱ λόρδοι Swaythling Ρότσιλδ, Ρήνιγγ, Μίκελχαμ, ὁ Ἐρβεστ Σάμουελ ὑπουργὸς τῶν ταχυδρομείων. Ὁ πρῶτος κατάλογος συνεισφορῶν ἐφθάσεν ἀμέσως τὰ 443206 φράγκα. Πρόκειται περὶ περιθάλψεως ἐνὸς καὶ ἡμῖς ἑκατομυρίου ἀτόμων.

Οἱ Ζουάβοι, Πόσοι γνωρίζουν ὅτι τὰ

συντάγματα τῶν Ζουάβων, τοῦ ἐκλεκτοῦ τούτου σώματος ἀκροβολιστῶν τῆς Ἀφρικής (εἶδος εὐζώνων) ἀποτελοῦνται κατὰ περίπου τὰ τρία τέταρτα ἀπὸ ἐβραίου τῆς Ἀλγερίας; Αὐτοὶ ἐπολέμησαν παντοῦ εἰς Μάρνην Σαρλοῦά κτλ. Πάντοτε εἰς τὴν πρώτην γραμμὴν εἰς τὰς ἐφόδους, συνετέλεσαν μετὰ τῶν πρώτων εἰς τὴν νίκην τῆς Μάρνης. Ἐπολέμησαν εἰς Ὑσὲρ εἰς Ἀρτοά, εἰς τὴν Καμπανίαν διεκρίθησαν μετὰ τῶν πρώτων ποτίσαντες μὲ τὸ αἷμα τῶν τῶν γαλλικῶν ἔδαφος. Ἐνας στρατηγὸς εἶπεν εἰς ἓνα Ραββίνον τοῦ στρατοῦ περὶ τῶν ζουάβων τούτων. «ὦ! τί γενναῖοι στρατιῶται αὐτοὶ οἱ ὁμόθησκοί σας».

— Ἀδύνατον νὰ ἐξακολογήσωμεν ἀναγράφοντες τοὺς πίπτοντας ἐκ τῶν ὁμοδόξων μας εἰς τὸ γαλλικὸν πεδῖον. Ἀνέρχονται εἰς ἑκατοντάδας.

— Ἐπ' ἀφορμῇ τοῦ πανευρωπαϊκοῦ πολέμου συνεστήθη ἐν Λουκέρνη τὸ Ἐρυθρὸν Μαγκνὲν Δαβίδ. Τὸ Ἐρυθρὸν Μαγκνὲν Δαβίδ εἶναι καθίδρυμα παγκόσμιον σκοπὸν ἔχον νὰ χορηγήσῃ ἠθικὴν περίθαλψιν εἰς χιλιάδας πτωχῶν ἐβραίων αἰχμαλώτων φέρον εἰς αὐτοὺς τὴν θρησκευτικὴν παρηγορίαν. Τὸ Ἐρυθρὸν Μαγκνὲν Δαβίδ δὲν θὰ ἔχη παροδικὴν ὑπαρξίν ἀλλὰ θὰ παραμένῃ διαρκὲς ἕως ὅτου τὸ ἀνθρώπινον γένος δὲν θέλει παύσῃ τὸ ἀδελφοκτόνον του ἔργον καὶ ἕως ὅτου τὰ τέκνα τοῦ Ἰσραὴλ θὰ εἶναι διεσπαρμένα ἐπὶ τῶν δύο ἡμισφαιρίων. Ἡ νέα ἐβραϊκὴ διοργάνωσις εἶναι προορισμένη νὰ ἐπουλώνη τὰς πληγὰς τῆς ἐβραϊκῆς ψυχῆς εἰς τὰ διάφορα πεδία μάχης ὅπου ὑπάρχουν αἰχμαλῶται ἐβραῖοι. Τὸ Ἐρυθρὸν Μαγκνὲν Δαβίδ εἶδε τὸ φῶς ἐν Ἑλβετίᾳ ἐν τῇ χώρᾳ δηλαδὴ ἐκείνῃ ἣ ὁποία ἔδωκεν εἰς τὸν κόσμον τὸν «Ἐρυθρὸν Σταυρὸν» τοῦ ὁποίου ἡ φιλάνθρωπος ἐμφάνισις τόσῃς ἐνθουσιώδους ὑποδοχῆς ἔτυχεν εἰς τὸν πολιτισμένον κόσμον. Παρομοίαν ὑποδοχὴν ἔλπιζον οἱ διοργανωταὶ του ὅτι θὰ τύχῃ τὸ Ἐρυθρὸν Μαγκνὲν Δαβίδ, παρὰ τῷ Ἑβραϊκῷ κόσμῳ.

Ἐκτὸς τούτου, καθ' ἡμᾶς, τὸ Ἐρυθρὸν Μαγκνὲν Δαβίδ θὰ εἶνε τὸ πρῶτον βῆμα τῆς ἐβραϊκῆς ἐνώσεως δι' ἔργον παγκόσμιον ἐβραϊκὸν ὑπὸ τὸ ἐβραϊκὸν ἔθνικὸν σύμβολον τοῦ Μαγκνὲν Δαβίδ καὶ ἔρχεται ὡς πρώτη φυσικὴ συνέπεια τῆς Ἑβραϊκῆς Διοργανώσεως.

Ἴδού τὸ καταστατικὸν τοῦ Ἐρυθροῦ Μαγκνὲν Δαβίδ.

1. Τὸ «Ἐρυθρὸν Μαγκνὲν Δαβίδ» τοῦ ὁποίου ἡ ἴδρυσις ἀπεφασίσθη συνέπεια τοῦ παρόντος παγκοσμίου πολέμου, ἔχει προορισμὸν τὴν θεραπείαν τῶν θρησκευτικῶν ἀναγκῶν τῶν Ἰσραηλιτῶν τῶν αἰχμαλώτων καὶ τῶν ὑπὸ περιορισμὸν.

2. Τὸ πρῶτον ὄργανον τοῦ «Ἐρυθροῦ

Μαγκνὲν Δαβίδ, εἶνε ἡ κεντρικὴ Ἐπιτροπὴ ἣ ἀποτελουμένη ἐξ 7 μελῶν. Ἡ ἐπιτροπὴ αὕτη ἔχει τὴν ἔδραν τῆς ἐν Ἑλβετίᾳ καὶ ἀποτελεῖται μόνον ἀπὸ μέλη ἀνήκοντα εἰς τὰ οὐδέτερα Κράτη.

3. Εἰς ὅλας τὰς ἐμπολέμους χώρας συνιστᾶται ἰδία ἐπιτροπὴ ἣ ὁποία μέσῳ ἑνὸς ἀντιπροσώπου τῆς εἶναι εἰς συνεχῆ συγκοινωνίαν μὲ τὴν Κεντρικὴν Ἐπιτροπὴν.

4. Καὶ εἰς χώρας ἐμπολέμου, δύνανται νὰ συστηθοῦν ἐγγχώριοι ἐπιτροπαί.

5. Διὰ μέσου τῶν Ἐπιτροπῶν τῶν ἐγγχωρίων γίνονται τὰ ἀναγκαῖα εἰς κάθε χώραν διαβήματα ἵνα ἡ θεραπεία τῶν Ἰσραηλιτικῶν θρησκευτικῶν ἀναγκῶν ὑπὲρ τῶν αἰχμαλώτων καὶ ὑπὸ περιορισμὸν Ἰσραηλιτῶν ἐκτελεσθῇ ὑπὸ καταλλήλων προσώπων, ἢ ἐκ τοῦ πολεμικοῦ πεδίου ἢ ὑπὸ Ἰσραηλιτῶν ἐντοπίων.

7. Τὰ ὄρια τῆς θρησκευτικῆς θεραπείας καθορίζονται ὑπὸ τῆς Ἐπιτροπῆς ἐκάστης χώρας.

Ἐὰν τυχὸν εἰς ἐμπόλμον χώραν ἣ θρησκευτικὴν θεραπείαν τῶν Ἰσραηλιτῶν συνήντα δυσκολίας, ἣ Κεντρικὴ ἐπιτροπὴ λαμβάνει τὰ ἀναγκαῖα μέτρα ἵνα ἐπιτύχῃ τοῦ σκοποῦ.

8. Ὅλα τὰ ποσὰ τὰ ἀφαιρούμενα εἰς τὸν Ἐρυθρὸν Μαγκνὲν Δαβίδ εἰσέρχονται ἐντὸς τοῦ Ταμείου καὶ κατατίθενται ἐπὶ λογαριασμῷ τοῦ «Ἐρυθροῦ Μαγκνὲν Δαβίδ» εἰς τὴν Ἑθνικὴν Ἑλβετικὴν Τράπεζαν (Ἐποκατάστημα Λουκέρνης Conto. No 6119).

9. Τὰ ποσὰ τὰ καταβαλλόμενα διὰ τὰς θρησκευτικὰς ἀνάγκας τῶν Ἰσραηλιτῶν αἰχμαλώτων ἢ ἐν περιορισμῷ μιᾶς χώρας, εἶναι προορισμένα ἀποκλειστικῶς εἰς τὸν σκοπὸν τούτου.

10. Ἡ Κεντρικὴ Ἐπιτροπὴ στέλλει εἰς τοὺς ἀντιπροσώπους τῶν ἐγγχωρίων ἐπιτροπῶν τὰ δυνάμενα νὰ διατεθοῦν μέσα διὰ τὰ ἀναγκαζοῦντα ἔξοδα χάριν τῶν θρησκευτικῶν ἀναγκῶν τῶν Ἰσραηλιτῶν αἰχμαλώτων ἢ ἐν περιορισμῷ.

11. Τῇ αἰτήσῃ τῶν ἐγγχωρίων Ἐπιτροπῶν ἣ Κεντρικὴ Ἐπιτροπὴ προμηθεύει τὰ ἀναγκαῖα ἀντικείμενα πρὸς θεραπείαν τῶν θρησκευτικῶν ἀναγκῶν τῶν Ἰσραηλιτῶν ὑπὲρ τῶν αἰχμαλώτων καὶ ὑπὸ περιορισμὸν Ἰσραηλιτῶν ἐν τινὶ τόπῳ, ἐὰν τὰ ἀντικείμενα ταῦτα δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ εὐρεθῶσιν ἐν τῇ χώρᾳ ἐκείνῃ.

12. Αἱ ἐγγχώριοι ἐπιτροπαὶ στέλλουν μηνιαίαν ἐκθεσιν διαρκούντος τοῦ χρόνου καθ' ὃν ἐργάζονται ὑπὲρ τῶν αἰχμαλώτων ἢ ὑπὸ περιορισμὸν Ἰσραηλιτῶν, περὶ τῶν ὑπ' αὐτῶν πεπραγμένων, καὶ ἀνά τριμηνίαν ἐκθεσιν οικονομικὴν διὰ τὰ καταβληθέντα ἔξοδα.

13. Ἡ Κεντρικὴ Ἐπιτροπὴ δίδει τῇ αἰτήσῃ μιᾶς ἐγγχωρίου Ἐπιτροπῆς πληροφορίας ἀφορώσας εἰς τὴν δρᾶσιν ἄλλης ἐγγχωρίου Ἐπι-

προπῆς καὶ δημοσιεύει ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἐκθέσεις περὶ τῆς γενικῆς δράσεως τοῦ Ἐρυθροῦ Μαγκνὲν Δαβίδ.

14. Ἡ ἐξέτασις τοῦ ἰσολογισμοῦ δύναται νὰ γίνῃ ὑπὸ προσώπων ἐμπιστοσύνης μὲ ἐντολὴν τῶν ἐγγχωρίων Ἐπιτροπῶν.

15. Τὸν Ἰανουάριον ἐκάστου ἔτους στέλλεται εἰς πάσας τὰς ἐγγχωρίους Ἐπιτροπὰς ὁ ἀπολογισμὸς.

16. Ἡ Κεντρικὴ Ἐπιτροπὴ δύναται νὰ συμπληρωθῇ ὑπ' αὐτῶν τῶν μελῶν αὐτῆς, ὅταν δ' οἰονδήποτε λόγον δὲν εἶναι πλήρης.

17. Τὸ ἐπίσημον σῆμα τῶν ἐντεταλμένων τὴν θρησκευτικὴν θεραπείαν τῶν αἰχμαλώτων καὶ ἐν περιορισμῷ Ἰσραηλιτῶν εἶναι λευκὸν τετράγωνον ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἔξέχει τὸ σημεῖον τοῦ «Μαγκνὲν Δαβίδ» εἰς χρῶμα ἐρυθρὸν καὶ φέρεται ἐπὶ τοῦ στήθους.

Σ. 1. Ε Δὲν ἀμφιβάλωμεν ὅτι καὶ οἱ ἔλληες Ἰσραηλιταὶ θὰ εἰσφέρουν τὴν συνδρομὴν τῶν εἰς τοιοῦτον ἔργον.

— Παρ' ὅλην τὴν ἀνδρείαν τὴν ὁποίαν δεικνύουσιν εἰς τὰ διάφορα πεδία μάχης πίπτοντες κατὰ ἑκατοντάδας, ὁ ἀντισημιτισμὸς δὲν ἔπαυσε ὅπως ἐλπίζετο, ὀλοσχερῶς, κατ' ἀρχάς. Καὶ εὐλόγως. Τί εἶναι οἱ ἀντισημιτῆται; Ὅντα τὰ ὅποια δειλῶς ἐπιτίθενται κατὰ μιᾶς μειονότητος ἐκμεταλλεόμενα τὰ θρησκευτικὰ τῶν ὄχλων πάθη. Τὰ ὄντα ταῦτα εἶναι ἐπόμενον νὰ ὑστεροῦν κατὰ πατριωτισμὸν καὶ αὐτοθυσίαν. Καὶ σκανδαλίζονται βλέποντα τὰς ἀρετὰς ταύτας εἰς ἄλλους. Καὶ συκοφαντοῦν.

— Εἰς τὴν Ἀγγλίαν, ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐβραίων στρατιωτῶν (ἐθελοντῶν) ὑπερβαίνει τὰς 20000. ἐπὶ πληθυσμοῦ ἄγγλων ἐβραίων 200 000. Παρατηρήθη, ὅτι κανένας ἄλλος πληθυσμὸς τῆς Μεγάλῃς Βρετανίας δὲν ἔδωκεν πολεμιστὰς εἰς τοιαύτην ἀναλογίαν τῶν 10⁰/₁₀₀.

— Ὁ Εὐγένιος Μέγερ ἀμερικανὸς ἐβραῖος ἔδωκεν 150,000 φρ. διὰ τοὺς γάλλους τραυματίας.

— Μεταξὺ τῶν ψηφισάντων κατὰ τῶν πολεμικῶν πιστώσεων εἰς τὸ Ράιχταχ εἶναι οἱ ἔξ σσιαλισταὶ ἐβραῖοι, προεξάρχοντος τοῦ φιλέλληος Μπερυσταίν.

— Ἐπίσης ὁ εἰς τὴν φυλὴν τὴν ἐβραϊκὴν ἀνήκον μέγας δημοσιογράφος Ουτίτσκι ητοι Μαξιμιλιανὸς Χάρδεν, εἶναι ὁ πρῶτος ὁ ὑψώσας φωνὴν εἰς Γερμανίαν ὑπὲρ τῆς εἰρήνης προσιπῶν ὅτι ἐὰν ἐπιμείνῃ εἰς τὴν παράτασιν τοῦ πολέμου, ἣ μεγάλη αὐτοκρατορία θὰ ἠττηθῇ.

— Ὁ αὐτὸς Χάρδεν μὲ ὕψος ἀρχαίου προφήτου τοῦ Ἰσραὴλ κατήγγειλεν τὰς προδοτικὰς κερδοσκοπικὰς τάσεις τινῶν, οἱ ὁποῖοι θέλουν νὰ θησαυρίσουν αὐξάνοντες εἰς τοιαύτας στιγμὰς

στενοχωρίας, τὰς τιμὰς τῶν εἰδῶν τῆς πρώτης ἀνάγκης.

— Τὰ παθήματα τῶν ὁμοδόξων μας ἐν Ρωσσίᾳ, ὑπῆρξαν φοβερώτατα. Ἀνέρχονται εἰς 1,500,000 οἱ ἀναγκασθέντες νὰ ἐγκαταλείψουν τὰς στέγας τῶν Παντοῦ τοῦ κόσμου ἔγιναν ἐπιτροπαὶ πρὸς συλλογὴν ἐράνων. Ἐν Ἀγγλίᾳ ἣ Ἐπιτροπὴ ἣ ἀποτελουμένη ἀπὸ τὴν ἐβραϊκὴν ἀριστοκρατίαν, λόρδων, βουλευτῶν, τραπεζιτῶν, λογίων, ἔδωκεν πρῶτον κατάλογον περὶ τὸ ἥμιον ἑκατομμύριον.

— Πρὸς ἀνακούφισιν τῶν Ἰσραηλιτῶν ἔγινεν καὶ Ἐπιτροπὴ Ρώσιων μεταξὺ τῶν ὁμοίων βλέπομεν τὰ ὀνόματα τῶν Τολστόι, Γκόρκυ.

— Ὁ καθηγητὴς Σίμφων τοῦ πανεπιστημίου τοῦ Ἐδιμβούργου ἐπεσκέφη τὴν Μόσχαν ἵνα μελετήσῃ τὸ ρωσσικὸν πολιτικὸν ζήτημα καὶ τὴν γνῶμην τῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν τῆς χώρας διὰ τὴν λύσιν τοῦ ἐβραϊκοῦ ζητήματος ἐν Ρωσσίᾳ καὶ Πολωνίᾳ, Ἐπαναλαμβάνομεν ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐν Ρωσσίᾳ καὶ Πολωνίᾳ ἐβραίων κυμαίνεται μεταξὺ 6 - 7 ἑκατομμυρίων.

— Ὡς γνωστὸν διαρκούντος τοῦ πολέμου εἶχον καταργηθῆ τὰ ἐβραϊκὰ φύλλα τῆς Ρωσσίας, ἣ Ἀστειφρά, (μέγα ἡμερήσιον φύλλον εἰς τὴν ἐβραϊκὴν) καὶ τρία εἰς τὴν διάλεκτον, «γίδις», προσέτι καὶ ἡ μεγάλη παγκοσμίου φήμης ἐβραϊκὴ Ἐπιθεώρησις Ἀσιλόαχ.

— Φαίνεται ὅτι γίνεται ἐνέργεια νὰ ἐπαναληφθῇ ἡ ἐκδοσις.

— Πρὸς τὸν ἄνω σκοπὸν παρουσιάσθη εἰς τὸν Ὑπουργὸν τῶν Ἐσωτερικῶν πρίγκηπα Σεργιάτοφ, ἐπιτροπὴ ἐκ τοῦ γνωστοῦ ἐβραίου βουλευτοῦ τῆς Δούμας Φρήδμαν καὶ ἀντιπροσώπων τοῦ ἐβραϊκοῦ τύπου. Ὁ Ὑπουργὸς συνεβούλευσε τὴν ἐπιτροπὴν νὰ συντάξῃ ὑπόμνημα τὸ ὁποῖον νὰ παρουσιάσῃ εἰς τὰς στρατιωτικὰς ἀρχάς, αἱ ὁποῖα ἔξεδωκαν τὴν ἀπαγορευσιν, ἐκφράζων ταυτοχρόνως τὴν ἐλπίδα ὅτι θὰ ἐπιτραπῇ ἐκ νέου ἡ ἐκδοσις τῶν ἐβραϊκῶν φύλλων, τῶν ὁποίων ἡ ἀποστολὴ εἶναι τόσον ἐπωφελής.

— Ἐπίσης τηλεγράφημα ἐκ Πετροπόλεως ἀγγέλλει τὴν κατάργησιν καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ πολέμου τῶν περιορισμῶν τῶν ἀφορῶντων εἰς τὴν διαμονὴν τῶν Ἰσραηλιτῶν εἰς διάφορα μέρη τῆς Ρωσσίας.

— Εἰς τὸ ἰταλικὸν μέτωπον, οἱ Ἰσραηλιταὶ στρατιῶται, διακρίνονται ἐκ τῶν πρώτων. Ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν εἶναι δυσαναλόγως μεγαλειότερος τοῦ πληθυσμοῦ των, διότι πλείστοι καιτοὶ μὴ ὑποχρεωμένοι μετέβησαν ὡς ἐθελονταί. Ἄλλ' ἐξόχως δυσανάλογος εἶναι ὁ ἡρωϊσμὸς τῶν ἐβραίων ἀξιωματικῶν, ἰδ.α τῶν διορισθέντων ἐσχάτως, δεδομένου ὅτι ὁ ἐβραϊκὸς πληθυσμὸς τῆς Ἰταλίας εἶναι ὁ πλέον ἀνεπτυγμένος.

— Τὰς τελευταίας αὐτὰς ἡμέρας ἔπασαν ἐπὶ τοῦ πεδίου ἡρωϊκῶς οἱ ἐξῆς ἔβραιοῦνται οἱ ἀξιωματικοί : **Γουΐδος Τρέβι** ἀνθυπολοχαγὸς μόνος ἄρρηκτος υἱὸς τῆς οἰκογενείας. Ἦτο 21 ἔτους φοιτητὴς τῆς νομικῆς. Ὁ λοχαγὸς δικηγόρος **Ἀνδρέας Νισσὴμ**, υἱὸς τοῦ δικηγόρου Γουλιέλμου Νισσὴμ προέδρου τῆς Χεβράς **Ὁ-αβέ Τορρά** τοῦ Τουρίνου, ὁ λοχαγὸς τῶν Βερσαλιέων **Ἀτζιλιοσ Σοάβε** τοῦ ὁποίου πρὸ τριῶν μηνῶν εἶχε πέσει ἡρωϊκῶς καὶ ὁ ἀδελφὸς Ἀμεδαῖος ἀνθυπολοχαγὸς τῶν Ἀλπινιστῶν ὁ λοχαγὸς τῶν Γρανатиέων Δέκιος Ποντεκόρβος ὁ λοχαγὸς Ἄγγελος Ἀστράλογος, ὁ ἀνθυπολοχαγὸς τοῦ πυροβολικοῦ Βροῦνος Μπάουερ, ὁ ἀνθυπολοχαγὸς Κάρολος Γ. Λευῆς καὶ ὁ μαθητευόμενος ἀξιωματικὸς Ἡλίας υἱὸς τοῦ Ραββίνου Ι. Σοννίνο τῆς Γένουας. Ἀναφέρωμεν καὶ τὸν ἐθελοντὴν Οὐμβέρτο Κοῦν 19 ἔτων. Ὁ δικηγόρος Νισσὴμ ἐκ τῶν εὐσεβεστέρων μελῶν τῆς Κοινοτήτος Τουρίνου εἰς τὸν διευθυντὴν τῆς « Ἰσραηλιτικῆς Σημείας » ὁ ὁποῖος τὸν συνελυπήθη ἀπήντησεν : « Δὲν λυποῦμαι, ἀλλ' εἶμαι ὑπερήφανος διὰ τὸ ἡρωϊκὸν τέλος τοῦ υἱοῦ μου ».

— Εἰς πολλὰς οἰκογενείας ὑπηρετοῦν ὅλοι οἱ ἀδελφοί. Οὕτως τῆς οἰκογενείας Ντὲ-Μπενεδέττη καὶ οἱ τρεῖς εἶναι ὑπὸ τὰ ὄπλα : ὁ εἰς ὁ Ἐρρίκος εἶναι ἀξιωματικὸς τῶν ἀλπινιστῶν, πληρωθεὶς ἐσχάτως, ὁ δεύτερος ὁ Γουΐδος, διοικεῖ μίαν τορπιλοβόλον καὶ ὁ τρίτος Κάμιλλος εἶναι ἀξιωματικὸς τοῦ μηχανικοῦ.

Εἰς τὸν Καναδά

ΜΕΓΑΛΗ ΕΒΡΑΪΚΗ ΣΥΣΚΕΨΙΣ

Ο ΛΟΓΟΣ ΕΝΟΣ ΥΠΟΥΡΓΟΥ

Συ. ἦλθεν εἰς Μοντρεάλ πρῶ εἰσοῦσαν τοῦ Καναδᾶ μέγα ἔβραϊκὸν Συνέδριον εἰς τὸ ὅποιον ἀντεπροσωπεύοντο ὅλοι αἱ ἔβραϊκὴ Κοινότητες καὶ ὅλα τὰ ἔβραϊκὰ Σωματεῖα τοῦ τύπου. Οἱ ἀντιπρόσωποι ἀνῆρχοντο εἰς τὸν σεδεκατὸν ἀριθμὸν τῶν 538. Τὸ κτίριον εἰς τὸ ὅποιον ἔγινε τὸ Συνέδριον ἦτο καλλιτεχνικὰ κεκοσμημένον με σημαίας σιωνικῆς καὶ σημαίας τῶν συμμάχων Ἐν μέλος τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ ἦλθεν νὰ χειρετήσῃ τὸ ἔβραϊκὸν Συνέδριον ἐν ὀνόματι τῆς Κυβερνήσεως τοῦ Καναδᾶ. Ὁ πρόεδρος τοῦ Συνεδρίου **Κλαρὸνς Ι. ντὲ Σόλα** ἐχειρέτησε τὴν ὁμήγυριν ἐξηγήσας τὸν σκοπὸν τοῦ Συνεδρίου, εἰς τὸ ὅποιον με τὴν προθυμίαν συμμετέσχον πάντες οἱ ἐν Καναδᾶ ἔβραιοι.

Ἀνέφερε τὰ κτήματα ἑκατομμυρίων ἔβραϊκῶν εἰς τὰ μέρη ἃν διεξάγεται ὁ φονικώτατος πόλεμος. Ἄλλ' οἱ ἔβραιοι οὗτοι ἐλπίζουν ἐπὶ μετὰ τὴν εἰρήνην ἢ θέσιν τῶν θέλει βελτιωθῆ Ἐλπίζουν εἰς τὸ βρετανικὸν Κράτος, τὸ ὅποιον ἐκήρυξεν ὅτι ὁ παρὼν πόλεμος θὰ ἐξασφαλίσῃ τὰ συμφέροντα τῶν μικρῶν φυλῶν καὶ προφυλάξῃ ταύτας ἀπὸ πάσης εἰς τὸ μέλλον ἀδικίας. Ὁ ἔβραϊκὸς λαὸς ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ἀπαιτήσῃ ἵνα πᾶσαι αἱ εἰς βάρος του ἐξαιρέσεις παύσων καὶ ἀπολύσῃ παντοῦ δικαιοσύνης καὶ ἰσοπολιτείας. Ἰνα λοιπὸν αἱ αἰτήσεις αὗται προσαχθοῦν ἐνώπιον τοῦ Συνεδρίου τῆς Εἰρήνης ἀνάγκη διοργανώσεως τοῦ Συνεδρίου ἵνα ἐκλέξῃ Σώμα τὸ ὅποιον νὰ συνεννοεῖται μετὰ ἄλλων παρόμοιων Σώματα τῶν ἔβραϊκῶν τῶν ἄλλων χωρῶν (ἐκτὸς τῶν ἐχθρῶν πρὸς τὴν Συνεννόησιν) πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦ.

Μετὰ ταῦτα ἔλαβε τὸν λόγον ὁ Ἰσραηλιτικὸς κ. Ἀρθούρος Μείγκεν ἐν ὀνόματι τῆς Κυβερνήσεως ἵνα δώσῃ τὸ ὄνομα τῆς Συνεδρίου εὐχόμενος αὐτῷ ἐπιτυχίαν καὶ ἐκφράσῃ ἐν ὀνόματι τῆς Κυβερνήσεως τὴν ἐκτίμησιν αὐτῆς πρὸς τοὺς ἰσραηλίτας πολίτας τοῦ Καναδᾶ.

Ὁμιλήσῃ μετὰ ζέσεως περὶ τῆς ἱστορίας καὶ τῶν παραδόσεων τῆς ἔβραϊκῆς φυλῆς καὶ περὶ τῶν ὅσων ὀφείλει εἰς αὐτὴν ἡ ἀνθρωπότης. Ὁ ἔβραϊκὸς λαὸς ὑπέστη θαρραλέως πόνους καὶ διωγμούς, ἀλλ' ὅταν ἀπολαύουν ἐλευθερίας καὶ δικαιοσύνης ἀναδεικνύονται οἱ ἀριστοὶ τῶν πολιτῶν. Ἀνέφερον ὅτι ὁ ἔβραϊκὸς πολιτισμὸς εἶναι ὁ ἀρχαιότερος ὅσων ἐπέδρασαν ἐπὶ τοῦ σημερινοῦ κόσμου καὶ πόσον θαυμασίως διετηρήθη πρὸς ὅλους τοὺς αἰῶνας διωγμῶν τοὺς ὁποίους ὑπέφερον οἱ ὄπαδοί του. Ὁμιλῶν περὶ τοῦ πόθου ὁ ὅποιος ἐγαλοῦχῃσε τοὺς ἔβραϊκοὺς ἐπὶ τοσοῦτον, τοῦ πόθου τῆς ἀνακτῆσεως τῆς Παλαιστίνης, ὁ κ. Μείγκεν εἶπεν αὐτολεξεί :

Φρονῶ δι' ὁμιλῶ ἐν ὀνόματι τῶν ὀπαδῶν τοῦ Χριστιανικοῦ δόγματος ἐκφράζων τὴν εὐχὴν ἵνα ὁ Θεὸς ἐπισπεύσῃ τὴν ἡμέραν καθ' ἣν ἡ χώρα τῶν προγόνων σας γίνῃ πάλιν ἰδική σας. Ἡ ἐντολή αὕτη θὰ ἐκπληρωθῇ, ἐλπίζω ἀπὸ τὸν παγκόσμιον ἀγῶνα τῆς ἐλευθερίας, ἀπὸ τὸ βρετανικὸν Κράτος», (ἄγγρικι — οὕτω λέγει τὸ ἀγγλικὸν κείμενον — ἐπευφημῆσαι ἐχαίρε ἦσαν τὰς δηλώσεις τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ... Ἀποῦ ὁμιλήσῃ περὶ ἄλλων φάσεων τῆς σημερινῆς καταστάσεως, ὁ Ἰσραηλιτικὸς τοῦ Καναδᾶ κατέληξεν ἀναφέρων τὴν διαβεβαίωσιν τοῦ Ἀσκουῖθ ὅτι τὰ δίκαια τῶν μικρῶν ἐθνοτήτων θέλου ἐξασφαλισθῆ προτοῦ ἢ σπάθῃ ἐπικρατηθῇ εἰς τὴν θῆκην καὶ ἀπεφάνθη ὅτι ἡ ὑπόθεσις τῶν ἔβραϊκῶν ἔχει ἐγγυηθῆ πρὸς ἐκείνης τῆς δηλώσεως. Τοῦτο ἐπροκάλεσε νέας βροντῶδεις ἐπευφημίας.

— Ὁ πρόεδρος τῆς Συσκεψέως ἐκάλυψε τὴν ὁμήγυριν νὰ ἐκφράσῃ τὰς εὐχαριστίας τῆς εἰς τὸν Ἰσραηλιτικὸν κ. Μείγκεν διὰ τὴν τιμὴν τὴν ὁποίαν τοὺς ἔκαμεν παρκατὰ εἰς τὴν Σύσκεψιν καὶ διὰ τὸ εὐγλωττον διὰ γέλωμα ἐνθαρρύνσεως ἐκ μέρους τῆς Κυβερνήσεως.

Ἡ Σύσκεψις ἐξέδωκε διάφορα ψηφίσματα μεταξύ τῶν ὁποίων « **Περὶ τῆς εὐχῆς ἵνα ἀναγνωρισθῇ ἡ ἰσοπολιτεία εἰς τοὺς ἔβραϊκοὺς πάσης χώρας καὶ ἵνα τὸ Συνέδριον τῆς Εἰρήνης ἐξασφαλίσῃ τὸ ἀπόλυτον δίκαιον τῶν ἔβραϊκῶν τῶν κατοικούντων εἰς Παλαιστίνην καὶ ἐκείνων ὅσοι ἠθέλον ἐγκατασταθῆ ἐκεῖ εἰς τὸ ἐξῆς πρὸς ἀνάπτυξιν τῆς χώρας, ἄνευ ἀδίκων πολιτικῶν μεθόδων ἢ ἄλλων κωλυμάτων, καὶ ἵνα ὅλοι οἱ κάτοικοι τῆς χώρας ἐκείνης ἀπολαύουν ὁμοίων δικαιωμάτων καὶ πλήρους ἰσοπολιτείας** ».

Ἡ Σύσκεψις ἐψήφισε τέλος νὰ ἐκλεγῇ ἐπιτροπὴ με ἐντολήν νὰ ἐργασθῇ πρὸς πραγμάτωσιν τῶν εὐχῶν τῆς Συσκεψέως.

ΣΙΩΝΙΚΗ ΣΤΗΛΗ

Αἱ εἰσπράξεις τοῦ Σεπτεμβρίου ὑπὲρ τοῦ ἔθνικοῦ ἔβραϊκοῦ Κεφαλαίου ἀνήλθον εἰς φρ. 50,950 διανεμόμενα ὡς ἑξῆς : Βόρειος Ἀμερικὴ φρ. 21,035, Αὐστρία 13,025, Γερμανία 9,090, Ρουμανία 2,048, Ἀφρική 1,200 Ἀγγλία 1120, Ἀργεντινὴ 860 Ὀλλανδία 635. Νότια σλαβικά χωρὰ 527, Ἑλλάς 504, Ῥωσσία 262, Δανία 52.

Τὸ ἐνθαρρυντικώτερον εἶναι ὅτι αἱ εἰσπράξεις δὲν ἔπαυσαν οὔτε εἰς τὰς χώρας τὰς πλέον δοκιμασμένας ἀπὸ τὸν πόλεμον. Καὶ αὐτὰ τὰ χαράγματα ὅλων τῶν μετώπων στέλλονται δωρεὰ ὑπὲρ τοῦ Ε. Ε. Κ.

Οἱ Σιωνισταὶ Ἀμερικῆς ἐπρόκειτο νὰ ὀργανώσουν μίαν ἡμέραν τῆς σημαίας διὰ τὴν ἐορτὴν τῶν Μακκαβαίων. Τὴν ἐορτὴν τῆς Ἑσθῆρ (Πουρήμ) ἡ ἡμέρα τῆς σημαίας, ἀπέδωκεν 38,000 φρ. Ἡ τῶν Μακκαβαίων προμηνύεται πλουσιωτέρα. Ἀληθῶς οἱ Σιωνισταὶ τῆς Ἀμερικῆς ζητοῦν νὰ ἀναπληρώσουν ἐξ ἰδίων τὰς ζημίας τὰς ὁποίας ὑφίσταται τὸ ἔθνικὸν Κεφαλαίον εἰς ἄλλας χώρας ἕνεκα τοῦ πολέμου. Εὐχῆς ἔργον θὰ ἦτο τὸν αὐτὸν ζῆλον νὰ εἰδικον καὶ αἱ ἄλλαι οὐδέτεραι χωρὰ.

Ἰδρῦθη ἐν Γαλλίᾳ « Ἰσραηλιτικὸς Σύλλογος » με σκοπὸν νὰ φωτίξῃ τὴν κοινὴν γαλλικὴν γνώμην περὶ τῆς Σιωνικῆς ἰδέας καὶ τῆς καταστάσεως τοῦ ἔβραϊκοῦ λαοῦ, τῶν ἐθνικῶν του ἐλπίδων περὶ τῆς ἐπανιδρύσεως τῆς ἔβραϊκῆς ἐθνότητος ἐν Παλαιστίνῃ. Ὁ Σύλλογος θὰ ἔλθῃ εἰς ἐπαφὴν ὄχι μόνον μετὰ τὴν γενικὴν Σιωνικὴν διοργάνωσιν ἀλλὰ καὶ μετὰ τὰς Ἐταιρείας « αἱ ὁποῖαι ἔχουν σκοπὸν νὰ κάμουν γνωστὰς τὰς ἐθνικὰς διεκδικήσεις ὅλων τῶν καταπιεζομένων λαῶν ».

Δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀποδείξωμεν τὴν σπουδαιότητα τοῦ ἄνω Συνδέσμου. Τὸ εἶπομεν πάντοτε. Ἐκ παραλλήλου μετὰ τὴν ἐν τῷ ἔβραϊκῷ κέντρῳ ἐσωτερικὴν ἐργασίαν ἐπείγει καὶ ἡ διαφύσις τῆς κοινῆς γνώμης τοῦ πολιτισμένου κόσμου πρὸς εὐδόωσιν τῆς Σιωνικῆς ἰδέας.

Ἐν Ρουμανίᾳ ἐκδίδεται ἀπὸ τινος σιωνικῆς ἐφημερίδος **Ἀτικβά** εἰς ρουμανικὴν γλῶσσαν. Ἐπρόκειτο τὸν Νοέμβριον νὰ γίνῃ εἰς τὸ Γαλάζιον Συνέδριον τῶν ρουμουνίων σιωνιστῶν.

Παρὰ τὰς δυσχερείας τῆς παρούσης στιγμῆς ἢ δρασίς ἢ σιωνικὴ ἐξακολουθεῖ. Εἰς Νότιον Ἀφρικὴν ἰδρῦθησαν νέα σιωνικὰ Ἐπιτροπαὶ εἰς διάφορα μέρη. Ἐν Ὀλλανδίᾳ ἔγινε καθὼς πάντοτε ἡ γενικὴ συνέλευσις τῶν Ὀλλανδῶν σιωνιστῶν.

Εἰς τὸν Καναδᾶ ἡ Σιωνικὴ Ἐνωσις εἶχε καλέσῃ πρὸ τινος ἐν Μονρεάλ γενικὴν Συνέλευσιν ὅλων τῶν ἔβραϊκῶν Ἐταιρειῶν τῆς χώρας, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἐπρόκειτο νὰ ἀποφασισθῇ ἡ συνεργασία μετὰ τοὺς ἔβραϊκοὺς τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν.

Μετὰ τὴν καταστροφὴν τῶν ἀκρίδων ἐν Παλαιστίνῃ, οἱ συνοικισμοὶ τοῦ ἔθνικοῦ Κεφαλαίου καὶ οἱ λοιποὶ ἐπεδόθησαν εἰς τὴν καλλιέργειαν τοῦ σίτου, καὶ ἐλήφθη πᾶν μέτρον πρὸς ὑπερπύθησιν τῆς παρούσης κρίσεως.

Τὰ ἔβραϊκὰ σχολεῖα τῆς Παλαιστίνης λειτουργοῦσι κανονικῶς, χάριν προτίστως τοῦ διδασκαλοῦ σώματος. Ὅντως πρῶτα τὴν ἀκρίβειαν τῶν τροφίμων, οἱ διδάσκαλοι παρετήθησαν ἐκουσίως μεγάλου μέρους τοῦ μισθοῦ των. Οἱ μαθηταὶ ἀνέχονται εἰς 3,100 καὶ οἱ διδασκαλοὶ (ἄρρενες καὶ θήλειες) εἰς 187.

Σ. Ι. Ε. Εἰς τὰ σχολεῖα ταῦτα τὰ ἀποκλειστικῶς ἔβραϊκὰ ἢ διδασκαλία γίνεται ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν ἔβραϊκὴν. Ὑπάρχουν καὶ τὰ ἄλλα Σχολεῖα τῆς Ἀλλιάς, τῆς Χιλφεράιν κτ.....

* *
 Η οικονομική κατάσταση των εν Παλαιστίνη εβραίων χειροτέρευσε τελευταίως, διότι τὰ βοηθήματα τοῦ ἔξωτερικοῦ ἔπαυσαν σχεδόν. Ἐπείγει λοιπὸν νὰ ἀποσταλοῦν βοηθήματα ἀπὸ ὅλον τὸν κόσμον ἵνα διατηρηθῇ ὁ ἐν Παλαιστίνη εβραϊσμός μέχρι πέρας τοῦ πολέμου.

Ἡ Θεία πρόνοια ἠδούκισε κατὰ τὴν τρομερὰν δοκιμασίαν νὰ εὐρεθῇ ὡς ἀντιπρόσωπος ἐν Τουρκίᾳ, τῆς μεγαλειτέρας οὐδετέρας δυνάμεως — τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν — ἕνας εβραῖος φίλος τοῦ λαοῦ του, ὁ Ἐρρίκος Μοργκεντάου, ὁ πρέσβυς τῆς Ἀμερικῆς. Τὸ ἔργον του εἶναι δραστηριώτατον, γενναιώτατον. Ἄς κάμῃ καὶ ἕκαστος ἐξ ἡμῶν τὸ καθήκον του δίδοντας ὅτι δύναται ἕκαστος ἵνα μὴ καταστραφῇ ἢ τόσον ἐπιπόνως γενομένη ἐργασία ἐν Παλαιστίνη.

* *
 Πρὸ τίνος ἐστάλησαν ἐκ Θεσσαλονίκης ὑπὲρ τῶν ἐν Παλαιστίνῃ φρ. 2.500. Ἄς ἐξακολουθήσῃ ἡ Θεσσαλονίκη καὶ αἱ ἄλλαι ἑλληνικαὶ Κοινότητες.

* *
 Ἐπειδὴ ἡ ἐορτὴ τῶν Μακκαβαίων παρήλθε πλέον, ἄς γίνῃ διὰ τὴν 15 Σεβὰτ μία ἡμέρα τῆς «σημαίας» ἢ τι ἄλλο ὑπὲρ τῶν εβραίων τῆς Παλαιστίνης, τὸ δὲ Κέντρον τοῦ Βόλου ἄς συνάξῃ τὸ ποσὸν τὸ ὁποῖον νὰ στείλῃ εἰς τὸ Κέντρον τῆς Χάγης.

* *
 Ἐν Ἑλλάδι φέτος ἰδρῦθη νέος Σιωνικός Σύλλογος ἐν Χανίοις.

ΔΩΡΕΑΙ

ΥΠΕΡ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΕΒΡΑΪΚΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ

ΥΠΕΡ ΤΟΥ ΕΛΑΙΩΝΟΣ «ΧΕΡΖΛ»

Βόλος. Ὁ κ. Ἀβραάμ Κοέν, Πρόεδρος τῆς Ἰσραηλιτικῆς Κοινότητος ἐν δένδρον ἐπ' ὀνόματι του Δρ. 7,50

Τρίκαλα. Ὁ κ. Ἰωσήφ Χ. Λεβῆς εἰς μνήμην τοῦ ἀποβιώσαντος κ. Μεγῆρ Σολομῶν 2 δένδρα, Δρ. 15

Τὸ ὅλον δένδρα τρία, Δρ. 22,50

Διάφοροι δωρεαί.

Βόλος. Δωρεαὶ συλλεγεῖσθαι τὸ σελιχὸθ Ρὸς-ασανά Δρ. 2,65. Ὁμοίως τὸ σελιχὸθ

Σουκὸθ Δρ. 4,50. Δωρεὰ κ. Δαβὶδ Ἀλιμπία (Σέρβου ἀξιωματικοῦ) Δρ. 20.

Τρίκαλα. Δωρεὰ κ. Ἰωσήφ Χ. Λεβῆ εἰς μνήμην τοῦ κ. Μεγῆρ Σολομῶν Δρ. 10. Τζὰκ Ἡλ. Σαμπόρτα Δρ. 3. κ. Ἰωνᾶ Σαζκῆ καὶ Ἀβραάμ Χ. Πολίτου Δρ. 2. Σαλώμ Μ. Φραντζῆ Δρ. 3.

Κέρκυρα. Δωρεαὶ μικρῶς Σιωνιστικῆς Ἐταιρείας Δρ. 45.

Τὸ ὅλον τῶν διαφόρων δωρεῶν Δρ. 90,15 καὶ τὸ ὅλον ἐν γένει τῶν δωρεῶν ὑπὲρ τοῦ Ε. Ε. Κ. Δρ. **112,65.**

Ἐν Βόλῳ τῇ 18 Ὀκτωβρίου 1915.

Ἐκ τοῦ Γραφείου τοῦ Σιωνιστικοῦ Συλλόγου «Ποαλέ Σιών» ἐν Βόλῳ.

ΠΟΙΚΙΛΑ

Τὸ Ἀμερικανικὸν Ἑβραϊκὸν Κομιτάτον εἰς τὴν ἐτησίαν αὐτοῦ συνεδρίῳ ἐξέδωκε ὁ ἐξῆς ψήφισμα σχεδὸν ὁμοφώνως :

«Τὸ Ἑβραϊκὸν Ἀμερικανικὸν Κομιτάτον θέλει ἐνωθῆ μετὰ τὰς ἄλλας εβραϊκὰς ἐθνικὰς διοργανώσεις διὰ τὴν σύγκλησιν συνδιασκεψέως ἐπισκοπῶ νὰ ἐξετάσῃ τὰ δίκαια τῶν εβραίων εἰς τὰς ἐμπολέμους χώρας καὶ ἐν Ρουμανίᾳ καὶ προβῇ εἰς τὴν σύγκλησιν Συνεδρίου ἐπιδημοκρατικῆς βάσεως μετὰ τὸ πέρας τῶν ἐχθροπραξιῶν εἰς μέρος καὶ εἰς τρόπον τὰ ὁποῖα θὰ φανοῦν καλλίτερα διὰ τὴν ἐξασφάλισιν τῶν δικαίων τούτων».

Ὁ Πρόεδρος Ουΐλσον καὶ οἱ εβραῖοι.

Τὰ «Ἑβραϊκὰ Ἡμερήσια Νέα» τῆς Νέαν Ὑόρκης ἐώρτασαν πρὸ τίνος τὴν τριακοστὴν ἐπέτειον τῆς ἐκδόσεώς των. Εἶναι ἡ ἀρχαιοτέρα ἡμερησία εβραϊκῆ. Ἐπὶ τῇ ἐνκαιρίᾳ τῆς ἐπετείου τὰ «Ἑβραϊκὰ Νέα» δημοσιεύουν τὴν ἐξῆς ἐπιστολὴν τοῦ Προέδρου Ουΐλσον :

«Μετὰ χαρᾶς ἐπωφελοῦμαι τῆς περιστάσεως ἵνα ἐκφράσω τὸ βαθὺν ἐνδιαφέρον μου διὰ τὸν εβραϊκὸν λαὸν ὁ ὁποῖος συνεταῦτισεν ἐαυτὸν μετὰ τὰς τύχας καὶ τὰς ἀρχὰς τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν. Μεταξὺ αὐτοῦ ἐπάσχονσιν πολλοὶ ἐκ τῶν πλέον ἀφελίμων καὶ διακεκριμένων πολιτῶν, καὶ φρονῶ ὅτι κανὲν ἄλλο στοιχεῖον τοῦ πληθυσμοῦ μας δὲν ἤνωσεν πληρέστερον ἐαυτὸν ἐν πνεύματι μετὰ τὴν χώραν τὴν ὁποῖαν ἐξέλεξεν ὡς πατρίδα».

Ὁ Οὐγγος Φώσκολος.

Ὁ μέγας οὐτός ποιητὴς τῆς Ἰταλίας, Ζακύν-

θιος τὴν γενετὴν καὶ τοῦ ὁποῖου ἡ μήτηρ ἦτο Ἑλληνίς, ὑπῆρξε ταυτοχρόνως καὶ μέγας ἀπόστολος τῆς ἐλευθερίας. Ὑπογραμμὸς τοῦ βίου του ὑπῆρξεν ἡ ἀρετὴ καὶ ἠγωνίσθη διὰ τοῦ καλῆμου καὶ τῶν ὀπλων ὑπὲρ τῶν ὑψηλῶν ἀρχῶν τῆς ὁποίας ἐπρόσβευεν, λαβὼν μέρος εἰς τοὺς ἀγῶνας ὑπὲρ τῆς ἐλευθερώσεως τῆς Ἰταλίας. Ἡ καρδιά του ἐπαλλεν ἐξ ἴσου διὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ ἂν ἐξῆ ὀλίγον βραδύτερον, κατὰ τοὺς ἀγῶνας τῆς ἀνεξαρτησίας, εἶναι ἀναντίρρητον ὅτι ἤθελεν ἀγωνισθῆ ἐξ ἴσου ὑπὲρ τῆς ἐτέρας του πατρίδος, τὴν Ἑλλάδα. Ὅπως ὅλοι οἱ μεγάλοι ἄνδρες καὶ ὁ Φώσκολος ἦτο ὀλοκληρωτικῶς φιλεύθερος, μὴ ἀποκλείων κανένα ἀπὸ τὴν ἀνθρώπων ἀγάπην ἢ ὁποῖα ὑπῆρξεν ὁ προορισμὸς τοῦ βίου του. Εἰς τὴν Ζάκυνθον τότε οἱ εβραῖοι ἦσαν κλεισμένοι εἰς ὀρισμένην συνοικίαν ὥσει μὴ ἀνήκοντες εἰς τὸ ἀνθρώπινον γένος! Ὁ Φώσκολος ἐπιαστῆς μόλις συνεικινήθη ἀπὸ τὴν βάρβαρον ἐκείνην συμπεριφορὰν, ἡ ὁποία ὀφείλετο εἰς τὴν Βενετικὴν Πολιτείαν καὶ ἐφαντάσθη ὁ τόσον μικροσκοπικὸς νὰ διορθώσῃ τὴν ἀδικίαν.

Ἄλλ' ἄς ἀφήσωμεν καλλίτερα τὸν λόγον εἰς τὸν κ. Μ. Σιγοῦρον, ὁ ὁποῖος εἰς τὴν ὠραίαν καὶ ἐνθουσιώδη βιογραφίαν τοῦ Φωσκόλου διηγεῖται ὡς ἐξῆς τὸ ἐπεισόδιον :

«Ἡ παιδικὴ ζωὴ τοῦ Φωσκόλου ἐπέρασεν ἐν Ζακύνθῳ μετὰ ταραχὰς καὶ ἀταξίας. Ἦτο ἕνα ἀνυπότακτον καὶ ὀρμητικὸν παιδί, καθὼς μαρτυρεῖ καὶ τὸ ἀκόλουθον γεγονός.

Ἐν Ζακύνθῳ οἱ Ἰουδαῖοι κατοικοῦν εἰς ἐχωριστὴν συνοικίαν καλουμένην Γέτιτο. Ἡ συνοικία αὕτη ἀποτελεῖται ἐκ δύο διαστην, οὐμένων δρόμων, αἱ ἄραι τῶν ὁποίων ἐτειχίσθησαν ἐπὶ Βενετοκρατίας, ἐπὶ τῶν πυλῶν δὲ εἶχε τεθῆ ἡ ἐπιγραφὴ :

«In cruce quia crucifixerunt».

Τὴν ἐπιγραφὴν μετὰ τὸ βενετικὸν στέμμα ἀφῆρεσαν οἱ δημοκρατικοὶ Γάλλοι καταλαβόντες τὴν νῆσον, καὶ τὰ τευχίσματα κατεροίφθησαν ὀλίγα ἔτη πρὸ τῆς ἐνώσεως τῆς Ἑπιανήσου μετὰ τῆς Ἑλλάδος.

Κατὰ τὰς ἀγίας ἡμέρας τοῦ Πάσχα δὲν ἐπετρέπετο εἰς τοὺς Ἰουδαίους νὰ ἐξέχωρονται ἐκ τῆς συνοικίας των, τὰ δὲ χαμίνια καὶ οἱ θρησκευτικὸι ἐλιθοβόλου τὴν εβραϊκὴν συνοικίαν.

Ὁ Φώσκολος τότε εἶχε πλήρη τὴν παιδικὴν του φαντασίαν ἀπὸ ἰδέας φιλελευθέρους, καὶ ἐνόμισεν ὡς ἄδικα καὶ ἀπάνθρωπα τὰ τευχίσματα καὶ τὸν περιορισμὸν τῶν Ἰουδαίων εἰς τὸ Γέτιτο Καὶ μίαν ἡμέραν, τὴν 10 Μαΐου 1785, συνάξει ἀρχετὰ παιδιά τῆς συνοικίας του καὶ τὰ παραπέθει νὰ μεταβῶσιν ὅλα μαζὶ εἰς τὸ Γέτιτο πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῶν Ἑβραίων. Ὁπλίσθησαν τότε μετὰ διάφορα ἐργαλεῖα, ἐτέθη ἐπὶ κεφαλῆς ὁ Φώσκολος, νεαρότερος ὄλων, καὶ ἐβάδιον πρὸς

τὴν πλατείαν Ἀναλήψεως, ὅπου εἶναι ἡ ἀρχὴ τῆς εβραϊκῆς συνοικίας. Πρῶτος ὁ Φώσκολος ἐνθαρρύνων τοὺς ἄλλους ἀνερχομένη ἐπάνω εἰς τὴν πύλιν τῆς εἰσόδου, καὶ μετὰ σιδηροῦν πέλεκυν ἄρχισε νὰ καταροίπτῃ τοὺς λίθους. Οἱ διαβάται ἐστάθησαν νὰ ἴδουν· συνέρρευσε τὸ πλῆθος. Οἱ εβραῖοι, μὴ γνωρίζοντες τί συμβαίνει καὶ βλέποντες τὴν συρροὴν τοῦ κόσμου, ἐφοβήθησαν μὴ τοὺς κακομεταχειριστοῦν καὶ ἐφώναξαν ζητοῦντες βοήθειαν. Τότε τὰ ἄλλα παιδιά ἐτράπησαν εἰς φυγὴν, τὸ πλῆθος διελύθη, καὶ μόνον ὁ μικρὸς Φώσκολος μετὰ τὸ σιδηροῦν ἐργαλεῖον εἰς τὰ χέρια ἐξηκολούθει νὰ κρεμνίζῃ λίθους ἀπὸ τὴν πύλιν. Συνελήφθη τότε καὶ ὠδηγήθη εἰς τὸ κρατητήριον. Ἀνεκρίθη καὶ ἀπήνησε :

— Δὲν εἶναι δίκαιον νὰ εἶναι περιορισμένοι οἱ Ἑβραῖοι. Εἶναι ἄνθρωποι καὶ πρέπει νὰ εἶναι ἐλεύθεροι!».

Τότε ἡ θεία τοῦ Φωσκόλου, ἡ Ἰωάννα Σπαθῆ Μιχαλίτη, ἔτρεξεν εἰς τὸν Προβλεπτήν τῆς νῆσου καὶ δι' ἀναφορᾶς τὸν παρεκάλεσε νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν του τὴν μικρὰν ἡλικίαν τοῦ παιδιοῦ καὶ τὴν ἀτυχὴ οἰκογένειάν του καὶ οὕτω νὰ διατάξῃ τὴν ἀπόλυσίν του, ἥτις ἐγένετο μετὰ περιορισμὸν εικοσιτεσσάρων ὡρῶν.

ΙΣΡΑΗΛΙΤΙΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΣ ΤΡΙΚΚΑΛΩΝ

Ἡ κοινότης Τρικκάλων ἀποτελεῖται ἐξ 110 περίπου οἰκογενειῶν ἧτοι 559 ἀτόμων, ἐξ ὧν 265 ἄρρενα καὶ 294 θήλια (Ἀπογραφή 1907)

Δὲν εἶναι ἀκριβῶς γνωστὴ ἡ ἐποχὴ τῆς ἐγκαταστάσεως τῶν Ἰσραηλιτῶν ἐν Τρικκάλαις, διότι δὲν ἠδυνήθημεν νὰ εὕρομεν ἐγγράφα σημειοῦντα γεγονὸς τι σπουδαῖον τῆς κοινότητος. Ἐξ ἐπιτυμβίου λίθων τοῦ εβραϊκοῦ νεκροταφείου καὶ ἐξ ἄλλων χρονολογικῶν ἀποδείξεων ἐξάγεται ὅτι οἱ εβραῖοι ἔχουν ἐγκατασταθῆ ἐν Τρικκάλαις ἀπὸ 3 ἢ 4 αἰῶνων.

Οἱ πρῶτοι ἐγκατασταθέντες Ἰσραηλιταὶ ἐν Τρικκάλαις ἦσαν Ἰσπανικῆς καταγωγῆς, ἀκολούθως δὲ ἐγκατεστάθησαν κατὰ καιροὺς πολλαὶ οἰκογένειαι ἐξ Ἰωαννίνων. Ἀλλὰ καὶ ἐκ Λαρίσης προσήλθον οἰκογένειαι (οἰκογ. Μπέγα) ἐκ Πατρῶν (ἢ οἰκογ. Φελοῦς) ἐκ Ναυπάκτου (ἢ οἰκογένεια Ρούσου) ἐκ Λεβαδείας (οἰκογ. Σαλῆς) καὶ ἐκ Τριπόλεως (οἰκογ. Ταρaboυλοῦς).

(*) Σ. Ι. Ε. Ἐκ τῆς ἀναφορᾶς τῆς Μιχαλίτη ὁ Φώσκολος προορῶντι εἰπὼν αὐτολεξεῖ τὰ ἐξῆς : Voglio liberare li Ebrei che inumanamente avete chiusi. Sono uomini e devono essere liberi.

Ὡς γλῶσσαν μητρικὴν μεταχειρίζονται τὴν Ἰσπανικὴν.

Ἡ κοινότης ἔχει δύο συναγωγὰς, αἰτίνες εἶχον ἀποτεφρωθῆ κατά τὴν ἐν ἔτει 1849 ἐκραγεῖσαν μεγάλην ἐν Τρικκάλοις πυρκαϊάν, φηκοδομήθησαν δὲ ἐπὶ τῶν ἰδίων μερῶν. Εἰς τὰς συναγωγὰς ταύτας ὑπάρχουν πλεῖστα «σαδαγιῶθ» ἐν τῶν ὁποίων δωρηθὲν εἰς τὴν συναγωγὴν ὑπὸ Ἰωσήφ Ραμὰ φέρει χρονολογίαν 5469 ἡτοι πρὸ 207 ἐτῶν.

Ἡ κοινότης κέκτηται σχολεῖον ἰδιόκτητον, τὸ ὁποῖον ἐστοίχισε 10,000 δραχ., ἐκ τῶν ὁποίων 2000 προσεφέρθησαν ὑπὸ τοῦ Δήμου Τρικκάλων, 2000 ὑπὸ τοῦ διαλυθέντος συλλόγου «Ἐξρά Μπεταρόθ», αἱ δὲ λοιπαὶ κατεβλήθησαν ὑπὸ τῶν μελῶν τῆς κοινότητος δι' ἐράων.

Τὸ σχολεῖον περιέχει περὶ τοὺς 70 μαθητὰς, συντηρεῖται δὲ ὑπὸ τοῦ Δημοσίου, τὸ ὁποῖον πληροῖν διδάσκαλον τῆς τε ἑβραϊκῆς καὶ τῆς ἑλληνικῆς. Οἱ περισσότεροι καθηγηταὶ φοιτοῦν καὶ εἰς τὰ Ἑλληνικὰ σχολεῖα.

Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν ἑβραϊκὴν ἐκπαίδευσιν γίνεται σκέψις καὶ καταβάλλεται ἐνέργεια ὅπως σταλῆ εἰς Παλαιστίνην νέος Τρικκαλινὸς ἵνα σπουδάσῃ ὡς διδάσκαλος τῆς Ἑβραϊκῆς.

Τὸ γενικὸν ἐτήσιον εἰσόδημα τῆς Κοινότητος ἀνέρχεται εἰς 3000 δραχ. περ' ἑτοῦ, ἐκ τῶν ὁποίων 1200 δραχ. παρέχονται ὡς ἐπιχορηγίαις τοῦ Δημοσίου καὶ 250 δραχ. ὑπὸ τοῦ Δήμου δι' ἀγορὰν βιβλίων διὰ τοὺς ἀπόρους μαθητὰς, ἐπισκευὴν καὶ θέρμανσιν τῆς σχολῆς κ.τ.λ.

Ὁ δῆμος παρέχει προσέτι εἰς τὴν κοινότητα 200 δραχ. ἐτησίως προοριζομένη διὰ τὰς ἀπόρους οἰκογενεῖας κατὰ τὸ Πάσχα.

Ἔχει δὲ ἡ κοινότης καὶ 400 δραχ. ἐτήσιον εἰσόδημα ἐκ κτηματικῆς περιουσίας συνισταμένης εἰς ἓν λουτρὸν καὶ μίαν οἰκίαν.

Τὸ ἑβραϊκὸν νεκροταφεῖον ἦτο μέχρι πρό τινος ἀκόμη ἀπερίφρακτον, περιεφράχθη δὲ ἐσχάτω δαπάναις τοῦ ἀειμνήστου Μεγῆρ Σολομῶν.

Τὰ μέλη τῆς κοινότητος ἐπιδίδονται κυρίως εἰς τὸ ἐμπόριον.

ὑπάρχουν καὶ δύο τραπεζικὰ γραφεῖα ἀνήκοντα εἰς Ἑβραίους, τὰ ὁποῖα ἐξυπηρέτησαν ἀρκούντως τὴν περιφέρειαν Τρικκάλων, ἰδ' αὖ πρὸ τοῦ ἰδρυθῆ ἡ Ἑθνικῆ Τράπεζα. Εἶναι δὲ καὶ 2 μεγάλα ἐμπορικὰ καταστήματα ὑφασμάτων καὶ ψιλικῶν (τῶν Σαλβατόρ καὶ Τζῶν Λεβῆ καὶ τῶν Δαβὶδ καὶ Ἰσὰκ Λεβῆ) τὰ ὁποῖα κάμινον τὸ 1)4 τῆς ὅλης ἐμπορικῆς ἐργασίας Τρικκάλων. Ὑπάρχουν προσέτι πολλοὶ μεταξουργοὶ, καὶ νηματουργοὶ καὶ ὑποδηματοποιοί, 3 πιλοποιοί, 2 φανοποιοί καὶ μέγας ἀριθμὸς ραπτριῶν, αἰτίνες συντηροῦσιν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὰς οἰκογενεῖας τῶν καὶ ἐτοιμάζουν διὰ τῆς ἐργασίας τὴν προικὰ τῶν.

Ἰδιαίτερον χαρακτηριστικὸν τῆς ἀλληλεγγύης τῶν Ἰσραηλιτῶν ραπτριῶν εἶναι ὁσείας καμμία ἐξ αὐτῶν λιάν ἄπορος πρόκειται νὰ ἐτοιμάσῃ τὴν προῖκα, αἱ ἄλλαι συντρέχουν ταύτην βοηθοῦσαι εἰς τὴν ραφὴν τῆς προικῆς. Ἐκ Τρικκάλων σπουδάζουν καὶ δύο νέοι τὴν νομικὴν.

Ἡ φυματίωσις εὐτυχῶς δὲν κάμνει θύματα μεταξὺ τῶν ἑβραίων.

Οἱ Ἰσραηλιταὶ Τρικκάλων ἅπαντες φυλάττουσι τὴν Σαββατικὴν ἀργίαν, ἀναγκαζόμενοι λόγῳ τῆς ἐφαρμοσμένης Κυριακῆς ἀργίας νὰ ἀναπαύονται δύο ἡμέρας τὴν ἑβδομάδα.

Ἐν Τρικκάλοις λειτουργεῖ καὶ φιλανθρωπικὸς σύλλογος «Βικουρ Χολιμ» ὅστις παρέχει εἰς τοὺς ἀπόρους ἀσθενεῖς φάρμακα, ἐπίσης καὶ σύλλογος «Χεβρά» ὁ ὁποῖος ἐπιμελεῖται τῶν κηδεῶν καὶ τῆς ταφῆς τῶν νεκρῶν.

Κατὰ τοὺς τελευταίους πολέμους τοῦ 1912-1913 μετέσχον περὶ τοὺς 30 Ἰσραηλιταὶ Τρικκαλινοί. Ἐξ ὧν δύο οἱ Λέων Ρεκανάτης καὶ Μεγῆρ Γκανῆς ἐφονεύθησαν ὁ μὲν πρῶτος εἰς τὸ Σόροβιτς ὁ δὲ δεῦτερος εἰς τὴν μάχην τοῦ Κιλκίς. Εὐρίσκονται δὲ ὑπὸ τὰ ὄπλα κατὰ τὴν σημερινὴν ἐπιστροφάουσι 40 Ἰσραηλιταί.

Κ.

Ο ΙΑΤΡΟΣ Μ. ΚΟΦΦΙΝΑΣ

Περὶ τῆς πολλαπλοῦς του δράσεως τῆς κοινωνικῆς ἐν γένει καὶ τῆς Ἰσραηλιτικῆς, ἐγράψαμεν ἤδη. Κατὰ τὴν βραχεῖαν περίοδον τῆς διαλυθείτης Βουλῆς, ὁ ἡμέτερος φίλος ἐκτὸς τῆς ὑπὸ μελέτην δράσεώς του ὑπὸ ἐν γένει ἐποψιν (ἐξυγιάνσεως ἐλωδῶν μερῶν καὶ νεωτέρων διδασκῶν) συνετέλεσε νὰ γίνῃ ἐναρξίς ἐργασίας πρὸς συγκέντρωσιν τῶν ἀνὰ τῶν ἑλληνικῶν χωρῶν διεσπαρμένων ἑβραϊκῶν ἐπιγραφῶν εἰς ἰδιαίτερον αἶθουσαν τοῦ ἀρχαιολογικοῦ Μουσείου. Ἡ κατωτέρω ἐγκύκλιος πρὸς τοὺς προέδρους τῶν Ἰσραηλιτικῶν Κοινοτήτων τῆς Ἑλλάδος εἶναι νέον δείγμα τῆς μερίμνης του ὡς Ἰσραηλίτου. Εἰς τὴν ἐγκύκλιόν του ταύτην ἐδόθησαν ἤδη ἀπαντήσεις, καὶ δὲν ἀμφιβάλλομεν ὅτι ἀναλαμβάνων πάλιν τὸ βουλευτικὸν ἀξίωμα, ὁ Δρ. Κοφφίνας θὰ συνεχίσῃ τὸ ἔργον του.

Ἐν Βόλῳ τῇ 30 Ἰουνίου 1913...Ταμιοῦς 5675.

Ἀξιότιμε κ. Πρόεδρε.

Λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ πληροφορηθῶ Ὑμᾶς ὅπως εὐαρεστούμενος μοὶ ἀποστείλητε ὅσον τά-

χιστα τὰς δεούσας πληροφορίας, ὅσον ἀφορᾷ τὰς διαφόρους ἀνάγκας τῆς ὑπὸ τὴν διοίκησιν Ὑμῶν Ἰσραηλιτικῆς Κοινότητος καὶ ἰδίᾳ τὰς ἀφορώσας τόσον τὴν ἐκπαίδευσιν ὅσον καὶ τὴν ἀπὸ πρακτικῆς ἀπόψεως μόρφωσιν τῆς Ἰσραηλιτικῆς νεολαίας, πρὸς δὲ τὸν ἀριθμὸν τῶν μελῶν τῆς Κοινότητος κατ' ἐπάγγελμα (ἀντίγραφον τελευταίας ἀπογραφῆς) λεπτομερῶς, τῶν μαθητῶν, ὡς καὶ τὰ εἰσοδήματα αὐτῆς κλπ., καθότι προτίθεμαι διὰ τῆς συλλογῆς τῶν πληροφοριῶν τούτων παρ' ὅλων τῶν ἐν Ἑλλάδι Ἰσραηλιτικῶν Κοινοτήτων καὶ τῆς ἀκριβοῦς ὑπ' ἐμοῦ ἀντιλήψεως τῶν ἀναγκῶν αὐτῶν, νὰ εισηγηθῶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ Κοινοβουλίᾳ, οὗ ἔχω τὴν τιμὴν νὰ ἦμαι ἤδη μέλος, ὡς βουλευτῆς τοῦ Νομοῦ Θεσσαλονίκης, τὴν βελτίωσιν τῆς καταστάσεως ἐν γένει τῶν ἄνω Κοινοτήτων, ἐφ' ὅσον εἶναι τοῦτο δυνατόν, ὡς καὶ τὴν διόρθωσιν τῶν κακῶς κειμένων τῶν ἀφορῶντων αὐτῶν.

Ἐπίσης παρακαλῶ Ὑμᾶς ὅπως πρὸς τὸν ἀνώτερον σκοπὸν μοὶ ἀποστείλητε εἰ δυνατόν καὶ στατιστικὴν τῆς τελευταίας τοῦλάχιστον δεκαετίας τῶν γεννήσεων ἀποβιώσεων καὶ γάμων ὡς καὶ τῶν τυχόν μεταναστευσάντων ἐκ τῶν μελῶν τῆς Ὑμετέρας Κοινότητος μετὰ τῶν αἰτιῶν αὐτῶν.

Ὡσαύτως μὲ πληροφορεῖτε παρακαλῶ ἐὰν ἐξεδόθησαν αἱ συντάξεις τῶν χιρῶν καὶ ὀφθαλμῶν, τῶν κατὰ τοὺς δύο πολέμους (1912 καὶ 1913) φονευθέντων στρατιωτῶν ἐκ τῆς ὑμετέρας Κοινότητος, ὡς καὶ τῶν τυχόν τραυματιῶν ἀναπήρων, καὶ διὰ πόσους καὶ ποίους ἐξ αὐτῶν δὲν ἐξεδόθησαν ἐτι αὐταί.

Δέξασθε παρακαλῶ τὴν διαβεβαίωσιν τῆς ἐξαιρέτου πρὸς Ὑμᾶς ὑπολήψεως.

Δρ. Μ. Κοφφίνας

Βουλευτῆς.

ΕΚ ΤΟΥ ΕΒΡΑΙ·ΚΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

Ἡ Α. Ἐξοχ. Λουδοβίκος Μορτάρας γερουσιαστῆς τοῦ Βασιλείου τέως γενικός Εἰσαγγελεὺς διωρίσθη Πρῶτος Πρόεδρος τοῦ Ἀρείου Πάγου τῆς Ρώμης

Σ. Ι. Ε. Ὁ δεῦτερος οὗτος ἑβραῖος ὁ ἀνυψωθείς εἰς βραχὺ διάστημα χρόνου εἰς τὴν πρώτην βηθίδαν τοῦ δικαστικοῦ κλάδου μιᾶς μεγάλης χώρας, ἡ ὁποία περιλαμβάνει τόσους νομομαθεῖς (ὁ ἄλλος ἑβραῖος εἶναι ὁ λόρδ Ρήδινγκ πρῶτος λόρδος τῆς Δικαιοσύνης ἐν Ἀγγλίᾳ) εἶναι ὁ ἐνδοξος καθηγητῆς τῆς πολιτικῆς δικονομίας. Εἶναι υἱὸς τοῦ μεταστάντος με-

γάλου συγγραφέως καὶ ἀρχιραββίνου Μάντουκς Μάρκου Μορτάρας.

Μιχαήλ Μπρεάλ.

Καθὼς οἱ πλεῖστοι τῶν μεγάλων ἑλληνιστῶν καὶ ὁ Μιχαήλ Μπρεάλ ἦτο ἑβραῖος. Ἦτο δὲ καὶ ἐνθερμὸς φιλέλληνας, γράψας ὑπὲρ τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἐμπνευσμένον ἄρθρον ἐν ὠρκεῖ δυστυχίᾳ τὸ 1897. Ὁ Μπρεάλ εἶναι ὁ ἀγωνοθέτης τοῦ Μορθωαίου δρόμου Ἡ συμβολὴ τοῦ μεταστάντος ἀκαδημικοῦ εἰς τὰ ἑλληνικὰ καὶ ἐν γένει γράμματα, ὑπῆρξεν μεγίστη.

Ὁ λόρδ Ρήδινγκ.

Ὁ μνημονευθεὶς ἀνωτέρω ὡς πρῶτος λόρδος τῆς δικαιοσύνης, εἶναι αὐτὸς οὗτος ὁ μεταβὰς εἰς Νέκν Ὑόρην καὶ καπορθώτης τὸ δάνειον τῶν Συμμάχων τῶν δύο ἡμῶν διτεκτομμυρίων. Διότι ὁ νῦν πρῶτος Δικαστῆς τοῦ Ἡνωμένου Βασιλείου, ὑπῆρξεν ὡς γνωστὸν ὁ πρῶτος δικηγόρος τῆς Ἀγγλίας καὶ μέγας οἰκονομολόγος. Πρὸ τοῦ γίνῃ λόρδος ἦτο γνωστὸς ὑπὸ τὸ ὄνομα Σέρ Ρούφους Ἰσαάκ.

Ὁ βουλευτῆς Μποκανόβσκυ

Ὁ βουλευτῆς Μποκανόβσκυ ὁ ἐλθὼν εἰς Ἀθήνας συγχρόνως μὲ τὸν Δεῦν Κοστῆν εἶναι ἑβραῖος ρωσικῆς καταγωγῆς. Μετέβηεν εἰς τὸ μέτωπον ὡς ἐφεδρὸς ἀξιωματικός. Πρὸ τίνος εἶχε ἀναγραφῆ εἰς τὴν ἡμεροσημία διάταξιν τῆς 42 μεραρχίας ὡς ἐξῆς.

ἌΜποκανόβσκυ ἐφεδρὸς ὑπολοχαγὸς εἰς τὸ ἐπιτελεῖον τοῦ 32ου στρατιωτικοῦ σώματος, προσηλασμένος εἰς τὸ Ἐπιτελεῖον τῆς 42ας πεζικῆς μεραρχίας. Ἐδῶκε δείγματα ἐξόχων στρατιωτικῶν ἀρετῶν, καὶ ὡς ἀξιωματικός λόχου καὶ ὡς ἀξιωματικός ἐπιτελείου. Προσέφερε ἀξιοσημειώτους ὑπηρεσίας ἐν τῇ τελευταίᾳ ιδιότητί του διὰ τὸν ζῆλον καὶ προσωπικὸν μέρος τὸ ὁποῖον ἔλαβεν εἰς τὴν καταστυχῶν πολεμικῶν ὕλικῶν χροακωμάτων.

Ὁ Λεοπόλδος ντὲ Ρότσιλδ.

Ὁ ἀρχηγὸς τοῦ ἐν Ἀγγλίᾳ ἑβραϊκοῦ Λεοπόλδος ντὲ Ρότσιλδ συνελήρωσε ὁ 70ον ἔτος. Τῇ πρωτῶ ὕλῃ τῶν «Ἰουδαϊκῶν Χρονικῶν» οἱ θαυμασταὶ τοῦ ἀνδρὸς θὰ ἐστιάσουν τὸ εὐχάριστον γεγονός πτέλλοντες αὐτῷ ὅτι θέλει ἕκαστος, καὶ τὸ ἐλάχιστον ποσόν, ὑπὲρ τῶν ἑβραίων θυμάτων τοῦ πολέμου. Τὴν συνεισφορὰν ἠνοίξεν αὐτῇ ἡ Βασιλίσα Ἀλεξάνδρα στείλασα εἰς τὰ Ἰουδαϊκὰ χρονικά» εἰκοσιπέντε ἀγγλικὰς λίρας.

Ἦδη μακθάνομεν ὅτι ὁ κατάλογος τῶν «Ἰουδαϊκῶν Χρονικῶν» ἔκλεισε μὲ λίρας ἀγ-

γλικός περί τὰς 2.200, αἱ ὁποῖαι ἐστάλησαν εἰς τὸν Ρότσιλδ.

Ὁ Κάιζερ διὰ τὸν Ἑβραϊκόν.

Ὁ μεσαστὴς μέγας ἑβραῖος Πάβλος Ἑβραϊκὸς ἦτο μόνον ἑκτακτὸς καθηγητὴς, διότι ὡς ἑβραῖος δὲν ἠδύνατο νὰ γίνῃ τακτικὸς καθηγητὴς πνευματικίου ἐν Γερμανίᾳ!!! Ὁ Κάιζερ ὡσεὶ διαμαρτυρούμενος διὰ τὰς μεσαιωνικὰς ἀντιλήψεις τῶν γερμανικῶν Πανεπιστημίων εἶχε διορίσει τὸν Ἑβραϊκὸν μυστικοσυμβουλον. Μετὰ δὲ τὸν θάνατον ἐτηλεγράφησεν ὡς ἐξῆς εἰς τὴν χήραν τοῦ ἐνδόξου καθηγητοῦ:

Δεχθῆτε τὴν ἔκφρασιν τῶν θερμότερων συλλυπητηρίων μου διὰ τὴν σκληρὰν ἀπώλειαν τὴν ὁποίαν ὑπέστητε μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἑμετέρου συζύγου. Κλαίω μὲ ὄλον τὸν πολιτισμικὸν κόσμον τὸν θάνατον τοῦ ἐξόχως ἀνταξίου τούτου ἀποστόλου τῆς ἱατρικῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς πασχούσης ἀνθρωπότητος, εἰς τὸν ὅποιον τὸ ἐν τῇ ζωῇ ἔργον ἐξησφάλισεν πρὸς τοὺς συγχρόνους καὶ τοὺς μεταγενεστέροις ἀφθιτον δόξαν καὶ εὐγνωμοσύνην.

Γουλιέλμος Β. Α.

ΕΒΡΑΪΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Η ΚΟΙΝΟΤΗΣ ΛΑΘΝΩΝ.— Ἀπὸ τὸ Πάσσα ἡ Ἰσραηλιτικὴ Κοινότης Ἀθηνῶν δὲν λειτουργεῖ κανονικῶς, εἰμὴ ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ σχολείου, τοῦ Κασέ, τῆς Συναγωγῆς, ἐν γένει εἰς ὅτι ἀποβλέπει εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Ραββινεύοντος, ὁ ὁποῖος ἐν τῷ κύλῳ τῶν καθηκόντων του προσπαθεῖ, τῇ ὁμολογίᾳ πάντων, νὰ ἀνταποκρίνεται ἰεὺς τῶν ἐνότων εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς Κοινότητος. Ἡ λοιπὴ λειτουργία εἶναι εἰς ἀνώμαλον κατάστασιν, λόγῳ τῆς διχονοίας ἢ ὁποῖα προέκυψεν μετὰ τὰς τελευταίας ἀρχαιρεσίας. Ἐκτοτε ἡ Κοινότης ἐδιγάρθη εἰς δύο. Δὲν θέλομεν ἀποφανθῆ ἡμερὸν ὡς ἀπὸ τριποδός, περὶ τῶν εὐθυνομένων διὰ τὴν τοιαύτην κατάστασιν, ἢ ὁποῖα εἶναι ἐπιζημία εἰς τὴν Κοινότητα καθόλου καὶ ἰδίᾳ εἰς τοὺς πτωχοὺς, οἱ ὁποῖοι στεροῦνται βοήθειας. Ἀλλὰ καὶ τὰ ἄλλα ζητήματα τὰ Κοινωνικὰ ἔχουν ἀνάγκην προαγωγῆς, καὶ τοιαύτην προαγωγήν, εὐθὺς ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς ἐπεριμέναμεν πάντες οἱ μετ' ἐνθουσιασμοῦ ἢ ἀδιαφορίας διὰ τὰ πρόσωπα ἀποβλέψαντες εἰς τὴν ἀλλαγὴν τῆς Διοικήσεως, ἐπίσαντες ὅτι ἡ ἀμίλλα θὰ συνετέλη εἰς νέας ἀφελίμους προτοβουλίας.

Δὲν μᾶς εἶναι ἐπιτετραμιένον ἀκόμη νὰ ἐξετά-

σομεν ἀτεπαγγέλτως τὰ αἷτια τῆς τοιαύτης καταστάσεως. Ἀλλ' ἡμεῖς καὶ τὸ πλεῖστον τῶν μελῶν τῆς Κοινότητος ἀποβλέποντες εἰς τὰ ἀποτελέσματα, εἰς τὴν στάσιμον κατάστασιν, εἰς τὴν ἀκίνησίαν τῆς Κοινότητος, σήμερον, ὅτε λόγῳ τῶν πολυαριθμῶν προσφυγόντων εἰς τὴν πόλιν μᾶς ὁμοδόξων συνετελεσθῆναι τὸν πόλεμον, ἡ Κοινότης ὄφειλε νὰ ἐπιληφθῆ μέτρων τοιούτων, ἵνα εἰς τὸ μέλλον κάλλιον προαχθῆ καὶ ἐποφεληθῆ τῆς περιστάσεως ἵνα καὶ τὰ τῆς ἱεράς λειτουργίας κάλλιον διοργανωθῶν, καὶ τὰ ἄλλα ζητήματα πρὸς καλλιτέρευσιν καὶ εὐρεσιν νέων πόρων, ἡμεῖς λέγομεν, βλέπομεν τὴν ἀδρανοῦσαν ταύτην κατάστασιν καὶ οἰκτεροῦμεν ταύτην. Καὶ ἐπειδὴ τὸ κατακρίνειν ἢ οἰκτεροῦναι δὲν ἀρκεῖ ἀλλὰ προπαντὸς πρέπει νὰ γίνῃ ἡ ἐπιδιώρθωσις τῶν κακῶς κειμένων, ἡμεῖς οἱ τῆς «Ἰσραηλιτικῆς Ἐπιθεωρήσεως» προτείνομεν νὰ μελετηθῆ ὁ τρόπος δι' ἐκλογῆς τριμελοῦς αἵφνης ἐπιτροπῆς, ἐκλεγομένης ἀπὸ τῆς ὀλομελείας τῶν ἐνταῦθα Ἰσραηλιτῶν, πρὸς τελικὴν ἐπαναφορὰν τῶν Κοινωνικῶν πραγμάτων, ὅχι μόνον εἰς τὴν πρώτην ἡρεμὸν κατάστασιν εἰς ἣν ὄφειλόνται, ὅπως δὴποτε τὰ μέχρι σήμερον ἐπιτευχθέντα ἀλλὰ καὶ πρὸς εἰσῆγγιν ἀκόμη νέων βάσεων σύμφωνα μετὰ τὰς ἀνάγκας τὰς ἑβραϊκὰς τῆς στιγμῆς, καὶ μετὰ τὸν νέον ἑβραϊκὸν πρόγραμμα τῶν ἑβραϊκῶν Κοινοτήτων τῆς Δύσεως.

Εἴμεθα βέβαιοι δὲ ὅτι τὸ πείσμα δὲν θέλει ὑπερισχύσῃ διαρκῶς τῶν συμφερόντων τῆς Κοινότητος, ἀλλὰ πάντες θὰ ἐνοήσουν, ὅτι τὰ προσωπικὰ πάθη πρέπει νὰ ὑποκύβουν εἰς τὸ γενικὸν συμφέρον. Λέγομεν δὲ ἐκ τῶν προτέρων, πρὸς πρόληψιν παρεξηγήσεων, ὅτι ἡ ἐξομάλυνσις δὲν πρέπει νὰ γίνῃ εἰς βάρος τῆς φιλοτιμίας κανενὸς ἀλλ' ὅτι πρέπει νὰ εὐρεθῆ τρόπος δι' ἀμοιβαίων ὑποχωρήσεων, πρὸς στερέωσιν τῆς Κοινότητος ἐπὶ βάσεων συμφιλίωσης καὶ σοβαρᾶς ἐργασίας.

— Διήλθεν ἐξ Ἀθηνῶν μεταβαίνων εἰς Ἀμερικὴν ὁ προσφιλεὶς εἰς τὴν Ἰσρ. Ἐπιθεωρησιν, κ. Νισῆμ Γκανῆ. Τὸν φίλον κ. Γκανῆ, τὸν ὁποῖον περικλοῦσιν τόσαι ἀρεταὶ διασέως καὶ ὑπομονῆς, καὶ ὁ ὁποῖος ἐξήλθεν θριαμβευτικῶς τόσων δοκιμασιῶν πρὸς δόξαν τοῦ ἑβραϊκοῦ ὀνόματος, συνοδεύουσιν αἱ εὐλιχρῆστεραι εἰχαί μᾶς προόδου καὶ προκοπῆς.

* *

Ἀθήναι. Τὰς ἑορτὰς τοῦ Τισσί, ἡ ἐνταῦθα Συναγωγὴ εἶχεν ἀσυνήθη συρροὴν πιστῶν, ἐκ τῶν πολλῶν παρεπιδημούντων λόγῳ τοῦ πολέμου, ἐκ τῆς Μακεδονίας καὶ λοιπῶν μερῶν τῆς Ἀνατολῆς. Ἐλειτούργησε καὶ ὁ παρεπιδημῶν Ἀβραάμ Κὼν ἐκ Παλαιστίνης ὁ ὁποῖος ἔψαλεν διάφορα τεμάχια μετὰ τὴν ὠραίαν καὶ κατασκευαστικὴν μουσικὴν τῆς ἑβραϊογερμανικῆς Συναγωγῆς.

— Ὡς συνήθως ὁ κ. Ἀσέρ Λευῆς διεκρίθη διὰ τὴν γενναιοδωρίαν του, συνεισφέρον ὑπὲρ τὰς δισχιλίους δραχμάς.

— Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ μηνὸς Χεσβάν μετηνάστευσεν εἰς Κύριον ὁ Ἀβραάμ Δανιὲλ Ἀλχανάτης ἐκ Λαρίσσης καταγόμενος, καὶ ἐκ τῶν ἐναρετωτέρων καὶ εὐσεβεστέρων μελῶν τῆς Κοινότητος· διὰ τὸ ἥπιον τοῦ χαρακτῆρος, διὰ πάσας τὰς κοινωνικὰς καὶ οἰκογενειακὰς ἀρετάς, ὁ μεταστὰς ἠγαπάτο ἀνεξαίρετως ἀπὸ ὅλην τὴν Κοινότητα, ἢ ὁποῖα ἔκλαυσε γενικῶς καὶ εὐλιχρῆστῶς τὸν θάνατόν του. Ἡ κηδεῖα εἰς τὴν ὁποίαν παρέστη ὅλη ἡ Κοινότης ὑπῆρξεν ἀληθῶς ἡ ἀδολογία ἔκφρασις τοῦ παγκοινοτικοῦ πένθους· τοῦ ὁποῖου ἐγένοντο διερμηνεῖς ὁ ραββῖνος κ. Χαῆμ Καστέλ Ἰσραηλ, ὁ παρεπιδημῶν Ἀβραάμ Κὼν ἑβραϊστὴς, καὶ ὁ κ. Μωῦσῆς Λευῆς λόγιος ἑβραϊστὴς εἰς ἑλληνικὴν γλῶσσαν.

Τὰ συλλυπητήριά μᾶς εἰς τὴν βαρυπενθοῦσαν οἰκογένειαν καὶ ἰδίᾳ εἰς τοὺς φίλους τῆς «Ἰσρ. Ἐπιθεωρήσεως» ἀδελφοὺς Σαμουὴλ καὶ Ἰωσαφάτ Ἀλχανάτην καὶ εἰς τοὺς γυναικαδέλφους Σαμουὴλ καὶ Δαβὶδ Μισραχῆ ἐκ Λαρίσσης.

— Ἡ Αὐτοῦ Μεγαλειότης ὁ Βασιλεὺς ἐδέχθη εἰς ἀκρόασιν τινὰς τῶν ἑβραίων βουλευτῶν Θεσσαλονίκης. Πρὸς τούτους ἡ Α. Μ. ἐξεφράσθη εὐμενῶς διὰ τοὺς Ἰσραηλίτας τῆς Μακεδονίας, χαρακτηρίσας αὐτοὺς ὡς νομοταγῆς καὶ προοδευτικῶν στοιχείων.

— Ὁ τέως βουλευτὴς Δρ. Μωρίς Κοφίνας ἔδρασε ποικιλοτρόπως διαρκούντων τῶν πέντε μηνῶν διαρκείας τῆς ληξιάσης Βουλῆς. Συντέλεσε ὥστε τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Παιδείας καθὼς καὶ ἡ Ἀρχαιολογικὴ Ἐταιρεία διατάξουν εἰς τοὺς ἐφόρους τὴν ἀποστολὴν ἀντιγράφων τῶν ἀπανταχοῦ τῆς Ἑλλάδος εὐρισκουμένων ἑβραϊκῶν ἐπιγραφῶν καὶ ἐπρόκειτο νὰ εἰσηγηθῆ τῆς ἐπὶ νέων βάσεων διοργανώσεως τῶν ἑβραϊκῶν Σχολείων. Προσέτι δὲ μετὰ τῆς εἰς τὸ παρὸν τεύχος δημοσιευομένης ἐγκύκλιόν του εἰς τὰς ἑβραϊκὰς Κοινότητας ἤρχισε τὴν συγκέντρωσιν πληροφοριῶν περὶ τῆς κοινοτικῆς καταστάσεως καὶ δράσεως τῶν ἑβραϊκῶν Κοινοτήτων.

— Εὐφύμου μνείας ὀφείλει ἡ «Ἰσραηλιτικὴ Ἐπιθεωρήσις» καὶ εἰς τὸν τέως βουλευτὴν κ. Ἀλβέρτον Κουριέλ ὁ ὁποῖος ἔλαβε τὸν λόγον εἰς τὴν Βουλὴν, ὅτε κατὰ τὴν συζήτησιν τοῦ νομοσχεδίου περὶ τῆς ἐπιστροφῆς κτημάτων εἰς Ὀθωμανοὺς, νομίσας ὅτι ὁ βουλευτὴς κ. Μελάς ἔκαμε διάκρισιν μεταξὺ βουλευτῶν Ὀθωμανῶν καὶ χριστιανῶν.

«Διαμαρτύρομαι εἶπεν ὁ κ. Κουριέλ διὰ τὴν διαίρεσιν ταύτην μεταξὺ βουλευτῶν χριστιανῶν καὶ μὴ.

Εἰς ταῦτα ὁ κ. Ράλλης ὑπουργὸς τῆς Δικαιοσύνης ἀπήντησεν.

«Δὲν ἔχετε ἀνάγκην διαμαρτυρίας τὸ Σύνταγμα καθώρισε τὴν ἰσότητά διὰ πάντας ἀδικρίτως (χειροκροτήματα).

Ὁ δὲ κ. Α. Ζαῦμης πρόεδρος τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου ἐπρόσθεσε.

«Κύριοι θὰ ἦτο καλὸν νὰ ἔλειπεν ἡ τοιαύτη συζήτησις. Εἶναι εὐτύχημα ὅτι ἔχομεν μεταξὺ μᾶς Μουσουλμάνους καὶ Ἰσραηλίτας ἀντιπροσώπους τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ (χειροκροτήματα).

Καὶ ὁ Κουριέλ λαβὼν πάλιν τὸν λόγον, εἶπεν «Ζητοῦμαι ἴσα δικαιώματα, καθὼς ἔχομεν ἴσα τὰς ὑποχρεώσεις (χειροκροτήματα).

Τὰ ἀνωτέρω ἀναγράφομεν καὶ πρὸς τιμὴν τοῦ Ἑλληνικοῦ Κοινοβουλίου, διὰ τὴν φιλελεύθερον ἐκδήλωσιν ἧς συμμετέσχεν καὶ εἰς ὑπουργὸς καὶ αὐτὸς ὁ Πρόεδρος τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου. Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸν βουλευτὴν Μελά ἄνδρα γενναίων καὶ φιλελευθέρων ἀρχῶν, ἔκαμε μνείαν περὶ μουσουλμάνων ἐν σχέσει μετὰ τὸ νομοσχεδίον, ἀνευ οὐδεμιᾶς προθέσεως νὰ κάμῃ διακρίσεις.

— Εἰς τὸ γεῦμα πρὸς τιμὴν τοῦ Ὑπουργοῦ καὶ φιλέλληνο κ. Δεγνὸ Κοσσέν. παρεκάθησεν καὶ ὁ ἡμέτερος ὁμόδοξος κ. Ἀβραάμ Κωνσταντίνης ὁ ὁποῖος ἔλαβε καὶ τιμητικὴν θέσιν παρὰ τῷ προεδρεῖν. Ὁ κ. Κωνσταντίνης ἐδράξατο τὴν εὐκαιρίαν ἵνα διερμηνεύσῃ πρὸς τὸν διαπρεπῆ Γάλλον τὰ αἰσθητάματα πάντων τῶν ἐν Ἑλλάδι Ἰσραηλιτῶν, ὑπὲρ τῆς Μεγάλῃς Γαλλίας ἢ ὁποῖα πρώτη καθιέρωσε τὴν ἰσοπολιτείαν, καὶ ἔδωκε τὴν πολιτικὴν ἐλευθερίαν εἰς τὰ τέκνα τοῦ Ἰσραήλ.

* *

Χαλκίς. Κατὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ Ἰμ. Κηπούρ ὁ πρόεδρος τῆς Κοινότητος κ. Ἰσαὰκ Κωὲν ἐκάλεσε τηλεγραφικῶς διὰ τὰς λειτουργίας τῆς ἐκεῖ συναγωγῆς τὸν ἐνταῦθα λόγιον καὶ καλλιφθογγον λειτουργὸν κ. Μωῦσῆ Λευῆ, ὁ ὁποῖος ἔθελεξε κυριολεκτικῶς τὸ ἑβραϊκὸν ποίμνιον. Κατὰ τὸ συνήθως ὁ κ. Λευῆς ἀπήγγειλε τινὰς τῶν προσευχῶν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν.

* *

Ζάκυνθος. Μετὰ λύπης ἐμάθομεν τὸν θάνατον τῆς κυρίας Γλυκερίας Γανῆ προσφιλοῦς συζύγου τοῦ προέδρου τῆς Κοινότητος Ζακύνθου καὶ ἡμετέρου φίλου κ. Ἡσαίου Γανῆ. Τὸν ἀγαπητὸν Πρόεδρον καὶ τέκνα αὐτοῦ συλλυπούμεθα ἐγκαρδίως.

* *

Θεσσαλονίκη. Κατὰ τὴν ἐν Θεσσαλονικίᾳ διήμερον τοῦ Διαδόχου ὁ Σοφολογιώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἰακώβ Μετῆ ἐγένετο δεκτὸς παρὰ τῆς Α. Β. Γ. Ὁ Βασιλικὸς Πρίγκηψ

ήλουσε μετ' ἐνδιαφέροντος ὅσα ἡ Α. Σ. τοῦ ἀνέπτυξε περὶ τῆς ὑπὸ μελέτην διοργανώσεως τῆς Ἰσραηλιτικῆς Κοινότητος.

— Διὰ τὴν Φλαινέλλαν τοῦ στρατιώτου συνεισέφεραν ἐνθουσιωδῶς οἱ Θεσσαλονικεῖς Ἰσραηλίται· Αἱ Α. Α. Β. Β. Υ. Υ. ὁ πρίγκηψ Ἀνδρέας καὶ ἡ πριγκίπισσα Ἀλίκη ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς ὁποίας εἶναι τὸ φιλόνητρον καὶ πατριωτικὸν ἔργον εὐχαρίστησαν τοὺς ὁμοδόξους μας διὰ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου.

Χανία. Κατὰ τὰς ἀρχαιεσιμίας τοῦ Σιωνικοῦ Συλλόγου ἐξελέγησαν: Ἐπίτιμος πρόεδρος Ἀβραὰμ Ἐβλαγῶν ἀρχιεπίσκοπος Κρήτης, Πρόεδρος Ραοῦλ Βεντούρας Γραμματεὺς Ἀβραὰμ Σερένος, Τμηματάρχης Ἀλβέρτος Μινέριος, Σύμβουλοι Ἰωάννης Λέων Ματαθίας Σεζάνας, Ἀβραὰμ Ἰσραήλ, Λέων Ἐβλαγῶν.

Σ. Ι. Ε. Τὰ συγχρητῆρα ἡμῶν καὶ εὐχρηστίρια διὰ τὴν ὑποστήριξιν τὴν ὁποῖαν ἔχουσι τῆ συστάσει τοῦ ὁ Συλλόγου ἐπροθυμοποιήθη νὰ συνεισφέρῃ εἰς τὴν «Ἰσραηλιτικὴν Ἐπιθεώρησιν» ἐγγραφόμενος συνδρομητής.

Λαρίσσαι. Μᾶς γράφουν: Οἱ Σιωνισταὶ Λαρίσσης εἶχον τὴν εὐχαρίστησιν κατὰ τὰς τελευταίας ἡμέρας τοῦ Νοεμβρίου νὰ ἴδωμεν μεταξὺ ἡμῶν δι' ὀλίγας ἡμέρας κατόπιν ἀπουσίας τριῶν ἐτῶν, τὸν ἀγαπητὸν φίλον καὶ ἰδρυτὴν τοῦ Σιωνιστικοῦ Συλλόγου κ. Χάιμ Α. Ἀλχανάτην.

Ἐποφελθέντες τῆς εὐκαιρίας αὐτῆς καὶ κατόπιν ἀδείας τοῦ προέδρου τῆς Κοινότητος κ. Α. Μ. Κοέν, συνήλθον τῆ Κυριακῆν 29 Νοεμβρίου ἐν τῇ συναγωγῇ εἰς σύσκεψιν πρὸς ἀναδιοργάνωσιν τοῦ Σιωνιστικοῦ Συλλόγου ὅστις ὡς ἐκ τῆς ἐπιτροπείας καὶ τῆς ἀπουσίας τῶν περισσοτέρων μελῶν—εὐρίσκειτο σχεδὸν ἐν ἀποσυνθέσει.

Πρὸς τοὺς συνελθόντας ὠμίλησε πρῶτον ὁ κ. Χάιμ Ἀλχανάτης συστήσας ὁμόνοιαν καὶ διηνεκῆ Σιων. ἐργασίαν κατὰ τὰς παρούσας καισμίους στιγμὰς, τὰς ὁποίας διέρχεται ὁ Ἑβραϊσμός. Συνέστητε δὲ ἰδιαίτερος νὰ δοθῇ ὑπὸ τοῦ Συλλόγου—ὁ ὁποῖος συμπληροῦ δεκαετίαν ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως—προσοχὴ εἰς τὴν τὴν προαγωγὴν τοῦ σχολείου καὶ εἰς τὴν ἐκμάθησιν τῆς Ἑβραϊκῆς γλώσσης. Ἐτόνισε προσηύχων τὴν ἀνάγκη τῆς οργανώσεως δικλῆσεων τακτικῶν καὶ ἀναγκώσεως Ἑβραϊκῶν ἐφημερίδων.

Μετ' αὐτὸν ὁ κ. Περνέ Κοέν ἐπέστησε ἐν Λαρίσσαι κ. Ἰσραήλ Ναχμίας ἐκ Θεσσαλονίκης ἐχαίρησε τοὺς συνελθόντας ἐν ὀνόματι τῶν Σιωνιστῶν Θεσσαλονίκης καὶ ηὐχέθη πρόοδον εἰς τὸν σύλλογον.

Περιέγραψε δὲ συντόμως τὰ δεινὰ τῶν Ἑβραίων ἐνεκα τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ πολέμου.

Ὁ κ. Ρενέ Κοέν ἐπίσης ἐπέστησε εἰς τὸν

σύλλογον περισσοτέρων δρᾶσιν ἀποδείξας δι' ἀριθμῶν τὴν πρόοδον τοῦ ἐν Πλατιστίνῃ Σιων. ἔργου τὸ ὅποτον διέκοψεν ὁ πόλεμος καὶ τέλος ὁ πρόεδρος τοῦ Συλλόγου κ. Ἀβραὰμ Χ. Τορὸν συνέστησε πρὸς τὰ μέλη ὁμόνοιαν καὶ τακτικὴν ἐκπλήρωσιν τῶν πρὸς τὸν σύλλογον ὑποχρεώσεων.

Ἡ συνέλευσις ἐν τέλει ὥρισε τριμελῆ ἐπιτροπὴν ἐκ τῶν κ. κ. Ἀβραὰμ Μισραχὴ καὶ Ἀβρ. Χ. Μισραχὴ ἵνα διευθύνῃ τὸν σύλλογον μέχρι ἀποκαταστάσεως τῶν πραγμάτων καὶ ἐπιστροφῆς τῶν ἀπόντων μελῶν εἰς Λαρίσσαι.

Ἰωάννινα. Μᾶς γράφου: Ἡ Ἰσραηλιτικὴ κοινότης Ἰωαννίνων ἀριθμεῖ περὶ τὰ 3500 ἄτομα. (Εἰς τὸν τελευταίως καταρτισθέντα ἐκλογικὸν κατάλογον ὑπῆρχον 530 Ἰσραηλίται ἐκλογεῖς.)

Ἡ κοινότης ἀριθμεῖ πολλοὺς φιλονητροπικοὺς συλλόγους μεταξὺ τῶν ὁποίων ἀναφέρονται τὸν σύλλογον «Νοσέ—γιστουμόθ» διὰ προικοδότησιν ἀπόρων κορασιῶν. Το Μπικουρ-χολίμ» διὰ τοὺς ἀπόρους ἀσθενεῖς, «Τσεδακὰ» διὰ τὴν συνδρομὴν χηρῶν καὶ ὀρφανῶν. «Χεβράθ ἀνιγίμ» ἀλληλοβοηθητικὸν σωματεῖον παρέχον εἰς τὰ ἄπορα μέλη φάρμακα τροφὴν καὶ ἐν ἀνάγκῃ χρηματικὴν βοήθειαν. Τρεῖς σύλλογοι ἀσχολοῦνται διὰ τὰς κηδείας καὶ τὸν ἐνταφιασμόν.

Μεγάλως ἤθελε ὠφελῆσαι τὴν κοινότητα ἐὰν οἱ ἀνωτέρω σύλλογοι ὡς καὶ τὰ ταμεῖα τῶν συναγωγῶν συνηνοῦντο εἰς κοινὴν διαχείρισιν ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν τῆς κοινότητος, διότι μέχρι σήμερον ἕκαστος τῶν συλλόγων ὡς καὶ αἱ συναγωγαὶ ἔχουν ἰδιαίτερον διαχείρισιν.

Ἡ κοινότης διατηρεῖ δύο σχολεῖα, τὰ ὁποῖα συντηροῦνται ἐκ τῶν πόρων τῆς κοινότητος, λημβάνουν δὲ καὶ ἐπιχορηγήσιν ἀπὸ τῶν Ἰσραηλιτικῶν Σύνδεσμων τῶν Περσιῶν.

Τὸ σχολεῖον τῶν ἀρρένων ἀριθμεῖ 290 μαθητὰς διηρημένους εἰς 8 τάξεις μετ' ἐν νηπιαγωγείον. Οἱ μαθηταὶ μένουσιν εἰς τὸ σχολεῖον 8 ἔτη κατὰ τὰ ὁποῖα διδάσκονται τὴν Ἑλληνικὴν, τὴν Ἑβραϊκὴν καὶ τὴν Γαλλικὴν γλῶσσαν. Ἐξερχόμενοι τοῦ σχολείου οἱ μαθηταὶ χρησιμοποιοῦνται ὑπὸ τῶν γονέων κυρίως ὡς λογισταὶ καὶ δι' ἐμπορικὴν ἀλληλογραφίαν.

Τὸ Παρθενιαγωγεῖον ἀριθμεῖ 220 μαθητρίδας διηρημένας εἰς 4 τάξεις καὶ ἐν νηπιαγωγείον μετ' 100 κοράσια. Καὶ εἰς μὲν τὰς μικρὰς τάξεις φοιτοῦν Ἰσραηλίτιδες μόνον, ἐν ᾧ εἰς τὰς εἰς τὰς μεγάλαις τάξεις φοιτοῦν κυρίως μαθητρίδες ἀνήκουσαι εἰς τὰς καλλιτέρας ἐλληνικὰς οἰκογενεῖας τῆς πόλεως.

Συμβάλει δὲ τοῦτο διότι ἡ μεγαλειτέρα μερὶς τῶν Ἑβραίων Ἰωαννίνων φαντάζεται ὅτι ἡ ἐκπαίδευσίς εἶναι ἀνωφελὴς διὰ τὰς γυ-

ναϊκας. Ὅσα δὲ κορίτσια ἔρχονται εἰς τὸ σχολεῖον δὲν μένουσιν πολὺν καιρὸν.

Ὅτω ἐν ᾧ τὸ νηπιαγωγεῖον ἀριθμεῖ 70 μαθητρίδας Ἰσραηλίτιδας, ἡ μεγάλη τάξις ἀριθμεῖ μόνον 5. Συνήθως οἱ Ἰσραηλίται δὲν ἐξακολουθοῦν τὰς σπουδὰς τῶν εἰς τὸ γυμνάσιον, εἰς τὸ ὅποτον εἶναι σήμερον μόνον 3 ματαὶ Ἰσραηλίται.

Κέρκυρα. Μᾶς γράφουν:

Τὸ πρόγραμμα τῶν Ἑβραϊκῶν τῆς Δ' τάξεως τοῦ Γαλιουδ Τира (ἀντιστοιχοῦντος πρὸς τὸ Δημοτικὸν) κατὰ τὸ παρελθὸν σχολικὸν ἔτος ὑπῆρξε τὸ ἑξῆς: Ἀνάγνωσις τῆς Βίβλου. Μετάφρασις τοῦ βιβλίου τῆς Ρούθ, τοῦ Α' μέρους τοῦ βιβλίου Ἀϊθρί, τῶν Πισκὲ Ἀδὸτ (Γνωμικὰ τῆς Μισνά) Γραμματικὴ. Θέματα μεταφραστικὰ. Ἐπαγγελία Ποιήματα. Μία Ἑβραϊκὴ κωμωδία. Ἱστορία Ἀπὸ τὸν θάνατον τοῦ Μωϋσέως μέχρι τῆς καταστροφῆς τοῦ Α' Νεοῦ. Τὰ βιβλία τῆς Γραφῆς. Καλλιγραφία.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΜΗΝΩΝ ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ

Σ. Ι. Ε. Τὸ παράρτημα τοῦτο δὲν ἔχει καμμίαν σχέσιν μετὰ τακτικὰ φύλλα Νοεμβρίου καὶ Δεκεμβρίου, τὰ ὁποῖα θὰ δημοσιευθοῦν πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ 1915.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ἡ ἑορτὴ τῶν Ἑγκαινίων

Εἶναι ἡ ἑορτὴ τῶν Μακκαβαίων κατὰ Ἀντιόχου τοῦ Ἐπιφανοῦς. Εἶναι ἡ ἑορτὴ τῆς ἀνορθώσεως τῆς Ἑθνικῆς καὶ θεοσηκτικῆς Ἑβραϊκῆς παραδόσεως κατὰ τῶν ἐπιλησμένων τῶν πατρίων. Ἡ δρᾶξ ἡ ἀπαράσκευος, ἡ μετ' ὀλίγα πολεμικὰ μέσα ἀλλ' ὀδηγουμένη ἀπὸ τὸν λεοντόκαρδον Ἰούδα τὸν Μακαβαῖον καὶ ἀπὸ τὸ ἰδανικὸν τῆς ἐλευθερίας, ἦρεν ἕνα τῶν περιφανεστέρων θριαμβίων τῆς ἱστορίας κατὰ πολεμικωτάτων φαλάγγων καὶ ἐπιφανῶν στρατηγῶν. Διότι τὸν τελευταῖον λόγον ἔχει πάντοτε ἡ ἰδέα ὑπὲρ τὴν ὕλην.

Δεύτερον τοῦτο ἔτος συμπίπτει ἡ ἐπέτειος τῶν Μακκαβαίων, ἐν τῷ μέσῳ τῆς παγκοσμίου σφαγῆς, ἡ ὁποία οὐδεμίαν ἔχει σχέσιν μετὰ τὸν λυτρωτικὸν ἀγῶνα τῶν ἡρώων τῆς Ἰουδαίας. Εἶναι ὁ σημερινὸς πόλεμος ἡ ἄρνησις τοῦ πνεύματος ἐκεῖνον, καθὼς ἡ ἄρνησις καθόλου τοῦ πνεύματος τοῦ Ἑβραϊκοῦ. Κρίνοντες ὄντως ἐκ τῆς ἀφετηρίας τῆς παγκοσμίου συρράξεως διαβλέπομεν τὴν ἐπικρατίαν ἀκόμη τοῦ ἀρχαίου καὶ μεσαιωνικοῦ πνεύματος τῆς ὀλιγαρχίας κατὰ τοῦ πνεύματος τοῦ λαϊκοῦ.

Ἐπὶ στενὴν Ἑβραϊκὴν ἔποιον—ἀνεξαρτήτως τοῦ αἰσθηματος τῆς ἀφοσιώσεως τῶν ἑκασταχοῦ Ἑβραίων πρὸς τὰς ἰδιαίτερας πατρίδας τῶν—ἡ τραγικὴ ἐποποιία ἀπεκάλυψεν εἰς τὸν κόσμον ὅλον ὅτι τὸ πολεμικὸν μένος τοῦ Ἑβραίου δὲν ὑπέστη μείωσιν ἀπὸ τὴν μακκαβαϊκὴν ἐποχὴν καὶ ὅτι ἡ λέπτυνσις τοῦ ἐγκεφάλου δὲν ἐγένετο πρὸς ζημίαν τῆς ἀναπτύξεως τῶν μυῶν. Καὶ τὸ εὐχάριστον τοῦτο ἀποτελεσμα—τοῦ ὁποίου δεῖγμα μᾶς παρέχουν καθ' ἑκάστην οἱ ἡρώοισμοι τῶν τέκνων τοῦ Ἰσραὴλ εἰς ὅλα τὰ πεδία τῆς μάχης—τὸ ὀφείλομεν εἰς τὴν στρατιωτικὴν θητείαν καὶ τὰς γυμναστικὰς ἐταιρείας

Ἐπανερχόμενοι εἰς τοὺς Μακκαβαίους, ὁ ἀγὼν αὐτῶν ὀφείλει νὰ εἶνε ὑπογραμμὸς εἰς τὰ ἔθνη, τὰ ὁποῖα ἐν τῇ ἀπολαύσει τῆς ἰδίας ἐλευθερίας, ἐν ἀδελφικῇ ὁμοσπονδίᾳ καὶ ὄχι εἰς κατακτητικὰς ἐπικρατίσεις ἔπρεπε νὰ ἀναζητοῦν τὴν εὐδαιμονίαν των. Καὶ δὲν εἶνε ἀπίθανον μετὰ τὴν τρομακτικὴν ἐξάντησιν, ἡ αἰμόφυρος καὶ ἐκνευρισμένη ἀθροπότης νὰ ἀναζητήσῃ ἐν τῇ δικαιοσύνῃ καὶ τῇ ἀγάπῃ νέας διατάξεις τῆς διεθνούς πολιτικῆς. Καὶ εἶναι εὐχάριστος ὅτι ἡ ἀφύπνισις ἀρχίζει καὶ δὴ ἐκ τοῦ λαοῦ τῆς Γερμανίας, τῆς χώρας ἀκριβῶς ἡ ὁποία ἤρξατο τὸν πόλεμον.

Παλαιστίνη. Ἐκ τῆς ἐκκλήσεως τοῦ Μάρξ Νορδάου, τοῦ Συνεδρίου τῶν Ἑβραίων τοῦ Καναδά, ἐν τῷ ὁποίῳ παρέστη καὶ μέλος τῆς Κυβερνήσεως, ἐκ τοῦ μελετωμένου μεγάλου Συνεδρίου τῶν Ἑβραίων Ἀμερικῆς, καὶ ἐξ ἄλλων προσπαθειῶν, αἱ ὁποῖαι ἐγκαίρως θὰ ἐπεκαθοῦν παντοῦ, φαίνεται βέβαιον ὅτι ὁ ἀπανταχοῦ Ἑβραϊσμός θά εἰνε διοργανωθῆ δεόντως ἵνα ἡ φωνὴ τοῦ λαοῦ τοῦ Ἰσραὴλ ἀκουσθῇ ἐν τῷ Συνεδρίῳ τῆς Εἰρήνης. Δὲν δύναται νὰ λεχθῇ ὅτι ὁ κοπιάσας μόνος ἀμειψθήτω, διότι ὁ Ἰσραηλιτικὸς λαὸς δὲν ἦτο δυνατὸν ὩΣ ΕΘΝΟΣ νὰ λάβῃ μέρος ὀθενδήποτε εἰς τὴν πάλιν. Ἄλλ' ὡς πολῖται τῶν διαφόρων κρατῶν, οὐδεὶς ἐκ τῶν ἀντιμαχομένων, ἔδωκε τοιοῦτον ἀριθμὸν πολεμιστῶν καὶ θυμάτων.

Ἐὰν ἡ φωνὴ τοῦ Δικαίου θὰ ἐπικρατήσῃ εἰς τὸ Συνέδριον θὰ ἀναγνωρισθῇ ὅτι ὁ λαὸς ὁ ὁποῖος ἔδωκε τὸν μεγαλιέτερον ἀριθμὸν θυμάτων εἶναι ἐν τῷ συνόλῳ ὁ ὀλιγώτερον πάντων ἀπολαύων τῶν ὀφελιμάτων τῶν πατρίδων ὑπὲρ τῶν ὁποίων τόσον ἀφειδῶς ἔχυσε τὸ αἷμα του. Καὶ ἐν ὀνόματι τοῦ Δικαίου καὶ διότι συμφέρει εἰς τὴν ἀνθρωπότητα ἡ σύμφωνα μετὰ τὴν ἰδίαν ἰδιοφύαν ἀνάπτυξιν ἐνὸς ἀρχαίου λαοῦ μεγάλης πνευματικῆς καὶ κοινωνικῆς δράσεως ὁ Ἰσραὴλ ἐλπίζεται ὅτι τύχη ἰκανοποιήσεως.

Μία απόφασις τοῦ Ἀρείου Πάγου.

Ἀκριβῶς δὲν πρόκειται περὶ ἀποφάσεως, ἀλλὰ περὶ εἰσηγήσεως τοιαύτης. Τὰ κατ' αὐτὴν βλέπουν οἱ ἀναγνώσται μας ἰδιαίτερος πραγματευόμενα. Καὶ ἐφιστῶμεν τὴν προσοχὴν πάντων ἐπὶ τῆς ὑποθέσεως, ἡ ὁποία θίγει αὐτὰς τὰς βάσεις ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐδράζεται ὁ νεώτερος βίος τῶν λαῶν, καὶ ἰδίᾳ τὸ συνταγματικὸν πολιτεύμα τῆς χώρας μας. Θὰ ἐλέγομεν ὅτι ἡ εἰσηγήσις θίγει αὐτὴν τὴν βᾶσιν τῆς λογικῆς, πρὸς τὴν ὁποίαν γρονθοκοπεῖ ἡ εἰσηγουμένη ἀπόφασις. **Ἐπειδὴ ἐπιφορτίζεται δι' ὀρισμένῃν θρησκευτικὴν διδασκαλίαν διδάσκαλος τοῦ σχετικοῦ δόγματος καὶ μνημονεύεται** λογικῶς τὸ δόγμα τοῦ διδάσκοντος ἐξάγεται ὡς συμπέρασμα ὅτι **ὄλα τὰ ἄλλα μαθήματα** τὰ ὁποία οὐδεμίαν σέσιν **ἔχουν μὲ οἰονδήποτε δόγμα** πρέπει νὰ διδοχθῆ ὑπὸ διδασκάλου δόγματος **διαφόρου** τοῦ πρώτου. ἂν καὶ ἡ νομοθετικὴ διάταξις οὐδὲν **μνημονεύει** περὶ τούτου!

Αἱ τελευταῖαι ἐκλογαί.

Ἐξέρχεται τῆς δικαιοδοσίας τῆς Ἰσραηλιτικῆς Ἐπιθεωρήσεως γὰ πραγματεύεται περὶ τῶν ἐκλογῶν τῆς 6 Δεκεμβρίου ὑπὸ κομματικὴν ἔποψιν. Ἀλλὰ λαμβάνομεν τὸν λόγον διότι ἐγένετο καὶ τὴν φορὰν ταύτην λόγος περὶ Ἑβραίων, ἐκ κομματικοῦ συμφέροντος. Ὅταν ἐν κόμμα, εἶναι τοῦτο πατροπαράδοτος ἀντισιμιτικὸς μῦθος, ἀποτυγχάνει, τοῦτο συνέβη διότι οἱ Ἑβραῖοι ἐνήρυσαν ἐναντίον του! Οὐδὲν τούτου ψευδέστερον. Καθὼς πολὺ ὠραία γράφει ὁ κ. Ἀλβέρτος Κουριέλ πρῶτην βουλευτῆς σοσιαλιστῆς Ἑβραϊκῆς καταγωγῆς ἡ λέξις «Ἑβραῖοι» ὑπὸ πολιτικὴν σημασίαν εἶναι τι ἀνύπαρκτον. Οἱ Ἑβραῖοι Θεσσαλονίκης, αὐτὸ λέγει ἡ ἀψευδὴς ἱστορία, κατὰ τὰς ἐκλογὰς τῆς 31 Μαΐου ἀνήκον καὶ εἰς τὰ δύο ἀντιμαχόμενα κόμματα καὶ κατὰ τὰς ἐκλογὰς τῆς 6 Δεκεμβρίου οἱ μὲν συμμεριζόμενοι τὴν πολιτικὴν τῆς Κυβερνήσεως ἔδωσαν ὑποψηφίους καὶ προσήλθον εἰς τὰς κάλπας, οἱ δὲ Βενιζελικοὶ ἠκολούθησαν τὴν πειθαρχίαν τοῦ κόμματος, μὴ δώσαντες μήτε ὑποψηφίους, μήτε ψηφίσαντας. Οἱ δὲ σοσιαλισταὶ Ἑβραῖοι, οἱ ὁποῖοι ἴσως ἀποτελοῦν τὴν πλειονότητα τῶν ἐκλογέων Ἑβραίων, ἀπέσχον τῆς ψηφοφορίας διὰ λόγους, καθὼς ἐδήλωσαν, ὅχι στενῶς κομματικούς ἀλλὰ πολιτικούς τοὺς ὁποίους δὲν εἶναι τῆς ἀρμοδιότητος τῆς «Ἰσρ. Ἐπιθεωρήσεως» νὰ σχολιάσῃ... Ἐν συμπεράσματι, εἴτε εἰς λόγους κομματικῶν ὑπὸ τῆς ἰσραηλιτικῆς Θεσσαλονίκης εἴτε εἰς πολιτικούς, ἠκολούθησαν ἕκαστος μίαν κατεύθυνσιν ἡ ὁποία οὐδεμίαν σέσιν ἔχει μὲ τὴν Ἑβραϊκὴν τῶν ιδιότητων, ἀκριβῶς καθὼς πάντας οἱ λοιποὶ πολῖται Ἕλληνες.

Ο ΔΡ. ΑΛΚΑΛΑΪ

Ἡ Κοινότης Ἀθηνῶν, ἔχει τὴν εὐτυχίαν νὰ φιλοξενῆ τὸν διάσημον Δόκτορα Ἀλκαλαῖ Μέγαν Ραββῖνον τῶν Ἰσραηλιτῶν Σερβίας. Ἡ παρουσία τοῦ Ραββίνου ὀφείλεται εἰς τὰς περιπετείας τοῦ πολέμου τῆς ἡρωϊκῆς Σερβίας. Ὁ Δρ. Ἀλκαλαῖ πρόκειται νὰ ἐγκατασταθῆ ἐν ταῦθα μέχρι πέρατος τῆς παγκοσμίου κρίσεως.

Εἰγόμενοι τὸ ὅς εὐπαρέστης εἰς τὸν Ἀρχιραββῖνον Σερβίας καὶ τὴν Κυρίαν Ἀλκαλαῖ, εἶμαι βέβαιοι ὅτι ἡ παρουσία αὐτῶν θὰ γίνῃ ἀφορμὴ καλοῦ διὰ τὴν Κοινότητα Ἀθηνῶν. Μετὰ τοῦ Ἀρχιραββίνου ἡ Κοινότης φιλοξενεῖ τὸν κ. Μπεράγα πρόεδρον τῆς Κοινότητος Νίσης.

ΟΙ ΕΒΡΑΙΟΙ ΒΟΥΛΕΥΤΑΙ

Καθὼς εἰς τὴν προηγουμένην Βουλὴν οὕτω καὶ ἐν τῇ παρούσῃ θὰ παρῶσιν πέντε βουλευταὶ Ἰσραηλιταί. Ἐκ τούτων οἱ κ. κ. Δρ. Μ. Κορφίνος, Χρήμ. Κωὲν καὶ Ἰωσήφ Μιλλὰχ ἀπετέλουν μέρος τῆς διαλυθείσης Βουλῆς. Εἰς τὴν παρούσαν οἱ δύο νέοι Ἰσραηλιταὶ βουλευταὶ εἶναι ὁ κύριος Σολομὼν Μεῖρ ὁ γνωστότατος τραπεζίτης Βόλου καὶ Τρικάλων καὶ ὁ κ. Λέων Γκατένις διευθυντῆς Λυκείου ἂν δὲν ἀπατώμεθα. Εἶναι λίαν εὐχάριστον ὅτι καὶ ἐν τῇ παρούσῃ Βουλῇ θὰ παρκαθήσονται Ἰσραηλιταὶ ἵνα μὴ δικαιοπραγῆ ἡ συνέχεις τῆς εἰς τὸ Ἐθνικὸν Κοινοβούλιον παρουσίας αὐτῶν. Διότι μίαν χώραν τόσον ἀσφαλέστερον βραίνει πρὸς τὴν πρόοδον ὅσον πάντα τὰ στοιχεῖα αὐτῆς συνεργάζονται διὰ ταῦτα. Εἴμεθα δὲ βέβαιοι ὅτι σὺν τῷ χρόνῳ πλείοτερον τὸ Ἑβραϊκὸν στοιχεῖον καὶ ἐκ Θεσσαλονίκης καὶ ἐξ ἄλλων μερῶν—διότι δὲν εἶναι ἀνάγκη ὅλοι οἱ Ἑβραῖοι βουλευταὶ νὰ εἶναι ἐκ Θεσσαλονίκης—θὰ δείξῃ ἐνεργὸν καὶ ὠφέλιμον δράσιν. Καὶ οἱ πέντε βουλευταὶ γνωρίζουν ἑλληνικά. Οἱ τρεῖς εἶναι τελειόφοιτοὶ ἑλληνικῶν Σχολῶν τῆς Παλαιᾶς Ἑλλάδος.

ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΙΣ

Πρὸς ὅσα εἴπομεν εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ διπλοῦ τούτου φύλλου, προσθέτομεν ὅτι ἡ Διχαίρισις τῆς «Ἰσραηλιτικῆς Ἐπιθεωρήσεως» ὑπέροπε εὐρίσκειται φέτος εἰς στενόχωρον θέσιν διὰ τὴν καθυστέρησιν τῶν εἰσπραξέων ἀφ' ἑνὸς καὶ τοῦ διπλασιασμοῦ τῶν ἐξόδων ἀφ' ἑτέρου. Ἐπικαλούμεθα πρὸς τοῦτο τὸ ἐνδιαφέρον τῶν ἀγαπητῶν συνδρομητῶν, οἱ ὁποῖοι ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως αὐτοῦ ὑπεστήριξαν τὸ φύλλον, ἵνα ἐμβάσωσι εἴτε ἀπ' εὐθείας, εἴτε διὰ μέσου τῶν ἀνταποκριτῶν μας τὰ ὀφειλόμενα. Διότι πολλοί, ἰδίᾳ εἰς Κρήτην καὶ Ἰωάννινα ὀφείλουν περισσύτερα ἔτη. Ἐν Κρήτῃ ἀντιπρόσωπός μας εἶναι ὁ κ. Ματαθίας Σεζάνας εἰς δὲ τὰ Ἰωάννινα ὁ κ. Ἰσαὰκ Κοφίνος.

—Ἡ «Ἰσραηλιτικὴ Ἐπιθεωρήσις» συλλυπεῖται ἐγκαρδίως τοὺς φιλιτάτους κ. κ. Ἀβραὰμ Μ. Κωὲν πρόεδρον τῆς Κοινότητος Λαρίσης καὶ Δαβὶδ Μ. Κωὲν ὑπελεγκτὴν τοῦ τελωνείου Θεσσαλονίκης διὰ τὸν θάνατον τῆς φιλιτάτης αὐτῶν μητρὸς ἐπισημάντα ἐν Θεσσαλονίκῃ.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟΝ

Ἡ χήρα Ἀβραὰμ Ἀλχανάτη, οἱ ἀδελφοὶ Σαμουὴλ καὶ Ἰωσαφὰτ Ἀλχανάτη οἱ γυναικάδελφοὶ Σαμουὴλ καὶ Δαβὶδ Μισραχῆ εὐχαριστοῦν τὴν Προεδρείαν καὶ πᾶσαν τὴν Ἰσραηλιτικὴν Κοινότητα Ἀθηνῶν διὰ τὴν πάνδημον καὶ εἰλικρινῆ αὐτῶν συμμετοχὴν εἰς τὸ πένθος ὅπερ τοὺς ἐπληξεν μὲ τὸν θάνατον τοῦ ἀγαπητοῦ αὐτῶν Ἀβραὰμ, καὶ θέλουν τρηθῆσθαι τὴν εὐγνωμοσύνην τῶν πρὸς πάντας.

L'INDÉPENDANT

Le plus ancien organe français de Salonique, quotidien, politique et littéraire. Il s'occupe aussi des intérêts israélites de Salonique.

L'INDÉPENDANT a le plus grand tirage et son reportage pour la Grèce et l'Étranger est hors ligne; ce qui explique que la réclame dans ses colonnes est très recherchée.

ΝΕΟΣ ΕΜΠΟΡΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ
EN NEA YOPKH

Μανθάνομεν μετ' εὐχαριστήσεως ὅτι ὁ ἀρχαῖος οἶκος I. Γ. Λευῆ Ἰωαννίνων ἐσύστησεν ὑποκατάστημα ἐν Νέᾳ Ὑόρκῃ ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν Abram Levi et Co. 69 Wallstreet. Ὁ οἶκος θὰ ἐργασθῆ εἰς ἐξαγωγὴν καὶ εἰσαγωγὴν παντὸς εἶδους ἐμπορεύματος. Τὴν διεύθυνσιν τοῦ οἴκου ἔχει ὁ κ. Ἀβραὰμ Λευῆ καὶ ὁ ἀνεψιὸς αὐτοῦ κ. Ἄρις Χ. Λευῆ, οἱ ὁποῖοι ἀμφοτέροι δικαιοῦνται ὑπογραφῆς τῆς ἄνω ἐπωνυμίας.

Γνωρίζοντες προσωπικῶς τοὺς κυρίους Λευῆ ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων, εἴμεθα εὐτυχεῖς δυνάμενοι νὰ συστήσωμεν αὐτοὺς θερμῶς εἰς τοὺς ἀπανταχοῦ ἀναγνώστας μας ἐν τῇ βεβαιότητι ὅτι θέλουν εὖρη καὶ αὐτοῖς ἀπαράμιλλον δραστηριότητα, ἀκρίβειαν καὶ ἐντιμότητα.

LOTÉRIE EN FAVEUR
DE LA FLOTTE NATIONALE
ET LES ANTIQUITÉS DE GRÈCE

Six tirages gagnant 1.200.000

Pour chaque tirage Sont émis 100 000 billets soit 400,000 dont les numéros gagnant s'élevont à deux mille billets d'une valeur 200,000

(Chaque billet se vend à 4 frs. lequel peut être divisé à quatre quarts du billet dont le prix est fixé pour un franc chacun.)

GAINS POUR CHAQUE TIRAGE

Gains	francs	total
1 de	80.000	80.000
1 »	20.000	20.000
2 »	2.500	5.000
5 »	1.000	5.000
15 »	400	6.000
25 »	200	5.000
1950 »	40	78.000
2000		200.000

Le premier tirage aura lieu le 24 février (7 mars) 1915. Le second le 26 avril (9 mai) 1915. Le troisième le 28 juin (10 juillet) 1915. Le quatrième le 27 septembre (10 août) 1915. Le cinquième le 29 novembre (12 décembre) 1915. Le sixième le 31 décembre (13 janvier) 1915.

Pour chaque tirage sont émis des billets en en- vendus à 4 frs valant pour tout le gain et pouvant être divisé à quatre billets se vendant chacun à 1 dr. et donnant droit au quart du gain.

Les billets gagnants qui n'ont pas été réclamés dans 3 mois, du jour du tirage, ils sont prescrits en faveur de la caisse de la Flotte Nationale.

Aux acheteurs pour les vendre en payant au comptant la valeur des billets après une entente spéciale avec la ministère de Finances ou fractions de billet d'une valeur de dix mille ils obtiennent une escompte de 15 o/o. Pour ceux qui achètent au comptant des billets ou fractions de billet d'une valeur, au moins, de 10 000 dr. on leur accorde un escompte de 10 o/o.

Aux employés du gouvernement et à ceux qui sont chargés de la vente des billets et fractions de billet on leur fait un escompte de 5 o/o.

Les billets sont en vente dans les caisses publiques aux bureaux de Poste, aux Banques, aux chefs de gare et Stations de Chemin de fer, aux chefs de service du monopole, aux agences et vendeurs des journaux.

Pour tout renseignement et pour toute demande des billets s'adresser aux bureaux de la Flotte Nationale et des Antiquités (département du Ministère des Finances).
Le Directeur—Chef de division

G. N. COFINAS

VARSANO ET MOCHÉ
Restaurant

CACHER

Salonique
Sur le quai

NISSIM MATATIA

Avocat
Roggoti Han 29.

Salonique

ΙΣΑΚ ΜΑΤΑΘΙΑΣ

Αναλαμβάνει παραγγελίας
ένεργει ἀποστολά
Θεσσαλονίκη

ÉCOLE FRANCO-ALLEMANDE

Enseignement
Secondaire et commercial
Externat-Internat en famille
Salonique
Rue Kasandjilar près du Tcharch

MINOS CONSTANTINIS

Maison de représentation
commission, commerce

ΜΙΝΩΣ ΚΩΝΣΤΑΤΙΝΗΣ

Ἀντιπροσωπεΐαι, Ἐμπόριον
Ἀθῆναι—Athènes

Dr JASQUES LÉVY

de la faculté de Paris
Pathologique gynécologue et accoucheur
Salonique, Pharmacie Raphaël

ΙΑΚΩΒΟΣ ΛΕΥΗΣ ἰατρός

Διπλωματοῦχος Παρισίων
Παθολόγος, γυναικαλόγος μαιευτήρ
Φαρμακεῖον Ραφαήλ, Θεσσαλονίκη

ΩΔΕΙΟΝ ΛΟΤΤΝΕΡ

CONSERVATOIRE LOTTNER
ΑΝΩΤΕΡΑ ΜΟΥΣΙΚΗ ΣΧΟΛΗ
HAUTE ÉCOLE DE MUSIQUE
ΑΘΗΝΑΙ—ATHÈNES

Ἡ Ἴσρ. Ἐπιθεώρησις τὴν σονιστῶ ἰδιαιτέρως
La Revue recommande tout particulière
ment cette école renommée.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

Διευθυνομένη ἐπὶ

Μ. ΙΣΑΑΚ Ι. ΑΛΣΕΧ

Θεσσαλονίκη

Γίνονται δεκτοὶ ἐσωτερικοὶ καὶ ἐξωτερικοὶ
μαθηταί:

Ἐμπ. διδασκαλία πλήρης.

Γλώσσαι: Γαλλικὴ, Ἑλληνικὴ, Ἑβραϊκὴ,
Γερμανικὴ.

Νεωτέρα μέθοδος καὶ νέα ἐγκαθίδρυσις.

Ἐργαστήριον καὶ Μουσεῖον.

Πρότυπον οἰκοτροφεῖον

Μητρικὴ ἐπιμέλεια—ἄριστοι πληροφορίαι.

Τὸ Σχολεῖον κεῖται εἰς τὴν καλλιτέραν
συνοικίαν.

Ὅδος Παράλληλος 2α ἀποβάθρα

Πλησίον τοῦ Ὅτελ Σαντράλ.

ΒΙΤΑΛ ΚΑΙ ΑΣΕΡ

Μεγάλαι ἀποθήκαι ὑφασμάτων

Ἐλεύθερα καὶ Τράνζιτο

Τιμαὶ ἀσυναγώνιστοι διὰ τὴν χονδρικὴν
πώλησιν.

Ὅδος Ἀγ. Ἀνδρέου 94.—Πάτρας

ΜΟΔΙΑΝΟ ΚΑΙ ΜΠΕΝΡΟΥΜΠΙ

ΜΕΓΑΛΗ ΑΠΟΘΗΚΗ ΥΑΛΙΚΩΝ

ΚΑΙ

ΣΜΑΛΤΩΜΕΝΩΝ ΑΓΓΕΙΩΝ

Τιμαὶ ἀκαταγώνιστοι διὰ τὴν χονδρικὴν
πώλησιν

Πλησίον Ὀθωμανικῆς Τραπεζῆς

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΝ

ΣΑΜΟΥΗΛ ΧΑΝΕΝ ΛΕΒΗ

ΕΜΠΟΡΟΣ ΠΑΡΑΓΓΕΛΙΟΔΟΧΟΣ

Θεσσαλονίκη

ΙΑΚΩΒ ΙΩΣΗΦ & ΚΩΝ

ΕΤΟΙΜΑ ΦΟΡΕΜΑΤΑ

ΠΟΙΚΙΛΙΑ—ΣΤΕΡΕΟΤΗΣ

ΜΕΤΡΙΑΙ ΤΙΜΑΙ

Ὅδος Βενιζέλου—Θεσσαλονίκη